Št. 2 (720) L. XV.
NOVO MESTO, petek,
17. januarja 1964

DOLENJS

STUDIJSKA KNJIŽNICA
MILANA JARCA
NOVO MESTO

Dinar na dinar — za bolnišnico

Kaj predvideva 7-letni načrt razvoja brežiške bolnišnice

Na bolnico v Brežicah je vezano blizu 70.000 prebivalcev posavskih občin, kar predstavlja za ustanovo dokaj obsežno zaledje. Takšna, kot je bolnica sedaj, nikakor ne ustreza zahtevam sodobnega zdravstvenega varstva, zato bo treba čimprej uresničiti načrte za dograditev. Potrebna bo podpora prizadetih občin Brežice, Sevnica in Videm-Krško, predvsem pa dobra volja delovnih kolektivov na tem območju.

Število sprejetih bolnikov v brežiški bolnišnici stalno narašča, bolniške sobe so prenatrpane in mnogi pacienti se morajo zadovoljiti z zasilnimi ležišči. Pred zadnjo vojno sta bili v Posavju dve bolnišnici, ena v Krškem, druga v Brežicah. Število bolniških postelj se je v času od 1918 do 1963 povečalo od 170 (tu je upoštevana tudi bivša bolnišnica Krško) na 227, to je za 34 odstotkov. V istem razdobju je naraslo število oskrbnih dni od 21.700 na 79.371, torej kar za 365 odstotkov. Takšno povečanje je bilo možno le z uporabo pomožnih postelj. Površina, ki odpade na eno posteljo, je za 50 odst. manjša, kakor določajo **predpisi.**

Da bi se zavod približal strokovni ravni, ki jo zahteva današnja medicinska znanost, predvideva 7-letni razvojni program bolnišnice postopno dograjevanje ustanove. Leta 1970 naj bi imela bolnišnica že 300 bolniških postelj ali 4,84 postelj na tisoč prebivalcev. Republiško povprečje v letu 1963 je 7,4 postelje na tisoč prebivalcev, program sedemletnega razvoja zdravstvenega varstva v SRS pa predvideva 9 postelj na tisoč prebivalcev.

Prvi korak k modernizaciji brežiške bolnišnice je bil napravljen pred dvema letoma. V ambulantno-poliklinično traktu, ki je bil tedaj dograjen, so predvsem funkcionalni prostori; kirurgična, ginekološka in internistična ambulanta, začasni operacijski prostori, rentgen, lekarna in upravni prostori. Izgradnja te stavbe je veljala 156 milijonov dinarjev, od katerih je ustvarila bolnišnica 138 milijonov. Preostalih 18 milijonov dinarjev je črpala iz sklada za gradnjo bolnišnic Novo mesto in Brežice, v katerega so prispevale sredstva delovne organizacije.

GRADNJA V 7 ETAPAH

Nadaljnja gradnja bo potekala v sedmih stopnjah in bo po programu zaključena 1970. leta. Če bo na razpolago več sredstev, kot je planirano, bo morda zaključena že prej. Za letos je predvidena ustanovitev otroškega oddelka z 20 posteljami. Oddelek bo urejen v stari bolniški zgradbi. V načrtu je še ureditev sanitarij in prostorov za dežurno osebje. Tudi začetek gradnje nove posteljne hiše je planiran za letos. Dograditi bi bilo treba kletne prostore in ploščo. Nova stavba bo priključena na ambulantno poliklinični trakt. Prihodnje leto naj bi jo spravili pod streho. V tretji etapi predvidevajo načrti ureditev nove kuhinje, pralnice, kotlarne in čistilne naprave v kletnih prostorih. V letu 1967 naj bi uredili transfuzijsko postajo, lekarni, laboratorij in rentgenu pa opremili še ustrezne dodatne prostore v ambulantno-polikliničnem traktu.

V peti etapi bo usposobljena polovica nove zgradbe za 105 bolniških postelj, v šesti etapi pa bodo dograjeni novi operacijski prostori in sobe za 49 bolniških postelj. Leta 1970 bo prišla na vrsto dokončna preureditev stare bolniške zgradbe, s čimer bo postopna gradnja zaključena.

Skupna vrednost investicij je 706 milijonov dinarjev, vlaganja v posameznih letih pa bi bila sledeča: 1964. leta 65 milijonov dinarjev, 1965. leta 120 milijonov, 1966. leta 97 milijonov, 1967. leta 53 milijonov, 1968. leta 189 milijonov, 1968. leta 145 milijonov in 1970. leta 37 milijonov dinarjev.

Za uresničitev teh načrtov bo potrebno veliko naporov, predvsem pa finančnih sredstev, ki jih bolnišnica sama ne bo mogla ustvariti. Občinska skupščina Brežice bo na eni izmed prihodnjih sej razpravljala o ustanovitvi sklada za financiranje izgradnje bolnišnice, v katerega naj bi se stekali prispevki bolnišnice, prispevki delovnih organizacij in ostalih od izplačanih osebnih dohodkov in prispevki občinskega investicijskega sklada za zdravstvo. Zbiranje prispevkov bo trajalo od 1964. do 1970. leta.

Jt.

DOM NA TRAVNI GORI je znana turistična postojanka: tu so lepa smučišča, primerna za mlado in staro. Do doma je speljana avtomobilska cesta, prevozna vse leto. Travna gora leži med Ribnico, Loškim potokom in Sodražico. Od tod so tudi lepi izleti v kraje, znane iz NOB. Prav blizu Travne gore so bili italijanski okupatorji v zgodovinski bitki v Jelenovem žlebu krepko poraženi. — S smučišč na Travni gori vidimo lahko tudi Kamniške Alpe. Pridite, gostoljubno boste sprejeti!
(Foto: Drago Mohar, Ribnica)

Najširša socialistična tribuna

Danes razpravlja v Ljubljani okrajni odbor SZDL na svoji razširjeni seji o nekaterih osnovnih družbeno-političnih vprašanjih gospodarskega in družbenega razvoja ljubljanskega okraja v letošnjem letu. Gradivo za sejo so pripravili že na ponedeljkovi seji izvršnega odbora okrajnega odbora SZDL, kjer so med drugim podčrtali še posebej naslednja poglavja:

— dosedanji dosežki celotnega družbenega razvoja so osnova plana za 1964;

— nujno bo treba še naprej krepiti vse oblike samoupravljanja. Sem sodi tudi prehod na skrajševanje delovnega tedna, nadaljnje poglobljeno vključevanje v mednarodno delitev dela in povečanje življenjske ravni naših ljudi;

— realno bo treba povečevati osebne dohodke, kar je pogoj za uveljavljanje kakovostnih premikov v gospodarstvu; potreben je hitrejši razvoj kmetijstva kot osnove za nadaljnji dvig skupnega gospodarstva in življenjske ravni občanov;

— prav taka skrb naj velja tudi nadaljnjemu razvoju družbenih služb v okraju;

— vse to pa moramo nenehno javno obravnavati v vrstah Socialistične zveze, ki se bo le tako uveljavila kot najširša demokratična in socialistična tribuna.

Člani izvršnega odbora OO SZDL so že v ponedeljek opozorili na nekatera važna vprašanja, kot so n. pr.: ekonomska pomoč nerazvitim področjem v okraju (namesto dosedanjih dotacij!); odprava »socialne pomoči« nekaterim podjetjem (prav tu je tudi največ takih primerov, ko dosegajo ljudje dohodke izpod 25.000 din, socialna »pomoč« takim kolektivom pa postaja že potuha za njihovo slabo gospodarjenje!) itd. Treba bo znova pregledati davčno politiko do nižinskih in višinskih kmetov. Opozorili so tudi na »zamrznjene« štipendije in pokojnine, na stanovanjsko izgradnjo in na splošen pomen drugih gospodarskih ukrepov. — Današnja seja bo prav gotovo tudi izdatna pomoč občinskim političnim vodstvom ob sprejemanju družbenih planov in proračunov za 1964.

Posvet transportnih podjetij

Svet podjetij za mednarodni cestni transport zvezne gospodarske zbornice zaseda vsak mesec v drugem kraju, to je v krajih, kjer imajo sedeže člani združenja. 10. januarja je bil reden posvet pri članu združenja — AVTU Kočevje.

Razen tega zveznega organa je koordinacija dela vseh prevoznih podjetij v Jugoslaviji, ki sodelujejo na mednarodnem trgu.

Kakor vedno so se tudi tokrat pogovorili o izkušnjah pri mednarodnem transportu in se pomeniti o nadaljnjih prizadevanjih za še hitrejši razvoj inozemskega transporta naših podjetij.

Posveta v Kočevju so se udeležila vsa tovrstna jugoslovanska podjetja (12), sestanku pa so prisostvovali tudi predstavniki zveznih organov in ustanov, ki spremljajo delo tega organa in skrbijo za vsakršno pomoč podjetjem pri razvijanju mednarodnega cestnega transporta.

S te slike se vam smehlja Duško Gvozdič, ki je doma v Brežicah. Na Novega leta dan je bil star eno leto. Bolan še ni bil, razen lani novembra, ko je prebolel vnetje srednjega ušesa. Ker je njegova mamica v službi, očka pa na poti, se Duško greje pri stari mami, katere ne bi dal za ves svet! Na hranilni knjižici, ki jo je dobil ob rojstvu od Dolenjskega lista, ima že več kot 10 tisočakov, ker so mu očka in mamica, sorodniki ter znanci kar pridno povečevali začetno vlogo...

Kakšni so nekateri drugi naši »stari« novoletni prvorojenčki, pa si oglejte na 6. strani današnje številke! Drugih tokrat nismo utegnili obiskati, pridejo pa na vrsto kdaj drugič.

Od sobote naprej: »MODA 1964«

Danes popoldne bodo na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani odprli 9. sejem konfekcije, modnih tkanin, pletenin, usnja, izdelkov usnjarsko predelovalne industrije in raznih modnih artiklov. Že jutri bo sejem odprt tudi za občinstvo, ki bo tokrat videlo na razstavišču tudi razstavo sodobnega pohištvenega blaga, na modnih revijah pa bodo pokazali 240 modelov.

Bazensko posvetovanje sindikalistov

Občinski sindikalni sveti v Kočevju, Ribnici, Črnomlju, Metliki, Novem mestu in Trebnjem so se sporazumeli za skupno posvetovanje 25. januarja. Tedaj bodo izmenjali medsebojne izkušnje in razen tega pogovorili o problemih gospodarskih organizacij, kadrovski zasedbi in podobnem. Organizator posvetovanja je občinski sindikalni svet v Trebnjem, kjer bo tokratno srečanje.

Medobčinska inšpekcijska služba bo poročala

Medobčinska inšpekcijska služba, ki je v dolenjskem bazenu zaživela lani, pripravlja svoje prvo obsežnejše poročilo, ki bo predloženo vsem občinskim skupščinam, za katerih področje deluje. Poročilo bo obširno, zato naj tokrat povemo zelo na kratko: gradbena inšpekcija se je ukvarjala največ z nedovoljenimi gradnjami. V občini Novo mesto so zabeležili 14, v trebanjski 1 in v črnomaljski 7 nedovoljenih gradenj. Tržna inšpekcija je imela največ dela s kontrolo odkupnih cen živine, z mešetarstvom ter kontrolo kvalitete blaga, zlasti vina v gostiščih. Sanitarna in komunalna inšpekcija se je ukvarjala največ s sanitarno-higienskimi pregledi v gostiščih, pa tudi z uveljavljanjem lani sprejetega odloka občine Novo mesto o ureditvi mest in naselij. Delovna inšpekcija je lani opravljala HTZ preglede predvsem v gozdarski dejavnosti ter v gradbeništvu, poleg tega pa običajne redne, izredne in kontrolne preglede v ostalih panogah.

Na Vahti bodo gradili gostišče

V okviru priprav za 600-letnico Novega mesta razmišljajo tudi o gradnji novega gostišča, ki naj bi bilo zgrajeno na Vahti na Gorjancih. Novo gostinsko stavbo bi gradili nekoliko nad obstoječo cestarsko kočo. Novo gradnjo pripravljajo v sodelovanju z glavnim odborom Zveze združenj borcev. Načrte že izdelujejo. Vsekakor bo novo gostišče velikega pomena, saj bo stalo neposredno ob modernizirani cesti čez Gorjance, po kateri se bo že v bližnji prihodnosti odvijal vedno živahnejši promet. Prav gotovo bodo v novo gostišče radi prihajali zlasti nekdanji gorjanski partizani, ki so se v povojnem obdobju razšli širom po domovini.

Pomagajmo divjadi!

Tudi letošnja zima povzroča pri divjadi in pticah veliko škode, zato jim moramo kolikor mogoče pomagati s hrano in jih ščititi pred lisicami, volkovi, divjimi lovci, klatečimi se psi in ujedami.

Nekatere lovske družine ali posamezni lovci, ne glede na težko prehodne terene, lepo skrbijo za prehrano divjadi, kontrolirajo revirje in preganjajo roparice. Sami pa vsemu delu niso kos, zato bi moralo na pomoč priskočiti prebivalstvo, organi občinske skupščine pa naj bi poskrbeli za dosledno izvajanje predpisov o psih čuvajih.

Ledena snežna skorja je ravno tako debela, da se roparice lahko po njej nemoteno sprehajajo, zaradi pomanjkanje hrane pa so mnogo bolj napadalne kot v normalnih zimskih mesecih. Srnjadi pa se ledena skorja udira, in se, zlasti če jo gonijo roparice, ne more pravočasno umakniti. Veliko srnjadi je že raztrgane, zato bi ji morale lovske družine še bolj kot doslej pomagati s prehrano in zaščito. Lovci bi morali redno in v skupinah obiskovati lovišča, sicer bodo spomladi polja in gozdovi prazni in izropani najlepšega okrasa. Pri tem naj bi pomagalo ostalo prebivalstvo. S skupnimi močmi moramo rešiti, kar se rešiti da, sicer lahko postanejo posledice za divjad usodne. Prikrajšana bo narava in vsa družba!

J. Z.

VREME

OD 16. DO 26. JANUARJA

Približno do 23. januarja bo v splošnem suho in hladno, včasih manjše snežne padavine, zlasti okrog 15. in 21. januarja. Okrog 25. januarja otoplitev z močnejšimi padavinami.

Dr. V. M.

ČAS JE ZLATO

Čas nas priganja, pa ne zato, da bi nas oropal užitkov, marveč zato, ker lahko vsako uro in minuto izrabimo za svojo srečo — da bi bila naša osebnost bogatejša in življenje polnejše. Ni čas dragocen samo zato, da bi se pehali za več in več materialnih dobrin, čeprav je tudi od teh odvisno lepše življenje. Čas nam je potreben tudi za nematerialne vrednote, ki bodo z napredkom družbe dobivale čedalje višjo ceno.

Ura in minuta postajata danes še bolj dragoceni kot sta bili včeraj in jutri bosta še več vredni kot sta danes. Vsepovsod. Kar prisluhnimo utripu življenja in čutili ga bomo, kako brni in kako tekmuje s časom. V tovarnah čedalje bolj spoznavajo, kako da ni dobro pustiti se prehitevati času. Zato člani kolektivov čedalje bolj hitijo, da bi vzdržali tekmo časa. To pa seveda ne pomeni, da postajajo sužnji tega tekmovanja, saj vendar delajo zase in vsaka zmaga v boju za večjo produktivnost dela je poplačana z bogato nagrado.

NAŠ AKTUALNI KOMENTAR

Življenje vrvi tudi drugod: na šoli, v uradu, v raziskovalnih ustanovah in drugje. Le poglejmo, kako se postopoma veča učinkovitost naše javne uprave. Vse manj je tiste mlahavosti pri reševanju zadev strank, kakršne smo bili navajeni pred leti, ko človek ni vedel, kdaj in kje bo lahko uredil svojo zadevo. Sedaj je ekspeditivnost uslužbencev javne uprave že mnogo zadovoljivejša in strankam posvečajo veliko več pozornosti, kot se je to dogajalo včasih.

Po tem malce predolgem uvodu moramo končno odkriti področje naše družbene dejavnosti, kjer pa celo ura še nima prave cene. Kar obiščimo kako sejo (katerekoli organizacije) in ne bo treba imeti posebne sreče, da bi naleteli na tisto pravo, ki jo iščemo — **kjer namreč zapravljajo čas. S tem nikakor ne želimo podcenjevati problema, ki je na dnevnem redu! Ta je morda celo nadvse pomemben, toda če je sestanek slabo pripravljen in še slabše voden, je tudi obravnavanje pomembnega problema tratenje dragocenega časa.** Zakaj tisti, ki pripravljajo sestanke, in tisti, ki se jih udeležujejo, da bi kaj povedali, prispevali k razpravi in morda celo kaj predlagali, bi se morali zavedati tega, da nima nihče časa na pretek. Ne bi smeli pozabiti, da večurno trajanje sestanka ali seje utruja udeležence, zmanjšuje končni učinek, povzroča upadanje zanimanja in napetosti itd. Še več: tak, slabo pripravljen in slabo voden večurni sestanek odteguje ljudi od drugih pomembnih in koristnih nalog. Nekdo je bil morda namenjen v knjižnico, kdo drug spet bo zamudil predavanje na večerni šoli, ta ali oni je obljubil družini izlet in — kar je tudi važno — človek mora tudi počivati, da bi lahko začel naslednji delovni dan svež in spočit. **Če damo roko na srce, pa moramo priznati, da nekateri dolgovezni, utrujajoči sestanki v prostorih, polnih cigaretnega dima, nikakor niso priložnost za nabiranje novih in svežih sil za izpolnjevanje nalog na poklicnem delovnem mestu.**

Človeku se zdi, da smo glede tega — po solidnosti priprav, po učinkovitosti vodenja in sploh v tehniki poteka naših sestankov — še zelo daleč zadaj. **Doživeti je mogoče tudi take paradokse, da bomo denimo, na nekem sestanku razpravljali o hvalevredni in danes zares aktualni temi — produktivnosti dela, in to (pomislite!) na sestanku, ki ni nič kaj produktiven. To je, milo rečeno, nerodnost.** Če bi s čim lahko poudarili pomembnost vprašanja, o katerem razpravljamo, v našem primeru o produktivnosti dela, potem bi morali storiti to z dobro pripravljenim, brezhibno vodenim, kratkim in jedrnatim sestankom, o katerem ne bi mogel kasneje nihče reči, da so na njem mlatili tudi prazno slamo.

Odgovornost za to, da bodo sestanki dobro pripravljeni in vešče vodeni, pa ne zadene le organizatorjev, marveč prav tako tudi udeležence. Zahtevajmo, da nas bodo o sestankih pravočasno obveščali, pa najsi gre za zbore volivcev, seje delavskega sveta, sestanke Socialistične zveze ali za drugačne shode! Terjajmo obvestila o dnevnem redu in kratka ali obširnejša pojasnila k posameznim točkam, odvisno pač od tega, ali nam je zadeva bolj ali manj znana! Ko pa bodo organizatorji sestanka izpolnili svoje obveznosti, je vrsta na nas, da pokažemo svojo zavest, svoj čut odgovornosti in dolžnosti. Na sestanek moramo priti dobro pripravljeni, v razpravi na njem bomo kratki in jedrnati, nič ne bomo zamolčali, kar je bistvenega in zares važnega, a tudi otrobov ne bomo mesili z nevažnimi podrobnostmi, s ponavljanjem že povedanega in s frazami. Taki, obojestransko dobro pripravljeni — organizatorji in udeleženci — bomo poskrbeli, da nam bo sestanek vzel časa, kolikor ga je vreden — namreč po rezultatih, ki jih bo omogočil.

Za produktivnost dela se moramo bojevati na vsakem koraku, vsepovsod. Več prostega časa, to je znamenje bogatejšega in produktivnejšega družbenega življenja. Ali z drugimi besedami, več kot imamo prostega časa, bolj je čas zlato.

J. B.

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Panama, Castro, arabski „vrh“

Pretekli teden je bil v svetu močno razgiban. Ustvaril ali razpihnil je vsaj še eno novo žarišče, prinesel pa je še dosti drugega in pomembnega.

V območju Panamskega prekopa, ki sega 16 kilometrov na obe strani kanala in je pod nadzorstvom ZDA oziroma Panamske družbe, je prišlo do krvavih neredov med panamskimi študenti in ameriškimi študenti in prebivalci ob prekopu. Bilo je nad trideset mrtvih in nad sto ranjenih, panamska vlada je pretrgala diplomatske stike z ZDA, obtožila Washington agresije pred Varnostnim svetom in izjavila, da ne bo obnovila stikov z ZDA, dokler te ne privolijo v revizijo pogodb, po katerih Panama nima suverenosti nad kanalsko cono.

Ozračje je dodobra zastrupljeno. Pravzaprav je zastrupljeno že od leta 1903, ko je bila sklenjena prva pogodba o prekopu med Panamo in ZDA, toda z leti sta mržnja in napetost rasli in od časa do časa izbruhnili v krvavih nemirih in demonstracijah. Vedenje večine ameriških uslužbencev ob prekopu pa tudi ni bilo takšno, da bi Panamci pozabili na svojo mržnjo proti tujcem, ki so košatijo na njihovi lastni zemlji in jih imajo povrhu tega še za manjvredne ljudi.

Po vseh znamenjih sodeč bo spor trajal še dolgo, ker se ZDA v bistvenih točkah ne bodo hotele omehčati. Za ameriško politiko je vsak tak incident »peklensko dejanje Castra« ali vsaj dejanje, ki ga je Castro navdihnil.

In ker že omenjamo Castra, naj povemo, da je njegov sedanji drugi obisk v Moskvi prav tako presenetil svet kot njegov prvi lani. Prišel je prav tako iznenada kot prvi. Namen njegovega obiska naj bi bili razgovori s sovjetskimi voditelji — o čem? Najbrž o vsem, kar se neposredno ali posredno tiče Kube: gospodarske težave in pomoč, položaj v karibskem območju, politika ZDA do Kube po prihodu Johnsona na oblast, stališče kubanskih voditeljev do kitajsko-sovjetskega spora (Kuba še ni podpisala moskovskega sporazuma o delni prepovedi jedrskih poskusov.)

Sicer pa je Castro prišel v Sovjetsko zvezo tudi na lov. V uradnem sporočilu je med drugim rečeno, da je prišel občudovat »zimsko pokrajino v Sovjetski zvezi, ki si jo je želel videti.«

V Kairu se je sestalo trinajst voditeljev arabskih držav, da bi se pomenili, kaj jim je storiti spričo izraelskih načrtov o skrenitvi toka reke Jordan. To je bil v resnici povod, zakaj v poročilih iz Kaira je dalje rečeno, da bo konferenca voditeljev položila temelje za enotno arabsko politiko ob nevarnosti, ki grozi arabskim deželam. Od Izraela, seveda. Toda če gremo še nekoliko dalje, vidimo, da tudi to ni vse.

Očitno je, da je arabskim voditeljem postalo več ali manj jasno, da je treba vsaj nekoliko popraviti odnose med posameznimi arabskimi državami, ki lani niso bili posebno zgledni. ZAR, Sirija in Irak so se celo leto vrtele v začaranem krogu rastoče in pojemajoče napetosti v medsebojnih odnosih, čeprav se je bilo leto 1963 začelo dokaj spodbudno zanje s trojno izjavo v Kairu. Saudova Arabija in Jemen sta tako rekoč na pol v vojnem stanju. Pred kratkim so na maroško-alžirski meji še grmeli topovi. Tunizija in Alžirija sta šele zdaj začeli navezovati tesnejše stike. Bilanca res ni ugodna.

V Kairu si zdaj prizadevajo na najvišji ravni popraviti te odnose in doseči vsaj minimalno enotnost navzven. Tako je slišati, da sta ZAR in Jordanija spet navezali diplomatske stike, ki so jih bili pretrgali zaradi medsebojnih obtožb na račun jordanskega kralja Huseina oziroma predsednika Naserja. Hkrati je Jordanija priznala tudi republikanski Salalov režim v Jemenu. Govorijo celo o tem, da se bosta pobotala Saudova Arabija in Jemen. Do večjega zbližanja naj bi prišlo tudi med alžirskim predsednikom Ben Belo in maroškim kraljem Hasanom II.

Prvič v zgodovini indijske Kongresne stranke premier Nehru ni bil navzoč na letni konferenci stranke v Bubanešvaru. Zbolel je in zdravniki pravijo, da bo moral nekaj mesecev počivati. Star je 74 let in se je v zadnjem času močno postaral. Očitno je, da ne bo mogel več prenašati tolikšnih bremen kot doslej. Zato se vsi sprašujejo: kdo bo njegov naslednik?

»ZIDARJEV« tečaj za gradbince

Gradbeno podjetje Zidar iz Kočevja že vrsto let skrbi za lasten kader, v glavnem z izobraževanjem že zaposlenih. Ljudje, ki so se izšolali s pomočjo podjetja, se le redko zaposlijo potem drugje. To podjetje sicer nekaj stane, vendar jim na pomlad ni treba biti v skrbeh za delavce, predvsem sezonce.

Pogoj za tovrstno šolo, ki jo je za gradbene delavce organizirala kočevska delavska univerza v okviru izobraževalnega centra gradbene stroke iz Ljubljane, je dovršena osnovna šola. Ker je precej delavcev nima, je DU organizirala nekajtedenski tečaj. V soboto in nedeljo so vsi, razen treh slušateljev, opravili sprejemni izpit, v ponedeljek pa se je že pričela šola, ki jo bo obiskovalo 35 delavcev, in bo trajala do konca februarja.

Pohvalen je način, kako Zidar skrbi za izobraževanje delavcev. Tak delavec bo veliko uspešnejši na delovnem mestu in bo, čuteč to pozornost, z veliko večjim elanom delal. Škoda le, da tega ne uvidijo tudi ostala podjetja v občini, ki se ukvarjajo z gradnjami ali pa imajo svoje gradbene skupine, saj se od njih ni prijavil v šolo noben delavec.

DOLENJSKI LIST v vsako hišo Bele krajine, Spod. Posavja in Dolenjske!

KRATKE IZ RAZNIH STRANI

● **Na otoku Zanzibaru so nasprotniki zanzibarskega sultana izvedli državni udar in razglasili republiko.**

● **Leva struja italijanskih socialistov, ki se ne strinja z udeležbo Socialistične stranke Italije v vladi levega centra, se je odcepila od stranke in ustanovila novo italijansko socialistično stranko proletarske enotnosti.**

● **V alžirskem mestu Oranu so** izbruhnile demonstracije proti sedanjemu režimu predsednika Ben Bele. Pripadniki FLN so demonstrante razgnali, predsednik Ben Bela pa je napovedal ostre ukrepe proti nasprotnikom socializma v deželi.

● **V glavnem mestu indijske** države Zahodna Bengalija Kalkuti je prišlo do krvavih verskih spopadov med muslimani in hindujci, med katerimi je bilo nad 160 mrtvih in nad 600 ranjenih. Šele vojski se je posrečilo spet vzpostaviti red.

● **V Londonu se je začela konferenca o Cipru, ki se je udeležujejo predstavniki Cipra, Grčije, Turčije in Velike Britanije. Grki** zavračajo sleherno misel na delitev otoka, medtem ko Turki sodijo, da bi le delitev otoka rešila sedanji položaj.

● **Predsednik italijanske republike Segni je odpotoval na uradni** obisk v ZDA.

● **V Frankfurtu** v Zahodni Nemčiji traja že nekaj dni proces proti bivšim esesovskim krvnikom iz Auschwitza. Vse obtožence je zapustil spomin in se ne spominjajo, da bi počenjali zločine. Izgovarjajo se tudi na ukaze od zgoraj.

● **Član vodstva Socialistične stranke Francije in marsejski** župan Gaston Defferre, ki bo verjetno de Gaullov protikandidat za predsedniških volitvah, je na zborovanju v Marseillesu dejal, da je treba postaviti generalu de Gaullu po robu politiko in sistem demokratičnega upravljanja.

● **Notranji položaj v Peruju** se je zadnje dni zelo zaostril. Opozicijske desničarske stranke so sicer moglavile vlado Oscarja Trelleseš da ji ni uspelo preprečiti tako imenovane »subverzivne levičarske dejavnosti«.

Ni bilo posebnega prometa

13. januarja je bil na sejmišču v Novem mestu zaradi mraza bolj slab promet prašički. Naprodaj jih je bilo 581, prodanih pa 534. Kljub so prišli kupci tudi od drugod, je cena od zadnjega sejma porasla. Prašički tokrat veljali 7000 do 11.000 din.

TEDENSKI NOTRANJEPOLITIČNI PREGLED

MLADINI ČAS IN SILE, SPODBUDO IN POMOČ

● **Pred dnevi je bil plenum CK ZK Srbije, na katerem so razpravljali o vzgoji mladine, pri čemer so ugotovili nekatere pomanjkljivosti, ki jih srečujemo tudi pri nas. Tako so na plenumu ugotovili, da organizirano vzgojno delo zaostaja za organiziranjem raznih praktičnih akcij in manifestacij. Praktične akcije so resda vrlina mladih ljudi, ki je ne bi smeli z ničemer zmanjšati niti zapostaviti. Bilo bi nesmiselno odvračati mladino od akcij in jo kritizirati zaradi številnosti in različnosti praktičnih dejavnosti. Prav je, da mladina povsod pomaga in da sodeluje tudi s spremljanjem programov drugih družbeno-političnih organizacij. Toda v tem ne bi smeli pretiravati. Treba je vedeti, da so mladinska zanimanja predvsem v okviru splošnih družbenih in političnih programov, niso pa samo izključno to. Zveza mladine mora imeti tudi svoj program akcij, zlasti pa mora imeti tudi čas in sile, vzpodbudo in pomoč pri uresničevanju programa idejne in politične vzgoje mladine. Vloge mladinske organizacije tudi ne bi smeli pojmovati kot transmisije številnih družbeno-političnih organizacij, ker na ta način, kot je dejal referent Milojko Drulović, samo blokiramo te sile in čas mladinskih aktivistov, jih silimo v površnost, v verbalno podpiranje in frazerstvo in jim otežujemo, da bi se bolj zanimali za mladino, da bi spoznavali in izpolnjevali njene želje, da bi se borili tudi za tiste specifične programe, ki pomagajo privabljati in vzgajati mladino.**

● **Izvršni odbor glavnega odbora SZDL Slovenije je na svoji zadnji seji razpravljal o uresničevanju nalog V. plenuma SZDL Slovenije. Pri tem je poudaril, da bi morale organizacije Socialistične zveze prispevati k takim razpravam o družbenih planih, ki bi pripomogle k premišljevanju, kompleksnemu planiranju ob upoštevanju vseh potreb skladnega razvoja. Nadalje morajo biti organizacije SZDL glavni pobudnik in mobilizator, da bodo prišle razprave o statutih do občanov in da bodo imeli le-ti vso možnost oblikovati svoje statute. Vključiti se je treba tudi v priprave za uvedbo 42-urnega delovnega tedna, ki ne smejo biti kampanjske in ki morajo spodbujati za zvišanje produktivnosti in za modernizacijo proizvodnje. Na seji izvršnega odbora so govorili o kadrovskih problemih, o potrebi nujnega povečanja štipendij in o drugih vprašanjih.**

● **Zvezni zbor zvezne skupščine bo, kot pričakujejo, sprejel priporočilo o graditvi stanovanj za trg in o pogojih za industrijsko gradnjo teh stanovanj. Pričakujejo, da bo vsako leto zgrajenih okrog 150.000 novih stanovanj, v sedmih letih torej več kot milijon. Bržčas bodo z naknadnimi predpisi podvojili kredite za stanovanja.**

● **Zvedeli smo, da pripravljajo predpise o sodiščih splošne pristojnosti, o gospodarskih sodiščih, o javnem tožilstvu, javnem pravobranilstvu in advokaturi, ki bodo — prav tako tudi tisti, ki jih bodo sprejeli kasneje — uskladili pravosodni sistem z načeli nove ustave. Z novimi predpisi bodo sodišča razširila dosedanje funkcije: ugotavljala bodo negativne pojave, določala oblike, v katerih nastajajo družbene deformacije, in proučevale vzroke, hkrati pa bodo tudi opozarjala na nedograjenost zakonodaje.**

● **Od 4056 delovnih organizacij, kolikor jih je v Sloveniji, jih je komaj 213 že sprejelo nove statute. Občinske skupščine so prejele v obravnavo le 127 statutov. Ker pa so po ustavnih določbah delovne organizacije dolžne predložiti statute pred sprejetjem v obravnavo občinskim skupščinam, obstaja bojazen, da bodo storile to vse hkrati, zaradi česar bi bile razprave nujno nagle in formalne. Da se to ne bi zgodilo, je potrebno, da delovne organizacije pohitijo z zaključno fazo izdelave in da ne zavlačujejo s predložitvijo statutov v obravnavo občinskim skupščinam na zadnje dni.**

● **Pristojni krogi čedalje bolj opozarjajo na potrebo po modernizaciji carinske službe. Pred leti, ko so bile uvedene carine, je našel ta ukrep carinsko službo nepripravljeno, zlasti tehnično slabo opremljeno. V treh letih bi morali investirati v modernizacijo carinske službe okrog 3 milijarde dinarjev, pri čemer je treba upoštevati, da je carina čedalje pomembnejši faktor v sistemu gospodarjenja.**

● **Lani je trgovala Jugoslavija s 116 deželami z vsega sveta. V primeri z letom 1960 se je število dežel, s katerimi trgujemo, povečalo za 56. Najmočnejši partner v menjavi je bilo lani konvertibilno področje Zahoda.**

● **Te dni o bile dane v razpravo teze o samoupravljanju in novem sistemu nagrajevanja v upravi. Sredstva naj bi — seveda na podlagi nalog in programov — odobravala predstavniška telesa, a njihovo trošenje naj bi bilo odvisno od izpolnjevanja teh nalog. V notranjo delitev se predstavniška telesa ne bi vmešavala. O tem bi odločal vsak organ uprave sam.**

NA OBISKU V KOČEVSKEM PODJETJU »INKOP«

Gugalnice za izvoz

Leta 1946 je bila v Kočevju ustanovljena majhna uslužnostna ključavničarska delavnica. V slabih, neprimernih prostorih je delalo nekaj ljudi, njihova dejavnost pa so bile predvsem usluge za obnavljajoče se Kočevje. Delavnica pa je rasla, njena dejavnost se je širila in z velikim požrtvovanjem naraščajočega kolektiva so lahko že prevzemali taka dela, da jih niso več mogli spraviti v okvir takratne organizacije podjetja. Potem so se vselili v nove, boljše prostore, pred dvema letoma pa je podjetje dobilo tudi novo ime — INKOP, Industrija kovinske opreme.

Niso bili več uslužnostno podjetje, njihovo delo je že bilo pomembna postavka v občinskem gospodarstvu. Ker pa je zavzela njihova dejavnost spet preširoke okvire (proizvajali so okrog 240 artiklov), so jo začeli soževati. INKOP sedaj izdeluje le tri osnovne skupine (seveda v več inačicah): okovje in pribor, kovinsko pohištvo in sanitarno opremo.

Z razvojem, predvsem pa z osvajanjem novih proizvodov je pričelo podjetje posegati tudi na zunanje tržišče. Pred dvema letoma so izvozili le za okrog 3000 dolarjev izdelkov, lani se je izvoz povzpel že na 38.000 dolarjev, po letošnjem planu pa naj bi porasel na 55.000. Izvažajo na Zahod, in sicer v glavnem kovinsko pohištvo (vrtne gugalnice ipd.), pri izdelavi pa uporabljajo skoraj izključno domače surovine. Letos bodo posvetili posebno skrb cenejšemu proizvajanju, za kar je kolektiv živo zainteresiran, saj se dobro zaveda, da je prav od čim nižjih proizvodnih stroškov odvisen uspeh na domačem, še bolj pa na tujem trgu. K nižjim proizvodnim stroškom jim bodo v veliki meri pripomogle investicije v višini 98 milijonov din. Urediti nameravajo prostore, ker ne odgovarjajo serijski proizvodnji, delno pa bodo izpopolnili in modernizirali stroje.

Letošnji plan predvideva porast celotnega dohodka od 458 milijonov leta 1963 na 504 milijone, ne da bi pri tem bistveno povečali število zaposlenih. Kar zadeva izvoz, mu bodo dali še večji poudarek, ob tem pa skrbeli za prilagajanje izvoznih izdelkov zahtevam tržišča in modnim muham kupcev. Vse to pa bodo lahko dosegli le s strokovnim delom. V ta namen štipendirajo več študentov na srednjih šolah, že letos pa bodo dobili iz šol deset strokovnjakov.

In težave? Po eni strani težko dobijo domač reprodukcijski material, manjka jim pa tudi veliko stanovanj. Stanovanjskega problema ne morejo rešiti na hitro, za to sta potrebna čas in denar. Radi bi gradili lastna stanovanja, pripravljeni pa so podpreti tudi individualne gradnje.

Celotni dohodek (504 milijoni) je planiran že s skrajšanim delovnim časom. V podjetju o tem že dalj časa razmišljajo in menijo, da so možnosti za skrajšani delavnik. Delavski svet je imenoval komisijo, ki naj to temeljito prouči, v drugem četrtletju pa bi lahko že prešli na 7-urni delavnik. Dosedanje analize tudi kažejo, da obstoje realne možnosti za povečanje produktivnosti za 24 odst., kolikor bi jo morali povečati zaradi višjega plana in skrajšanega delavnika.

Boljši uspeh kolektiva pa je odvisen tudi od izobrazbe upravljavcev, zato skrbijo, da si vsak pridobi vsaj osemletno izobrazbo, posebno skrb pa posvečajo strokovnemu priučevanju na delovnem mestu. Precej delavcev je pridobilo kvalifikacije tudi v tečajih, ki jih je priredila DU Kočevje.

Tole je vrtna gugalnica, kakršne izvaža kočevsko podjetje INKOP

Ne jezite se, če ga v trafiki zmanjka: DOLENJSKI LIST si naročite na svoj naslov!

Zdaj: ISKRA, tovarna usmerniških naprav, Novo mesto

Tik pred koncem leta je priredil novomeški obrat kranjske tovarne ISKRA majhno svečanost, na kateri je inž. Danilo Dolgan, direktor kranjske tovarne ISKRA, proglasil *dosedanji obrat za samostojno tovarno združenega podjetja.*

ISKRA, tovarna usmerniških naprav v Novem mestu — kot se zdaj imenuje — je 12. samostojna tovarna podjetja. Nastala je po programu specializacije tako, da se je prvotni oddelek usmerniških naprav lani ločil od matične tovarne in pričel po kratki poskusni dobi z redno proizvodnjo usmerniških oljnih ali zračno hlajenih naprav za telefonijo, kinotehniko, galvaniko — nasploh za vse dejavnosti, kjer je potrebna za pogon enosmerna električna napetost.

Dosedanji obrat je v tem kratkem času pokazal izredno prizadevnost, izkušenost in zmožnost samostojnega vodenja, kar je zlasti razvidno iz tega, da je že v prvem letu obstoja presegel letošnji plan proizvodnje za okrog 10 odst.

Za leto 1964 je 125-članski kolektiv tovarne sklenil doseči blizu 900 milijonov dinarjev bruto dohodkov, kar je 100 odst. povečanje proizvodnje. Asortiment bodo v bodoče razširili s področja uporabe elementa selena še na silicij in pozneje tudi na germanij. Razširitev pa je vezana na sestavne dele polvodniške tehnike, za katere gradi »ISKRA« v Trbovljah novo tovarno.

■ Po podatkih sveta za gradbeništvo Zvezne gospodarske zbornice je za izvajanje letošnjih gradenih del sklenjenih že za več kot 169 milijard dinarjev pogodb.

■ Te dni so predali prometu zadnjih 20 km ceste med Sežano in Štanjelom na Krasu. Z modernizacijo te ceste se je pot iz Kopra v Gorico skrajšala za 16 km.

ZAKAJ IMAMO SLAB KROMPIR?

Neskladnost med cenami semenskega in merkantilnega krompirja narašča iz leta v leto in ima za posledico slabo kvaliteto krompirja. V Sloveniji smo v letu 1962 posadili skoraj dva in polkrat manj priznanega semena krompirja kot v letu 1957. V zadnjem letu je postala kvaliteta krompirja že tako slaba, da je bil prizadet blagovni promet s krompirjem, zato bi morali razmisliti, v čem je krivda.

Medtem ko smo leta 1957 v Sloveniji posadili več kot 833 vagonov semenskega krompirja, smo ga leta 1962 posadili le 352 vagonov, vse ostalo pa je bil manj kvaliteten krompir. Lani smo v primerjavi z letom 1962 še nazadovali, zato je kvaliteta krompirja zelo padla.

Krompir je močno okužen s plesnijo, tudi prašna krastavost se je že razširila, razen tega je še vrsta okužb, ki se vedno bolj širijo, ker ne zamenjujemo bolnega semena z zdravim.

Kadar se kmetovalci pogovarjajo o zamenjavi semena, pravijo, da se jim zaradi neskladnosti cen med semenskim in merkantilnim krompirjem semena ne izplača zamenjati. Za kilogram semenske pšenice mora odšteti kmetovalec 1,53 do 2 kg merkantilne pšenice, za kg semenskega krompirja pa je moral lani dati kar 4 in še več kilogramov merkantilnega krompirja. V letu 1957 je bila zamenjava ugodnejša.

Za zadruga, ki sklepajo s kooperanti pogodbe, je velik problem cena semenskega krompirja. Semenarna napove ceno, ko pa pošlje račun, vidimo, da je dosti višja. Zato zadruga kmetu v pogodbo ne more vstaviti končnih cen za krompir. Vse to vzbuja pri kmetovalcih nezaupanje.

V zadrugah so mnenja, naj bi semenarna kooperantom že jeseni dostavila krompir z dokončno ceno.

M. S.

BREŽICE: semenski krompir bo treba obvezno zamenjati

Za ravninske predele občine Brežice (6000 hektarov obdelovalne zemlje) je bil že lani sprejet odlok o agrominimumu. Po tem odloku so kmetovalci dolžni uporabljati umetna gnojila, zatirati plevel in rastlinske škodljivce. Odslej bodo morali zasebni kmetijski proizvajalci obvezno nabavljati semenski krompir in tako zagotoviti boljši pridelek. Krompir bodo za zasebnike naročale zadruge.

Svet za kmetijstvo pri občinski skupščini Brežice je v četrtek, 9. t. m., sklenil, naj bi kmetovalci obnovili krompir najkasneje v treh letih, vsako leto eno tretjino. Ta predlog so sprejeli zaradi tega, ker je jesenska nabava zamujena, na pomlad pa bo semenski krompir gotovo nekoliko dražji. Tudi zaloge najbrž ne bodo tolikšne, da bi ga zadrugi lahko oskrbeli za celotno območje naenkrat. Zadrugi ga bosta v prihodnje nabavljali v jeseni in ga oddajali interesentom kar takoj, če ga bodo želeli že takrat odkupiti. Kmetijski zadrugi Brežice in Bizeljsko bosta nadzorovali nabavo krompirja. O spremembi odloka o agrominimumu bo razpravljala občinska skupščina. Zahteve o obvezni zamenjavi krompirja verjetno ne bo težko uveljaviti, ker proizvajalcu to samo koristi. Nekateri so semenski krompir že zdaj kupovali drugod.

TRGOVSKO PODJETJE

»ŽELEZNINA« – NOVO MESTO

razpisuje
prosta delovna mesta za:

1. **REFERENTA – vodjo oddelka nabave in prodaje avtomobilov in nadomestnih delov,**
2. **PISARNIŠKO MOČ za dela pri skladiščni kartoteki.**

Pogoji pod 1.:
a) popolna srednja ali njej sorodna šola in najmanj 3 leta delovne prakse v tej stroki;
b) visokokvalificiran trgovski delavec avtomobilske stroke z najmanj 10 leti delovne prakse.

Kandidat pod a) in b) mora dobro obvladati trgovske posle v avtomobilski stroki in biti sposoben samostojnega vodstva na tem delovnem mestu, kar je pogoj za namestitev. Zaželeno je znanje vsaj enega tujega jezika.

Pogoji pod 2.:
a) popolna ali nepopolna srednja šola;
b) kvalificirana trgovska moč, ki obvlada tudi dela pri skladiščni kartoteki.

Osebni dohodki po pravilniku ali posebnem dogovoru. Prijave sprejema uprava podjetja do 15. februarja 1964.

Tit Doberšek: 1

Poučen obisk nekaterih družbenih posestev

Društvo kmetijskih inženirjev in tehnikov — podružnica Novo mesto je v prvi polovici decembra 1963 obiskalo nekatera družbena posestva v okolici Ljubljane in v Savinjski dolini. Obisk je bil za člane društva poučen, sodim pa, da bodo opazovanja in zapiski s tega izleta zanimali tudi druge bralce Dolenjskega lista.

Agrokombinat Ljubljana

je bil ustanovljen pred 4 leti iz več manjših družbenih posestev v okolici Ljubljane. Sedaj upravlja s 3.000 ha obdelovalne zemlje, ki jo bo povečal do leta 1970 na 5.000 hektarov. Zemljo pridobivajo v glavnem z nakupi, delno tudi s krčitvijo gozdov. Zaposlujejo 1.100 delavcev in uslužbencev, od katerih je 106 agronomov in kmetijskih tehnikov. V letu 1963 so ustvarili 7,1 milijarde din skupnega dohodka ali 6,5 milijona din na enega zaposlenega. Delo na kombinatu je vzorno urejeno ter na strokovni višini, zato si obrate tega kombinata hodijo ogledovat poleg domačih tudi tuji strokovnjaki in politiki; tu je bil na primer tudi sovjetski predsednik Hrušov in drugi.

Poljedelstvo Agrokombinata

Kolobar na njivah obsega 60 odst. žit, 20 odst. krompirja in 20 odst. travnih mešanic. Od žit sejejo 80 odst. ozimnih žit, kjer prevladuje pšenica, dokler ne bomo dobili take sorte ječmena, ki bo dala prav tako velike pridelke kot pšenica. Koruze za silaže ne sejejo več, ker daje premajhne dohodke in ker zahteva preveč delovne sile s spravilom in krmljenjem. Prav tako ne bodo sejali več detelj (sedanja deteljišča so preorali), ker je preveč dela s sušenjem. Namesto detelj bodo sejali travne mešanice, ki dajejo enake pridelke in se lažje sušijo. Strnišča po žetvi ozimnih žit bodo 50 do 60 odst. posejali z belim hornberškim prosom, ki hitro raste in pravočasno dozori, delno pa tudi z barom (prosu podobno rastlino, razširjeno na zgornjem Dravskem polju). 30 odst. strnišč bodo posejali s travo, ki pride v kolobar namesto strniščne detelje. 10 do 20 odst. strnišča bodo preorali kot strniščno praho za okopavine v prihodnjem letu (krompir). Za živinorejo bodo poljedelci pridelovali le seno in slamo. Poleg sena je zelo važna slama, saj jih stane 1 kg slame, ki jo kupijo v Vojvodini, preden pride v hlev, 23 din. Zaradi tega so sklenili, da bodo slamo za potrebe živinoreje pridelovali doma in od tod izvira velik odstotek žit v osnovnih in strniščnih posevkih. Močna krmila bodo živinorejci kupili tam, kjer bodo cenejša. Poljedelci, ki tvorijo samostojno ekonomsko enoto z lastnim obračunom, ne marajo zmanjšati svojih dohodkov na račun živinorejcev. Praksa bo pokazala, ali je to stališče pravilno.

Živinoreja v kombinatu

je razdeljena na farmo krav molznic z 2400 kravami, na pitanje 7000 glav govedi, na pitanje 30.000 svinj in na 96.000 glav kokoši nesnic. Opuščajo rejo sivorjavih krav, ker dajo premalo mleka v primerjavi s težo in porabljeno krmo. V bodoče bodo imeli le lažje krave pasme jersey, ki v sorazmerju s težo boljše izkoriščajo krmo in dajejo več mleka. Povprečna molznost krav znaša 3450 litrov mleka letno, ki ima povprečno 4 odst. moščob. Računajo, da bodo dosegli že v letu 1964 3900 litrov mleka letno na kravo. Pri sedanjih cenah mleka in premijah za mleko bo s tem tudi reja krav molznic rentabilna.

Pitališče govedi v SmednikU redi trenutno 3800 govedi, po dograditvi pa bodo na tem obratu spitali letno 7.000 govedi. Mlada teleta, ki jih dobijo iz odkupa v teži od 80 do 90 kg, redijo najprej do teže 150 kg, v zaprtih hlevih po 600 glav v enem hlevu. Teleta so v zaprtih hlevih neprivezana v večjih boksih (ograjen prostor). Boksi so globoki. Gnoj kidajo v daljšem časovnem obdobju (na 2 do 3 mesece). Nastiljajo s slamo. Teleta so sivo rjave in svetlolisaste pasme. Krmijo močna krmila in seno, ki jih živali žro po volji. V močna krmila dajejo sečnino (urea), ki delno (do 40 odst.) nadomešča beljakovine. Hlev s 600 teleti oskrbujeta le dva delavca, ki sta plačana po prirastku telet. Povprečno zasluži en delavec 33.000 din na mesec.

Ko dosežejo teleta težo 150 kilogramov, jih premestijo v odprte hleve brez sten, le streha je nad živalmi. Tu živali redijo do teže 400 kg, ko so zrele za prodajo. V teh hlevih krmijo zrezano slamo in močna krmila, ki jih živali žro po volji iz samostrežnih krmilnih naprav, katere polnijo enkrat tedensko kar iz traktorskih prikolic. Živali so prav tako neprivezane v večjih boksih. Stojijo na lesenih mrežastih tleh brez nastilja. Živalske odpadke živali same s parklji stlačijo skozi mrežasta tla v spodnjo odprtino, ki jo čistijo le dvakrat letno. Napajanje je v obeh hlevih samodejno — po volji živali. Delavec — oskrbovalec živali — skoraj bolj opazuje, kot pa oskrbuje (samodejno krmljenje, samodejno napajanje, samodejno kidanje), *zato za 2000 glav skrbi le en delavec.* Krmila pripelje posebna skupina. Povprečen prirastek na glavo znaša v obeh tipih hlevov 986 gramov na dan. Za 1 kg prirastka porabijo 5,2 kg krmil vseh vrst.

V zimskem času imajo v odprtih hlevih težave s tem, ker morajo vodo za napajanje greti, sicer bi zmrznila. Pri odprtih hlevih je težava še v tem, ker morajo živali, kadar odstranjujejo gnoj iz hlevov, prestaviti, tla dvigniti in na novo namestiti. Gnoja imajo veliko in ga zaračunavajo poljedelcem po 0,8 din kg. Cena gnoja je nizka, ker je prevoz drag.

(Nadaljevanje sledi)

Z RAZŠIRJENE SEJE OKRAJNEGA KOMITEJA ZKS V CELJU

Razvoj terja ustrezne kadre

V preteklem tednu so na razširjeni seji okrajnega komiteja ZKS v Celju razpravljali o nekaterih aktualnih vprašanjih s področja kadrovske politike. Seje so se udeležili tudi zvezni poslanci, predstavniki CK ZKS in sosednih okrajnih komitejev ZKS.

Iz poročila kadrovske komisije pri OK ZKS in razprave je bilo razvidno, da manjka kompleksnih pregledov in analiz o kadrovskih vprašanjih ter da bodo občine in okraj težko izdelali kakovostne in kompleksne analize, dokler takšnega gradiva ne bodo zbrale delovne organizacije. Podatki o šolanem kadru pa kažejo, da glede tega v celjskem okraju zaostajajo tako za republiškim kot za zveznim povprečjem. Ob koncu leta 1962 je bilo v tem okraju le 4,9 odstotka kadra s srednjo, višjo in visokošolsko izobrazbo izmed vseh zaposlenih v industriji. Podobno je v družbenih službah, javni upravi in v ostalih družbenih dejavnostih. Po analizi stanja v začetku šolskega leta manjka v osnovnih šolah 33 učnih moči za razredni pouk in približno 280 predmetnih učiteljev. Njihova mesta zasedajo predysem učitelji brez ustreznih kvalifikacij. Niz nerešenih kadrovskih problemov je tudi v zdravstveni službi. Tako pride v tem okraju 1 zdravnik splošne prakse na 4326 prebivalcev. Nič boljše ni v javni upravi. Število uslužbencev z nižjo izobrazbo predstavlja kar 304 odstotke nad sistemizacijo. Razen tega so 4 občinske uprave še vedno brez pravnikov in veterinarjev, 10 brez ekonomistov, 9 brez gozdarskih inženirjev, 8 brez gradbenih inženirjev itd.

Vsi ti podatki kažejo, da kadrovska politika ni sledila razvoju na področju gospodarstva in drugih dejavnosti, ki terja ustrezne profile in kakovostne kadre za uspešnejše delo na višji ravni. Razen tega ugotavljajo v tem okraju, da tudi razpoložljivi strokovnjaki niso v celoti izkoriščeni in smotrno razporejeni.

V zvezi s tem so razpravljali o kadrovskih službah in ugotavljali, da se marsikje še vse preveč ukvarjajo s sprejemanjem in odpuščanjem delovne sile ter delno s štipendijsko politiko. Hkrati so poudarili, da ne gre iskati osnovne vzroke samo v njihovi neustrezni kadrovski zasedbi, temveč predvsem v tem, ali so podani osnovni pogoji za obstoj in njihovo normalno delo (miselnost, organizacija dela, vloga samoupravnih organov). To potrjuje dejstvo, da tudi v nekaterih takih gospodarskih organizacijah, ki imajo zaposlene v kadrovski službi diplomante VKŠ v Kranju, stanje ni bistveno boljše.

Glede sredstev, ki jih gospodarske organizacije porabljajo za izobraževanje, so ugotovili, da je pri razvitejših gospodarskih organizacijah s sodobnejšimi koncepti kadrovske politike dovoljeni namenski 1 odstotek sredstev iz bruto osebnih dohodkov občutno premajhen. Sam sistem štipendiranja pa je v glavnem nenačrten in premalo usklajen z dejanskimi potrebami.

Ob zaključku seje so poudarili naloge komunistov, vseh družbeno-političnih organizacij in samoupravnih organov pri reševanju kadrovskih vprašanj. *Zlasti komunisti bi morali vztrajno delati na tem, da bo sleherni družbeno - politični, samoupravni in gospodarski organ vodil za svoje potrebe ustrezno kadrovsko politiko z namenom, da se na vseh področjih v skladu z Ustavo in Programom ZKJ ter ob upoštevanju specifičnosti osvajajo naprednejši koncepti v kadrovski politiki. V celoti je potrebna večja in jasnejša delitev dela in odgovornost pri vodenju kadrovske politike na ravni delovnih organizacij, komun in okraja.* S. P.

RAZGLEDNICA S POTI NA BREZOVO REBER
(Foto: Marijan Dobovšek)

Loškemu potoku se obeta trgovski dom

Trgovsko podjetje Jelka iz Ribnice bo prav kmalu začelo v Loškem potoku graditi sodobno urejen trgovski dom, pod katerega streho se bodo združile vse dosedanje majhne prodajalne. V novi trgovini bo poslovanje bolj gospodarno, potrošniku bo na voljo večja izbira blaga, pa tudi nakup bo lagodnejši, saj se bo lahko v eni stavbi vsakdo oskrbel z vsem, kar želi kupiti. Trgovski dom bo dograjen do 1966. leta, zanj pa bo treba odšteti približno 30 milijonov dinarjev. Tako obsežne gradnje »Jelka« ne bi mogla začeti, če ne bi kmetijska zadruga v Loškem potoku pokazala velikega razumevanja za potrebe tamkajšnjih potrošnikov. Velikodušno je ponudila 15 milijonov dinarjev svojih sredstev kot dolgoročni kredit trgovskemu podjetju. Preostanek sredstev bo Jelka primaknila bodisi iz svojih sredstev, bodisi bo najela kredite. Tako lepih in spodbudnih primerov sodelovanja med podjetji raznih strok je pri nas zelo malo, zato velja velikodušno gesto kmetijske zadruge v Loškem potoku posebej pohvaliti.

RAZPRAVA O STATUTU IN PROGRAMU ZA LETO 1964

(Zapis s sestanka kluba odbornikov novomeške občine)

Na sestanku kluba odbornikov občine Novo mesto, ki je bil prejšnji teden, so obravnavali predlog statuta občine Novo mesto in poročilo o izvršitvi občinskega proračuna za leto 1963 in predlog za prihodnje leto.

Stari statut občine, ki je bil sprejet leta 1956, je z ozirom na določbe nove ustave že zastarel. Komisija, ki je bila imenovana za pripravo novega statuta, je že decembra 1962 dala na predlog občinskega ljudskega odbora novi osnutek v javno razpravo. Po sprejetju nove zvezne in republiške ustave pa je komisija dobila predloge od raznih organizacij in republiških sekretariatov in je glede na predloge Stalne konference mest in posvetovanj v okviru okrajne skupščine in okrajnega odbora SZDL pričela delati nov osnutek, ki se v nekaterih stvareh dokaj razlikuje od prvega. Tako je občinska skupščina decembra 1963 sprejela sklep, da se dá novi osnutek v ponovno razpravo zborom volivcev, delovnim in drugim organizacijam ter občanom. Tako se lahko vsi občani seznanjajo z njim in lahko dajejo tudi svoje pripombe in predloge. Nov statut odgovarja družbenemu in političnemu razvoju in stanju in je tudi podlaga za perspektivni razvoj graditve socializma v naši skupnosti. Glede na sklep zvezne in republiške ustave pa mora biti sprejet najpozneje do 9. aprila 1964.

Tako občani na zborih volivcev in po delovnih in drugih organizacijah te dni razpravljajo o statutu, saj ga je občinska skupščina razmnožila v toliko izvodih, da je lahko vsaj za nekaj časa vsakemu dostopen.

Program razvoja občine za leto 1963 je predvideval hitrejšo rast delovne proizvodnje in storitev v gospodarskih panogah ter še večje vlaganje sredstev v splošni družbeni dejavnosti. Predvidevanja so bila stvarna, saj je bil lanski plan dosežen s 102 odstotkoma, in to v družbenem sektorju s 103 odstotki in v zasebnem s 96 odstotki. Slabši uspeh v zasebnem sektorju je predvsem posledica kmetijske proizvodnje, ki je bila za okoli 300 milijonov dinarjev manjša od predvidene. Predvidevanja, da bi se povečal celotni dohodek v primerjavi z letom 1962 za 22 odstotkov in narodni dohodek za 19 odstotkov, so bila v celoti izpolnjena.

Največje povečanje celotnega dohodka je v industriji (za 30 odstotkov), gradbeništvu (24,3), trgovini (22,6) in prometu (22,5). Manjšo realizacijo imamo le v obrti, saj je precej obrtnikov prenehalo z delom in bo potrebno v novem letu posvetiti temu problemu več pozornosti.

Na osnovi različnih smernic lahko pričakujemo, da se bo ob sodelovanju vseh občanov dvignil celotni dohodek v letu 1964 za 16 odstotkov, in to v družbenem sektorju za 18,6 in v zasebnem za 4,5 odstotke. Predvidevanja so postavljena dokaj visoko in jih lahko izpolnimo le tedaj, če se bodo svojih nalog zavedali vsi: od pristojnih oblastnih organov, prek družbenih in političnih organizacij do vseh delovnih občanov.

-jk.

Sekcija za zunanjepolitično dejavnost v Novem mestu

Splošno znano je, da se občani zelo zanimajo za vse mednarodne dogodke, ki se odvijajo v svetovni politični areni. Klubi OZN so pri nas v marsikaterem središču že postali stalna oblika dela, ki v mnogočem pomaga k boljši obveščenosti prebivalcev o dogodkih s prej omenjenega področja. Iz novomeške občine so doslej od časa do časa pošiljali večje skupine ljudi na tovrstna predavanja v Ljubljano. Na seji občinskega odbora Socialistične zveze v Novem mestu so presodili, da bi bilo vsekakor boljše ustanoviti v Novem mestu sekcijo za zunanje-politično dejavnost in vabiti sem predavatelje od drugod. To bi bilo ceneje, hkrati s tem pa bi bila predavanja dostopnejša širšemu krogu občinstva. Sekcija za zunanje-politično dejavnost bo delovala v okviru delavske univerze.

Od Ajbla do Colnarjev: ena skupnost

Krajevna organizacija SZDL razpravlja o krajevni skupnosti

Drago Piršič, predsednik krajevne organizacije Socialistične zveze v Banji Loki, je v razgovoru o krajevni skupnosti, ki jo snujejo, povedal:

— Že dlje časa razpravljamo o krajevni skupnosti, ki jo bo treba ustanoviti, in o tem, kakšne oblike naj bi imela ter kakšne naloge naj bi opravljala na našem sorazmerno obsežnem področju. V pomenkih smo se mudili najdlje okoli tega, koliko krajevnih skupnosti bi kazalo ustanoviti pri nas. Nekateri so bili za to, naj bo več malih skupnosti, drugi spet pa so predlagali, naj bo ena sama. Končno je zmagalo mišljenje, da bi ustanovili eno krajevno skupnost, ki bi zajela vsa naselja od Ajbla do Colnarjev. To je 7 vasi s približno 90 gospodinjstvi. Področje je zelo obsežno, vasi so oddaljene druga od druge, zato smo se zedinili, da bomo v okviru skupnosti ustanovili pododbore, ki bi opravljali konkretne naloge. Pododbori bi bili največ trije, vse pa kaže, da bosta dva dovolj. Nalog prav gotovo ne bo zmanjkalo. Razen skrbi za vodnjake — voda je v našem predelu velika dragocenost — bo krajevna skupnost prevzela še skrb za vaška pota in pokopališča in tudi za zunanjo podobo vasi in naselij. Tod mimo se zlasti poleti vozi mnogo turistov, pa tudi tuji lovci radi zahajajo v okoliške gozdove. Snažne in urejene vasi bodo nam v prid in tudi turisti bodo raje zahajali sem in se tu ustavljali.

Resno se bomo morali pomeniti o čiščenju snega. Sneg tu kmalu zapade in dolgo obleži. Vaška pota pozimi marsikje niso splužena, to pa je v škodo prebivalcev. Pismonoše ne morejo dostavljati pošte, in če pride do nesreče, so težave z zdravniško pomočjo. Pred vojno so po ustaljenem redu vaščani sami skrbeli za plužnje snega po vaseh in vaških potih, dandanes pa te navade ni več. Prav bo torej, če se bomo o tem pogovorili.

Tudi o sredstvih za krajevno skupnost smo razmišljali. Del potrebnega denarja bodo prispevali prebivalci, nekaj bo morala primakniti občinska skupščina, prostovoljno delo, katerega smo vajeni, pa bo tudi veliko zaleglo.

Zmagovalca: Andrej Jurca in Nemška vas

AMD Trebnje je pred dnevi organiziralo občinsko prvenstvo v izmenjavanju testovnih pol z vprašanji o cestnoprometnih predpisih. Tekmovanja so se udeležile vse matične in podružnične šole razen osnovne šole na Mirni in podružnic v Dobrniču in Mokronogu. Med šolami je zmagala osnovna šola v Nemški vasi, katere ekipa je porabila za odgovorne 53 minut in 54 sekund. Med posamezniki je bil najboljši učenec Andrej Jurca iz Šentruperta, ki je za test porabil 5 minut in 54 sekund, drugi je bil Miro Kovačič iz Nemške vasi, tretja pa Valerija Vidmar iz Trebnjega.

»Juke box« na Mirni

V restavraciji »Dane« na Mirni je začel pred nedavnim igrati »juke box« (glasbeni avtomat). Odtlej ima lokal vedno več obiskov. »Juke box« je čez noč postal krajevna znamenitost in vabi ljudi celo iz najbolj oddaljenih krajev.

VSAK ČETRTEK: Dolenjski list v vsako našo družino!

Kdo je odgovoren za prestopke mladoletnikov?

Svet za splošno upravo in notranje zadeve občinske skupščine Črnomelj je imel pretekli mesec sejo, na kateri je obravnaval predvsem prestopke mladoletnikov tako v celotnem okraju, kot tudi na področju občine. Po poročilih Ljudske milice in skrbstvenih organov je v letu 1962 in v prvi polovici preteklega leta 40 mladoletnikov iz črnomaljske občine zagrešilo razne prestopke in kazniva dejanja. Od teh je bilo 21 prestopnikov starih nad 14 let, 4 pa so bili otroci pod 10 leti starosti.

Od vseh prestopkov in kaznivih dejanj je bilo največ (21) tatvin manjših vsot denarja. Izjemne primere, ko je 12-leten otrok ukradel 100 tisočakov, ko je mladoletnik kradel kolesa kar po vrsti in ko je zmanjkalo več ročnih ur, je treba vrednotiti posebej, v splošnem pa je vse to posledica pomanjkljive vzgoje.

Da so otroci marsikdaj lahkomiselni, kaže primer, da sta dva dečka kar tako zabila na železniški progi med dve tračnici klin. Na srečo na predvidenem mestu ni prišlo do križanja vlakov, sicer bi prišlo verjetno do hude železniške nesreče tik pred mostom. Dečka pa sta šele na sodišču doumela težo svojega lahkomiselnega dejanja.

KDO JE KRIV?

Prestopki črnomaljskih mladoletnikov tako po teži dejanja, kot tudi po številu niso posebno zaskrbljujoči, saj jih najdemo povsod. S to ugotovitvijo pa ne moremo biti zadovoljni in bi morali ukreniti vse, kar je mogoče, da bi se njih število zmanjšalo.

Člani sveta so ugotovili, da so starši v veliki večini premalo prosvetljeni in premalo vedo o pravilni vzgoji. Prav gotovo pa so glavni krivec za mladoletno prestopništvo neurejene razmere v družinah, ki povzročajo iztirjenost otroka. Ni dovolj, če starši nudijo otrokom ugodne materialne pogoje, da jim kupijo vse, kar potrebujejo. Otrokove osebnosti ne moremo vzgajati z denarjem. To zahteva časa, ki ga morata vsak oče in mati najti za svojega otroka.

Razen tega je še niz zunanjih činiteljev, ki negativno vplivajo na otrokov duševni razvoj: slabi filmi in tako imenovana »šund« literatura, ki jo lahko vsakdo dobi v trafiki za 100-dinarski bankovec ali še manj.

NEKAJ VENDARLE ŽE V BLIŽNJI PRIHODNOSTI

Razprava je nakazala vrsto smernic za preventivno delo z mladoletniki. Člani sveta so bili mnenja, da je treba mladim nuditi vse, kar potrebujejo za kulturno in interesno dejavnost in da je treba čimprej najti ustrezen način usmerjanja in vodenja mladine v prostem času.

Sprejeli so nekaj priporočil in sklepov, ki jih ne kaže zapostavljati, če hočemo prevzgojiti iztirjene mladoletnike, in vse, ki se nagibajo k slabemu, spraviti na pravo pot. Tako bo treba več pozornosti posvetiti predvsem vajenski mladini, kontrolirati filme in določiti, kateri so mladini primerni in kateri ne. Precejšen napredek pa se obeta z novo mlečno restavracijo, ki naj bi poslovala v preurejenem »Lovskem rogu«. V zimskem času bo organiziranih za mladino tudi več vzgojnih predavanj.

Eno pa mora biti jasno vsem: najprej so otroku dolžni pomagati starši in dom, potem šele šola in družba! Tega ne bi smeli pozabiti.

R. B.

PO SLAVNIH POTEH ŠTIRINAJSTE DIVIZIJE

Malo jih je ostalo živih

Vsak dan jo srečujemo, pa ne vemo, da je bila tudi ona borka slavne XIV. divizije. Poznamo jo po njenem dolgoletnem delu na prosvetnem in političnem področju, malokdo pa ve, kaj je izkusila kot partizanka. Kdo je to? Profesorica Ema Muser, ravnateljica Zavoda za prosvetno-pedagoško službo v Novem mestu.

Ko je preteklo nedeljo tovarišica Ema na Suhorju stopila iz avtobusa, ki je borce Štirinajste po dvajsetih letih pripeljal v Belo krajino, je med tovariši, ki so se prisrčno objemali in si toplo stiskali roke, našla le malo svojih iz Bračičeve brigade. Večina je padla na Štajerskem. Z intendantom in še nekaterimi pa so se le našli in obujali spomine. Z leti so že močno zbledeli, posebno kraji in datumi so ušli iz glave, dogodki pa so ostali živi in nepozabni.

Naprosili smo jo, da bi našim bralcem povedala, kako je bilo na pohodu slavne XIV. divizije na Štajersko. Začela je:

— Ko smo pred 20 leti s Suhorja v začetku januarja

»To je bil dolg in težaven pohod, a nadvse pomemben za naš boj...«

krenili čez Savo in Hrvatsko Zagorje na Štajersko, nismo imeli več mirne minute. Streljanje podnevi in ponoči — borbe v snegu in mrazu. Prišli smo v globel pri Rimskih Toplicah. Spominjam se šole v Lokavcu, ozke, visoke stavbe, mi pa smo malo dlje krenili po stezi navkreber. Zaslišalo se je streljanje. Ob pogledu na cesto smo onemeli in naperjene cevi naših pušk so se obrnile v tla. Bili so otroci, veliko otrok, ki so morali iti pred skupinami Nemcev. Padli naj bi oni, če bi partizani streljali. Naše puške pa niso počile vse dotlej, dokler so bili otroci vštric, potem pa smo besno vžgali po Nemcih.

☆

Zdi se mi, da je bilo pri Šentjoštu. Na hribu je bila cerkev, mežnarija in farovž. Že več noči nismo spali, ranjence pa so kar naprej nosili k nam. Od zaspanosti in utrujenosti se mi je meglilo pred očmi, ranjeni tovariši pa so kar naprej stokali in prosili pomoči. Vso noč smo jih obvezovale in jim kuhale čaj. Zdravil tako nismo imeli. Samo jod in alkohol, obveze in dobro besedo. Ta noč je bila ena najhujših, kar pomnim.

☆

Za hojo nisem bila nikdar dobra. Po ravnem že še, v hrib pa me je že od nekdaj dajalo. V vsakem pohodu sem šla običajno prva na pot, ker sem vedela, da bom med zadnjimi prišla na cilj. Od napada na rudnik Senovo pa sem nosila še zaplenjene rudarske čevlje. Spredaj so imeli kovinsko kapico. Bili so izredno težki in preveliki za mojo nogo. Zadaj mi je ob peti vedno sneg uhajal v čevlje. Nekoč mi je zmrznil in odrgnil nogi do kosti. Še zdaj se pozna...

☆

Spominjam se, da smo nekoč na pohodu prekoračili progo Celje—Maribor. Prek neke čistine smo šli v razmiku, naenkrat pa so začeli po nas padati nemški streli. Umik v visokem snegu ni kar tako. Tekli smo in padali, se spet pobirali. Vmes so bili jarki. Eden je bil tako velik, da ga nisem mogla preskočiti in sem padla vanj do vratu. Naši so tekli naprej. Nemci so za njimi streljali, jaz pa v sredini v jarku. Hotela sem čimprej iz njega, pa sem grabila samo sneg. Ko mi je le uspelo priti ven, so Nemci že z raketami osvetljevali. Ena je padla samo nekaj metrov stran od mene. Če se ne bi zadnji hip vsaj malo umaknila, bi me videli. Bilo me je groza! Z zadnjimi močmi sem prišla v hrib, kjer so bili tovariši iz moje brigade.

☆

Nekaj malega osebnih stvari sem v vseh pohodih nosila sama. Torbico z bolničarsko opremo na eni, osebno opremo v telečnjaku na drugi rami. Ko smo se umikali na Paški Kozjak, pa so mi tovariši rekli, naj obesim telečnjak na mulo, da bo imela ravnotežje. Na drugi strani je imela namreč privezan kotel. Prvič sem dala iz rok svoje stvari. Kmalu je padel strel, mula je obležala. Ostala sem brez vsega...

☆

Proti jutru od 24. na 25. februar 1944 sem s skupino utrujenih in premrlih tovarišev ostala nekoliko zadaj. Prišli smo na križišče. Najprej smo šli v breg na levi, ko pa smo videli, da v snegu ni stopinj, smo se obrnili na desno. Slišali smo streljanje, naših pa ni bilo videti. Prišli smo do neke hiše na samem. Dali so nam toplo hrano, obenem pa nas lepo prosili, naj čimprej gremo, ker imajo šest majhnih otrok, Nemci pa na hišo pazijo. Rekli so nam, naj gremo skozi gozd, kjer bomo našli drugo hišo, bolj skrito in primerno za počitek. Res smo tako storili. V tej hiši smo popadali po klopeh, izmučeni do kraja. Sen je bil globok, naenkrat pa me je zbudil surov krik: »Hände hoch!« Nemci!

Potegnili so kozo iz kozje staje, nas pa strpali vanjo. Pet nas je bilo razen teh pa še trije, ki so jih privlekli od drugod. Med njimi je bila tudi Ogorevčeva Doris iz Novega mesta. Zjutraj so nas gnali v Ljubno na trg. Tam nas je bilo že več, kakih 30. Stati smo morali, domačini nemškutarji pa so nas zmerjali, pljuvali in sramotili. Potem so nas z dvema kamionoma odpeljali v mariborske zapore. Pet tednov nisem mogla vstati, šesti teden pa so me odpeljali s transportom v zloglasno taborišče Ravensbrück. Tam ni bilo nič manj hudo. Toda to je poglavje zase.

☆

Pogled na preživele borce štirinajste, zbrane pred suhorskim spomenikom, med slavnostjo v počastitev 20. obletnice začetka zgodovinskega pohoda na Štajersko

Z velikimi žrtvami in težkimi izgubami so enote XIV. divizije dosledno izvedle nalogo, ki so jo dobile od takratnega političnega in vojaškega vodstva slovenskega naroda. Tej diviziji gre zasluga, da se je na področju vzhodne Štajerske močno razrahljala oblast okupatorja in s tem dala oporo in nove spodbude razvoju revolucionarnih sil na tem področju.

Borci zmagovite Štirinajste so prestajali na štajerskem pohodu nadčloveške napore. Vsak izmed njih je to trnovo pot doživljal po svoje in le malo jih je preživelo pohod. Tovarišica Ema je bila ena izmed tistih žena, ki so v hudi zimi 1944 s tovariši vred prenašale najtežje napore pohoda XIV. divizije na Štajersko, nato pa je morala še skozi pekel nemškega taborišča smrti.

Žlogarjeva hiša v Bušinji vasi je v nedeljo, 5. januarja, sprejela kar 5 gostov: Od leve proti desni sedijo: gospodar, Žlogarjev oče, ter fantje iz štirinajste: Franc Modic iz Sodražice, Rado Husel iz Maribora, Bogo in Slavka Krenčič iz Ljubljane in Stanko Osterman iz Celja. Tako kot v vseh hišah je bila miza belo pregrnjena in bogato obložena

Rožmanova mama iz Boršta se je za vedno poslovila

Po petih dneh bolezni se je pred kratkim za vedno poslovila od nas Rožmanova mati iz Boršta, ki smo jo imeli vsi radi. Rojena je bila 2. marca 1878 in je hodila v viniško šolo skupaj s pesnikom Otonom Župančičem. Leta 1901 je sklenila zakon z Jurijem Rožmanom, posestnikom iz Boršta, kjer je vsa leta živela.

V vsej okolici je bila znana kot preprosta, skrbna, čelavna in dobra žena, ki je vedno pomagala človeku v nesreči. Bila je tudi plemenita in vzorna mati devetim otrokom in stara mama 23 vnukom in 9 pravnukom.

Omeniti je treba, da je svoje otroke vzgojila tako, da se je pet njenih sinov udeležilo narodnoosvobodilne vojne. Trije so bili pregnani: eden z vso družino v Bosno, drugi v taborišče na otok Rab, tretji pa v nemško taborišče Mauthausen, od koder se ni več vrnil. Hrabro je prenašala vse težave, ki jih je življenje prineslo, ob misli na svoje sinove pa je rada postregla marsikateremu partizanu, saj so mnogi zahajali v njeno hišo vsa vojna leta.

Vsi, ki so jo poznali, bodo Rožmanovo mamo ohranili v najlepšem spominu!

R. J.

Vlado Mišica-Miha: 2

Zavzetje Ribnice na Pohorju

Razen glave in naslova v začetku vsebuje še označbo specialke: »Sekcija Celje, Slovenj Gradec, Rogatec, Maribor 1:100.000«, nakar preide na označbo sovražnikovih moči in položajev in se glasi takole:

»Na sektorju operacij ima sovražnik sledeče sile: Maribor 1200 do 2000, Mariborska koča 37, Sokolski dom 35, Ruše 50, Fala 70, Vuhred 140, Vuzenica 120, Dravograd 400, Otiški vrh 24, Šentjanž 660, Slovenj Gradec 370, Mislinja 162, Konjice 300, Slovenska Bistrica 300 mož policije, žandarmerije, vojakov in landwache.

Naloga enot XIV. divizije je: uničiti sovražne postojanke v Ribnici in Šentlovrencu na Pohorju. V Ribnici je 16 orožnikov in okrog 100 wehrmannov, ki so nastanjeni v treh stavbah, v Šentlovrencu pa 60 wehrmannov, 18 orožnikov in 20 landwache, ki so nastanjeni v dveh zgradbah. Postojanka v Ribnici je zavarovana s 15 bunkerji iz zemlje, v katerih se prek noči zadrži večji del posadke, nekaj posadke pa je tudi v zasedah okrog postojanke.

V akciji, ki se bo začela 22. t. m. ob 23. uri, sodelujejo: I. UB TT, II. UB LS in Pohorski odred. Naša brigada izvrši napad na Ribnico in postavi zasede na cesti Ribnica-Vuzenica in Ribnica-Brezno. II. UB izvrši napad na Šentlovrenc in postavi zasedo na cesti Ribnica-Vuhred.

Z ozirom na naloge I. UB TT odrejamo:

I. bataljon (45 pušk, 10 puškomitraljezov, 1 ang. metalec, 6 brzostrelk, dodeljeni minerci) izvrši napad na postojanko z jugovzhodne strani.

II. bataljon (64 pušk, 8 brzostrelk, 9 puškomitraljezov, 1 angleški metalec, dodeljeni minerci) izvrši z dvema četama napad na postojanko s severozahodne strani. Eno četo da v zasedo na cesto Ribnica—Vuzenica pri Kruhojedcu, k. 637.

III. bataljon (56 pušk, 6 brzostrelk, 10 puškomitraljezov, 1 protitankovska puška, dodeljeni minerci) postavi zasedo na cesti Ribnica—Brezno na k. 328.

Zasede naj ceste zaminirajo z minami na poteg in postavijo barikade ter ob začetku napada porušijo telefonske vode. Zaminirati progo v bližini zasede III. bataljona. Akcija se začne točno ob 23. uri in v tem času morajo biti zasede na svojih mestih. Zasede se ne smejo umakniti brez naloga štaba brigade, ker se bo akcija nadaljevalo prek dneva, če se ne posreči postojank uničiti preko noči.

Vsak bataljon mora postaviti bataljonsko previjališče v bližini svojega učinkovanja in ranjence transportirati do brigadnega previjališča, ki se bo nahajalo pri štabu brigade v hišah nad cesto, ki vodi v Brezno in Josipdol, 1 km od postojanke.

Vse edinice morajo v štab brigade pošiljati poročila o poteku akcij vsaki dve uri, predvsem pa morajo takoj poslati zvezo po prihodu na položaje. Kurirjem je dodeliti dobre vodiče in hitra transportna sredstva (konje, kolesa). Štabi bataljonov so odgovorni, da bo zveza brezhibno delovala.

Brigadna komora se za časa akcij umakne na Planinko. Bataljonski intendantje so odgovorni, da bo moštvo po prihodu iz akcij prejelo zadostno količino hrane. Vsak bataljon dodeli v zaščito komore po 3 puškarje. Brigadni intendant je dolžan organizirati rekvizicijo trgovin v Ribnici za časa akcije.

Znaki razpoznavanja za časa akcije so: Tone-Andrej (noćni bojni), Mitraljez-Moskva (noćni), zamahne se trikrat s kapo ali robcem nad glavo, s puško od sebe (dnevni).«

Sledi pozdrav: »Smrt fašizmu — svoboda narodu!« in pečati, podpisana sta politkomisar Tone Turnher in komandant Lado Mišica.

Naloga brigade, ki je štela približno 600 mož — a od tega je bilo polovico neoboroženih — nikakor ni bila lahka, saj je morala opraviti z dokaj številnim in močno utrjenim sovražnikom. Zaradi tega smo v popoldanskih urah sklicali posvet poveljnikov ter odšli na severni del Pohorja, odkoder se je videlo v Ribnico. Tukaj smo še enkrat podrobno odredili naloge vsake enote, ki je morala sodelovati v akciji.

Na obronkih Ribnice smo takoj opazili bunkerje, ki so bili najbolj številni z južne (pohorske) strani. S te strani je sovražnik tudi pričakoval morebiten napad partizanov. Prav zato smo mi predvideli, da najbolje oboroženi II. bataljon napade s severne (dravske) smeri šele tedaj, ko bo I. bataljon s pohorske strani pritegnil nase vso sovražnikovo pozornost. Ker je bilo najverjetneje, da bo sovražnik poslal pomoč napadeni postojanki iz smeri vasi Brezno, smo na to cesto poslali ves III. bataljon, a na cesto proti Vuzenici le eno četo II. bataljona. Morebitne intervencije iz drugih smeri niso mogle priti pravočasno in bi zato bile neučinkovite.

PRI NAŠIH »STARIH« NOVOLETNIH PRVOROJENČKIH

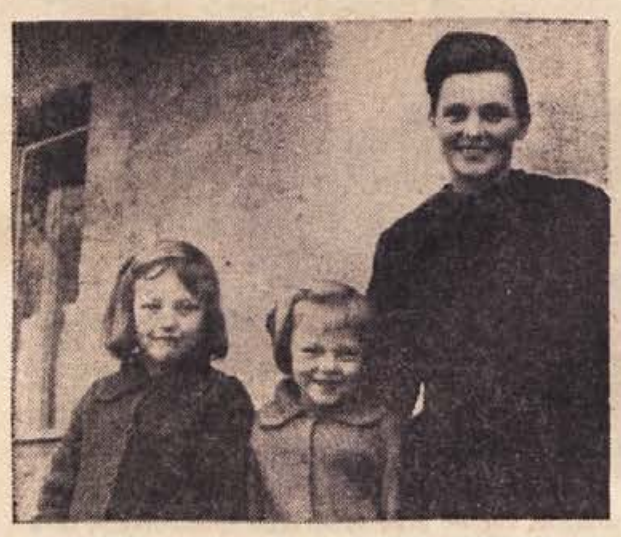

Branka Peterle iz Velikega Cirnika (na sliki v sredini) je bila rojena 1. januarja 1957 in že hodi v prvi razred osnovne šole. Mamico rada uboga, vendar se raje igra, kot uči. »Kocke sestavljam,« je rekla, »rada pa se tudi sankam. Pozimi je bolj veselo kot poleti ...«

»Ljubica bo hodila v šole,« sta sklenila oče in mati 6-letne Mikličeve Ljubice iz Podturna pri Dolenjskih Toplicah. Na Novega leta dan je Ljubica praznovala svoj šesti rojstni dan in tedaj obljubila, da bo marljiva

Slavko Brulc iz Lutrškega sela pri Otočcu je bil 1. januarja star 2 leti. Se nikdar ni bil bolan, in odkar je prišel z mamico iz porodnišnice, še ni bil pri zdravniku. Očka mu je junija lani umrl za kapjo. Slavko je bister fantič, dnevi pa mu zdaj pozimi minevajo v igri na peči, pa tudi s psom, ki ga kliče »tato«, se rad poigra.

Andrejka Kuhar iz Dol. Prekope 35 je bila na novega leta dan stara 5 let. Ko smo jo obiskali kot našo prvorojenko iz leta 1958, so domači povedali, da je dva meseca stara zbolela za pljučnico. Takrat je preživela 60 dni v ljubljanski bolnišnici, odtlej pa je vseskozi zdrava in tudi pridna je, kot jo je pohvalila mamica.

Kri, ki rešuje življenja

Pretekli teden so darovali kri na novomeški transfuzijski postaji: **Aleksander Zupan, Matija Gazvoda, Drago Grahek, Niko Padevski, Alojz Derganc, Anton Srebrnjak, Jože Korasa, Franc Šepic, Maks Molan,** člani kolektiva IMV – Novo mesto; **Matevž Otovitz,** upokojenec iz Novega mesta; **Marija Prhne, Ana Lipar, Ivanka Zagorc, Malči Rabselj, Frančiška Verbič, Franc Verbič, Albina Gorišek, Anica Kovačič, Alojzija Škrbec, Jožefa Zupan, Dragica Bučar, Ana Gorenc, Marija Pirc, Alojzija Furar, Alojz Prah, Marija Škrbec, Marija Premru, Kristina Gorišek, Marija Šimc, Peter Luštek, Vida Kladnik, Anton Kerin, Pepca Krhin, Marija Jereb, Jože Lenčič, Franc Bučar, Stane Grubar, Franc Bakše, Jože Premru, Janez Gorenc, Franc Kostrevc, Ivan Turk, Franc Šetina, Marjan Gorenc,** člani kolektiva Iskra, obrat Šentjernej; **Danilo Kovačič,** član kolektiva Novoteks, Novo mesto.

Gledališče na tekočem traku

Obisk pri dramskem krožku na novomeški osnovni šoli

Predzadnji teden starega leta je bilo v popoldanskem času na novomeški osnovni šoli čutiti posebno vzdušje. Namesto športnikov so bili v telovadnici igralci, namesto učencev v razredih igralke baletke in pevci. Šola je bila eno samo gledališče.

35 igralcev pri »Tri in ena«

... kdor me vidi in pozna, pravi Rdeča kapica.

Černelčeva Babi je bila tisti trenutek središče pozornosti na odru telovadnice. Šele v prvi razred hodi, po odru pa se je sukala kot kaka primadona.

Vtem je prikorakal na oder medved, Babika pa se mu je nasmejala.

— Babi, nazaj! Medveda se moraš prestrašiti!

Scena se je ponavljala, dokler ni Rdeča kapica kriknila od strahu, ko je zagledala medveda.

Potem je vadila Lučka, ki velja za zvezdo. Tokrat je nastopila v vlogi Katice in jo »odbrenkala« brez popravkov. Režiserka jo je opozorila le na oči, ki ji rade zaplavajo v dalje, tudi takrat, kadar ni treba.

Na oder so prihajali palčki, velikan, mačeha, Pavliha, Kljukec in Urška. Vajo so vzeli čisto zares. Brez smeha, prerivanja in hihitanja. Ob uprizoritvi v prosvetnem domu se je njihov trud poplačal. Igrica je povsem uspela in navdušila številne mlade gledalce. Vse, ki so imeli glavne vloge, pa je treba še posebej pohvaliti, ker so se res dobro odrezali.

Košarice so vadile v razredu

— En, dva, tri .. dva, dva, tri ... še enkrat!

Gregorčičeva Marija, ki hodi v zadnji razred osemletke, je 12 deklic učila za ritmični nastop pri dedku Mrazu na glavnem trgu.

V razredu, kjer sproti odmikajo mize in stole, so že tri tedne vsak dan vadili. En, dva, tri, dva, dva, tri.

Marija jih je lepo naučila. Ta skupina je bila tista, ki je na slavnostno okrašenem odru na Glavnem trgu prva nastopila in o kateri je bilo slišati, da se je ob ognjemetu vžgala. Govorili so, da so morali nekaterim odrezati lase, da jih je več v bolnici, pa vse skupaj ni bilo vredno resne besede. Vžgala se je vata in neki deklici se je začelo smoditi krilce. Poškodovan ni bil nihče. Res pa je, da je »požar« prireditev skvaril in da bi morali organizatorji na to možnost pomisliti.

25 različnih kulturnih sporedov

Ko so se po razredih pripravljali na novoletno slovesnost je 25 razredov samostojno sestavilo in naštudiralo kulturni spored. Tudi to je zahtevalo nešteto vaj in dela, zato so otroci po pouku ostajali v šoli vse do večera. Nekateri starši so se jezili, češ same vaje imajo, in mnogi sploh niso verjeli, da je to res. Otroci pa so v razredih vadili recitacije, pevske točke, skeče in so bili srečni v svojem delu.

Dramski krožek s 180 člani

Učiteljica Mara Glonar, ki že vrsto let vodi dramski krožek na osnovni šoli »Katje Rupena«, nam je o mladih igralcih obširno pripovedovala.

— Vsa leta, kar pomnim, je za dramski krožek tako zanimanje in je vedno najštevilnejši od vseh krožkov na šoli. Letos imamo okoli 180 članov. Vsi so delavni in vsi bi radi nastopili. Veselja jim ne smemo vzeti, zato delamo enkrat s to, drugič z drugo skupino, da se lahko na odru zvrstijo. Na vseh prireditvah med letom gojijo največ zborne recitacije, prav zaradi tega, da jih lahko čimveč sodeluje.

Rednih sestankov dramskega krožka nimamo, pač pa vadimo dan za dnem pred prireditvami. Teh pa je toliko, da dejansko delamo vse leto. En sam režiser ne zmore vsega sam napraviti, zato smo si letos, pa tudi že prej, pomagali s pomožnimi režiserji iz vrst mladink osmih razredov, ki že več let nastopajo in imajo prakso. Tako so ob letošnjih vajah za igrico »Tri in ena« precej pomagale Mojca Šali, Mira Gortnar in občasno še nekatere druge. Za novoletno prireditev na Glavnem tegu pa so pomagale vaditi ritmične skupine Vlasta Lampret, Marija Gregorčič in Nadja Eržen. Razen mladink so dosti truda za uspeh prireditev tako med letom, kot tudi za novoletno vložile posamezne učiteljice, posebno pa tov. Zamljenova, Marnova, Mislejeva in prof. Korenčanova.

Ni lahko postaviti na oder mladinsko igro, zlasti ne, ker imajo pouk v izmenah. Težko je najti prikladen čas za vaje, ki bi vsem ustrezal. Zadnje dni pred prireditvijo smo morali žrtvovati nekaj ur pouka za skupne vaje na odru

Po novem letu bomo nekaj časa počivali, saj so tudi otroci že utrujeni, potem pa bomo začeli znova. Nastopi na proslavah, dan mladosti, zaključek šolskega leta in kar naenkrat bo spet dedek Mraz v letu 1964!

180 navdušenih mladih igralcev imamo, mesto pa je že več let v zadregi za naraščaj v dramski skupini odraslih. To navdušenje in veselje bi morali pri mladini ohraniti tudi v letih doraščanja, ko postanejo mladi igralci dijaki in vajenci, ko vstopajo v poklice. Vseh 180 verjetno nima prave igralske žilice, med njimi pa je precej takih, ki jo imajo — to smo videli pri nastopih. Stvar je v tem, da bi morali razmisliti o ustreznem načinu sodelovanja z mladino vse do takrat, ko mlade »zvezdnice« na odru ne bodo več metuljčki, palčki in žabice, temveč odrasla dekleta, primerna za vlogo Ofelije in drugih lažjih kot zahtevnejših dramskih tekstov.

RIA BAČER

Mladi igralci so v igrici »Tri in ena« želi vse priznanje občinstva, prikupen glas in nastop Rdeče kapice pa so si cicibančki še posebno zapomnili

ISKRA iz Šentjerneja – rekorder!

V novomeški občini je vrsta podjetij, ki so lani dosegla vidne proizvodne uspehe. Po nepopolnih podatkih je šentjernejski obrat »Iskre« gospodarsko leto 1963 zaključil z bilanco 57 odstotkov nad planom, industrija perila »Labod« v Novem mestu je plan presegla za 44 odstotkov, obrati novomeškega podjetja »Kremen« pa za 26 odstotkov. V primerjavi z letom 1962 je največji uspeh dosegla »Iskra«, ki je lani povečala proizvodnjo za 160 odstotkov. Celotna industrija v novomeški občini pa je lani ustvarila okrog 15,2 milijarde dinarjev celotnega dohodka oziroma za 30 odstotkov več kot leto dni prej.

Belokranjcem vso srečo

Belokranjski fantje, ki služijo vojaški rok v Beogradu, pozdravljajo vse znance, bralce Dolenjskega lista, posebno pa domače v Beli krajini! **Niko Vrlinič, Mirko Kuzma, Jože Železnjak** iz Črnomlja, **Jože Barič** iz Sr. Radenc in **Ivan Težak** iz Metlike.

Uspešno delo RK v Birčni vasi

15. decembra je bil v tukajšnji šoli občni zbor krajevne organizacije RK, katerega se je udeležel tudi predsednik občinskega odbora RK inž. Ivo Zobec, ki je pohvalil delo našega odbora.

Iz poročil odbornikov je bilo razvidno, da je organizacija dobro delala v preteklem letu, posebno pa se je izkazala v krvodajalski akciji, za katero je predvsem skrbela Ivana Bremšak. Pridobila je nad 70 krvodajalcev, zato ji je občni zbor za ves trud izrekel javno pohvalo in jo denarno nagradil. Razen tega so člani zbrali za Skopje 17.420 din, podmladkarji pa za Zupančičeve otroke, ki so ostali brez staršev, 12.850 din. Za to družino je občinski odbor RK daroval obleko, posteljo in posteljnino.

Krajevni odbor RK je 12. novembra organiziral s pomočjo občinskega odbora RK in učiteljstva tukajšnje šole 60-urni zdravstvenoprosvetni gospodinjski tečaj, ki ga obiskuje 15 mladink in nekaj mladincev. Predavanja so vsak torek in petek iz zdravstva, prve pomoči, higiene, nege bolnika in nege dojenčka. Na predavanja pa hodijo tudi ostali prebivalci, tako da je povprečno navzočih po 25—30 poslušalcev. Predavatelji so zdravstveni delavci iz Novega mesta ter učitelji na šoli. Vsa predavanja so v šoli, razen pouka gospodinjstva, ki je v gostišču na Ruperč vrhu, ker je šolska kuhinja premajhna.

Na občnem zboru so razpravljali tudi o šolskem stanovanju, ki ga še vedno zaseda uslužbenec Farmisovega obrata »Krke« in njegova družina. Zborovalci so bili mnenja, da bi to podjetje moralo poskrbeti za stanovanje, ker je za učitelje stanovanj vedno premalo. Večina učiteljstva se vozi v šolo iz Novega mesta že vrsto let, zadnja tri leta pa se vozi ves kolektiv. To je menda edini primer v občini!

Podmladkarji skrbe za čistočo in red v šolskih prostorih. Letos jim je bilo to delo močno olajšano, ker je bil 16. septembra v šolo napeljan vodovod, razen tega je šola dobila nove sanitarne prostore. Zaradi splošne podhranjenosti (50 %) pa je zdravje otrok ogroženo. Učenci imajo slabo držo, so slabovidni, precej jih uživa alkohol, mnogi pa nimajo dovolj mleka in sadja. Vse to nam pove, da moramo na podeželju začeti z načrtnim prosvetljevanjem mladine pa tudi odraslih. Na učne uspehe podmladkarjev pa vpliva tudi pomanjkanje šolskih potrebščin in dejstvo, da le osmim učencem pomagajo pri učenju starši. Nekateri imajo premalo počitka, saj mora 85 učencev deliti ležišče s starši ali bratom, sestro. Če od 23 slabovidnih šolarjev nosita očala le 2 in če ima od 121 učencev zobno ščetko samo 68 otrok, uporablja pa jo vsak dan le 9 otrok, je več kot očitno, da se bodo morali starši resneje zanimati za zdravje svojih otrok. Šele v boljših razmerah in od krepkejših otrok bomo lahko zahtevali več znanja in boljših uspehov.

Člani RK naj bi prihodnjo jesen organizirali obširno akcijo za vkuhavanje sadnih sokov s sokovniki, saj jih ima organizacija 4 na razpolago, ali pa s polindustrijsko proizvodnjo z bovmanovimi lonci.

V novi odbor RK smo izvolili tudi mlajše ljudi, predvsem mladinke, ki obiskujejo tečaj, starejši odborniki pa jih bodo vpeljali v delo. Tako bo tudi vnaprej zagotovljeno uspešno delo RK v Birčni vasi.

F. Rihar

V Prečni: umor brez povoda

Javnost obsoja početje Ciganov v Podgori pri Prečni, kjer je bil preteklo soboto umorjen 19-letni delavec Bogdan Krese

Preteklo soboto, 11. januarja ob 18. uri, so našli pri Prečni umorjenega 19-letnega Bogdana Kreseta iz Podgore št. 2. Komisija, ki je raziskala umor, je ugotovila, da je bil Krese zaboden z nožem v vrat in prsi.

Sprva niso vedeli, kdo naj bi bil morilec, saj je bil Krese znan kot miren in vesten delavec v straškem obratu »Novolesa«. Preiskovalni organi so aretirali in pripeli večje število Ciganov iz Podgore, ki so v tem kraju že večkrat vznemirjali prebivalstvo z izsiljevanji in izgredi. Krivca pa jim je uspelo najti šele po daljšem zasliševanju. Ugotovili so, da je morilec 26-letni Valentin Brajdič skupaj s svojim mlajšim bratom Edom.

Usodnega dne se je Krese popoldne vrnil z dela, potem pa je šel na delo v gozd. Nekaj po 17. uri se je odpeljal s kolesom h krojaču in se spotoma ustavil v gostilni, kjer je kupil cigarete. Ko je na poti domov prišel do kraja, ki mu po domače pravijo Marof, sta ga ustavila brata Valentin in Edo Brajdič. Starejši, Valentin, je potem potegnil nož in zabodel Kreseta.

Tako je med izpraševanjem o dejanju povedal tudi starejši mladoletnik Edo Brajdič. Med drugim je dejal, da je njegov brat Valentin velel Bogdanu Kresetu, naj ustavi kolo in počaka. Ko se je Krese ustavil, sta brata Brajdiča pritekla iz ciganskega tabora, Valentin z nožem, Edo pa s sekiro. Ko sta se ustavila, je Valentin brez povoda potegnil nož in ga zabodel Kresetu v vrat. Ko je smrtno ranjeni Krese padel, je Valentin ponovno zamahnil z nožem in umirajočega zabodel v prsi.

Predrzna morilca sta potem pomagala nesti Bogdanovo truplo v Kresetovo hišo. Ves čas sta se vedla, kot da nič ne vesta o umoru. Kresetove sta celo spraševala, če kaj vedo, kdo bi bil morilec, če je imel Bogdan kakšne sovražnike itd. Na ta način sta hotela prikriti svoje podlo dejanje.

Dejanski vzrok za umor še ni pojasnjen, zdi pa se, da je bil Bogdan Krese zaboden brez povoda. Zločin je prav zato še bolj pretresel prebivalstvo v Prečni in okolici in zbudil protest proti neurejenim razmeram okrog ciganskega taborišča v Podgori. Nad početjem Ciganov so se zgražali občani Prečne tudi na zboru volivcev minulo nedeljo, ko so zahtevali red in mir, ki ga v tem kraju kršijo Cigani.

Kot kaže, ima problem globlje in starejše korenine. O tem pa bomo zapisali kaj več prihodnjič. Predvsem kaže, da bo treba za reševanje tega vprašanja pokazati več posluha, kot ga je bilo čutiti do zdaj.

V samopostrežbi je pozabila plačati

Na 10.000 din denarne kazni, pogojno za 1 leto, je občinsko sodišče v Črnomlju kaznovalo M. Č., gospodinjo iz Kanižarice, ki je v samopostrežni trgovini v Črnomlju »pozabila« plačati otroško jopico in hlačke.

Imenovana je prišla v trgovino, nakupila nekaj drobnarij, obenem pa spravila pod plašč otroško jopico in hlačke. Pri blagajni je plačala le malenkosti, ko je prišla iz trgovine, pa je izgubila hlačke. Neka stranka jih je pobrala in prinesla nazaj. Smola je bila še večja, ko je M. Č. prislonila ob zid kolo, pri tem pa ji je izpod plašča padla na tla še jopica. Vse to je nekdo od blizu videl in tudi pričal na sodniji.

Obtoženka se je izgovarjala, da stvari ni mislila vzeti, temveč da jih je pozabila plačati, verjeti pa ji niso mogli, saj je jopico in hlačke skrila pod plašč.

Nesreča z bencinom v Sevnici

Prvo nesrečo po novem letu je v Sevnici povzročil bencin. Pripetila se je v stanovanju Franca Hribarja iz Sevnice, Cesta na grad 42. Njegova žena Milka je 3. januarja v kuhinji čistila svojo jopico z lekarniškim bencinom. Bencin je imela v litrski steklenici, ki je bila vseskozi odprta. Bencin je pri tem izhlapeval. Po končanem čiščenju je tov. Hribarjeva zakurila štedilnik. Takoj so se vneli hlapi in nastala je eksplozija. Bila je tako močna, da je ob dveh stenah privzdignila strop in razbila stekla na oknu. Ogenj je v hipu zajel kuhinjsko opremo. Tovarišica Hribarjeva je dobila opekline po rokah in nogah, vendar se ji je posrečilo zbežati iz goreče kuhinje. Pri tem je nesrečno padla in si zlomila roko. Zdravi se v celjski bolnišnici.

Sreča je v tem, da so delavci iz mehanične delavnice takoj pogasili ogenj v Hribarjevem stanovanju in preprečili večjo škodo. Škodo na družbenem in zasebnem premoženju cenijo na 80.000 dinarjev. **Ta požar nas spet opozarja, kako previdno moramo ravnati z bencinom! Posledice so pri večini tovrstnih nesreč zelo hude in marsikdaj zahtevajo celo smrtne žrtve. Uporaba bencina pri čiščenju je posebno nevarna v zaprtih prostorih.**

Pet otrok na begu pred očetom

Pred kratkim se je nekega večera, ko je bila že trda tema in ko je začel pritiskati mraz, znašla pred kandijskim mostom Jožefa Pahinger s petimi otroki, v starosti od 18 mesecev do 13 let. Pred družino, ki je počivala ob cesti, se je ustavil avtomobil:

— Kaj delate tu? Kam greste?

— Ne vemo! Zbežali smo od doma. Iz Starih Žag smo prišli peš! Na milico gremo. Naj nas zaprejo, bomo vsaj na varnem.

Ko se je mati z otroki, ki so imeli bose noge ožuljene od dolge poti, usedla ob topli peči v pisarni novomeške-ga Rdečega križa, se je razkrila velika družinska tragedija; njen krivec pa je alkohol.

38-letni Rudolf Pahinger iz Starih Žag, ki ima primerno pokojnino, hišo in nekaj zemlje, tako razgraja, kadar je opit, da je morala družina večkrat bežati pred udarci pobesnelega očeta.

— Otroka vrže na tla in ga tako obrca, da je strah... Tega ne morem gledati. Če se postavim zanj, se loti mene. Tako me je že stolkel, da po tri dni nisem mogla hoditi. V nedeljo nas je spet pretepal in je na vso moč razgrajal, da smo zbežali. Najstarejši je star 13 let, pa je že večkrat zaostal v šoli. Kako se naj uči, ko živi v večnem strahu in ima glavo vso bolečo od udarcev. Naš oče ne gleda, kam pade! Saj ga v vasi vsi poznajo...

Na Rdečem križu so Pahingerjevi otroci dobili nekaj obleke, nogavice, čevlje, plašče. Potem so jih peljali v menzo na večerjo, čez noč pa so dobili zatočišče v bršlinskem internatu.

Center za socialno delo je takoj ukrenil vse potrebno. Naslednjega dne so obiskali očeta in ga pripeljali v mesto. Kot že večkrat poprej, je tudi tokrat obljubil, da bo pustil pijačo. Podpisal je celo izjavo, da ne bo več čezmerno pil in da ne bo več razgrajal. (Bomo videli, če bo res tako!) Družina se je vrnila domov.

Žalostno je le to, da so v vasi Pahingerjevo početje dolga leta opazovali in se nad njim zgražali, storil pa ni nihče nič. Kaj pa krajevne organizacije? Mar menijo, da se jih to nič ne tiče? Nekdo bi moral prijaviti nečloveško pretepanje in grdo ravnanje z družino, pa bi se pekel pri Pahingerjevih lahko že prej končal. Tako početje je sramota za vso vas!

Verjetno je podobnih primerov še več v naših krajih. Vaščani o njih razpravljajo, nihče pa si ne upa posredovati, češ »kaj me briga, bodo že sami uredili.« Pa ni tako! **Če se ljudje, ki se ne morejo odreči niti kozarčku pijače, izživljajo v tem, da doma kažejo svojo moč nad nebogljeno družino, je to stvar, ki zadeva vso vas, vse organizacije in vso našo družbo!**

Na čuden način je hotel miriti

10. avgusta lani je bila v bližini metliške vinske kleti zbrana večja družba, dokaj vinjena, med njimi precej Ciganov. Začeli so se prepirati z nekim Železnjakom in zadeva je postajala vedno bolj vroča. Janez Hudorovac, delavec iz Križevske vasi, je hotel družbo pomiriti (kakor je povedal na sodišču), zato je Nikolo Gršiča, ki je odhajal s kolesom domov, mahnil s kolom po glavi, tako da je dobil precejšnjo rano na senceh.

Črnomaljsko občinsko sodišče, ki je zadevo obravnavalo, je **Janezu Hudorovcu prisodilo 2 meseca zapora,** ker se je izkazalo, da je čisto brez vzroka napadel in telesno poškodoval Nikolo Gršiča. **Razen tega mora oškodovancu plačati 3800 din. Zavodu za socialno zavarovanje pa 3320 din odškodnine.**

Samomor s cianovodikom

9. januarja so našli v Kočevju v tretjem nadstropju samskega bloka mrtvega kemijskega tehnika Aleksandra Kordiša iz Brezovice pri Ljubljani, starega 19 let. Zaposlen je bil v kemični tovarni Melamin, službo pa je iskal tudi drugje. Po prvih ugotovitvah se je zastrupil s cianovodikom. Mladenič je bil duševno razrvan in ni imel urejenih življenjskih razmer, v čemer je morda tudi vzrok samomora.

■ **S pomočjo investicijskega posojila v višini 10 milijard dinarjev bodo v Prizrenu zgradili tovarno perlona.** Avtomatizirana tovarna bo proizvajala letno več kot 1800 ton različnih perlonskih vlaken v vrednosti 8 milijard dinarjev. Tovarna bo zaposlovala okrog 200 delavcev, od tega največ strekovnjakov.

■ **Industrijsko-kmetijski kombinat v Osijeku** je lani pridelal na 3744 ha povprečno na hektaru 493,84 stotov sladkorne pese. To je največji pridelek, ki smo ga dosegli v Jugoslaviji.

Trikrat nesrečni »GORJANCI«

Novomeško avtobusno podjetje »Gorjanci« so težko prizadele prometne nesreče, ki so se pripetile v enem dnevu — 9. januarja popoldne.

● **Prva je bila v Mali Bučni vasi** ob 15.35. Avtobus, ki vozi redno na progi Ljubljana—Novo mesto—Bela krajina, je na slabo preglednem ovinku in neposuti cesti pri srečanju z nekim tovornjakom, naloženim z deskami, zaneslo s ceste. Na srečo se avtobus s številnimi potniki ni prevrnil, ampak samo naslonil na bližnjo hišo. V nesreči je vozilo utrpelo za 400.000 dinarjev škode, sedem potnikov pa je bilo ranjenih, od teh eden teže.

● **Druga nesreča tega dne je bila pri Soteski.** Avtobus, ki vozi na progi Ljubljana—Žužemberk—Novo mesto, je ob srečanju z nekim osebnim vozilom zaneslo s ceste proti Krki. Srečo v nesreči so imeli potniki z voznikom Francem Urbančičem na čelu, da je avtobus zadržal topol. Če ne bi bilo tega drevesa, bi se vozilo prav gotovo prevrnilo v bližini jezu v Krko, ki je tamkaj zelo globoka. Pri nesreči je bilo ranjenih sedem ljudi. Marija Primc si je zlomila nogo, težje poškodbe pa je dobila tudi trileta Sonja Volf. Škodo na vozilu so ocenili na okrog 400.000 dinarjev.

● **Tretja nesreča se je pripetila avtobusu,** ki vozi iz Novega mesta v Maribor. V Zidanem mostu je vanj trčil tovornjak. Na srečo se potnikom ni nič zgodilo, medtem ko so morali nedavno kupljeni avtobus odpeljati v popravilo.

Spričo nesreč, ki so zadele podjetje in mu prinesle milijonsko škodo, so »Gorjanci« v resni zadregi, kako bodo uredili vožnjo na vseh progah, ki jih imajo.

V smrt s strupenim škropivom

12. januarja popoldne sta si med ruševinami cerkve pri Roku nad Šmihelom pri Novem mestu vzeli življenje gojenki kmetijske srednje šole na Grmu Milojka Tamše (21) iz Velenja in Milena Špekonja (21) iz Goriških Brd. Zastrupili sta se s škropivom, ki ga potrebujejo za škropljenje hmelja. Vzroki smrti mladih deklet še niso pojasnjeni, preiskava pa je v teku.

Smrt zaradi izčrpanosti

12. januarja 1964 so našli v stanovanju na Brinju 28 pri Šentrupertu mrtvo gospodinjo *Frančiško Leskovec* (52). Krajevni zdravnik, ki je sodeloval pri ogledu trupla, je ugotovil, da je pokojnica umrla zaradi izčrpanosti. — Leskovčeva je 3 leta potem, ko ji je umrl oče, živela sama v svojem stanovanju; začela je kazati znake duševne neuravnovešenosti. Občasno tudi ni hotela sprejemati hrane od skrbnika in sosedov. Preiskava je v teku.

Pri BELSADU je nekaj zmanjkalo

Lani oktobra je pri »Belsadu« v Kanižarici zmanjkalo več sodov in dve pletenki po 25 litrov. Miličniki so poizvedovali tu in tam, našli pa so jih pri Janezu Trdiču, brezposelnem mizarskem pomočniku iz Dol. Suhorja.

Občinsko sodišče v Črnomlju je tatvino pred kratkim obravnavalo in ugotovilo, da je **Janez Trdič 10. oktobra iz odprtega skladišča podjetja »Belsad« vzel najprej 5 hrastovih sodov, dva dni zatem pa še en sod in obe pletenki.**

Obtožencu, ki je bil pred leti zaradi tatvine na škodo družbenega premoženja že kaznovan, **je prisodilo 6 mesecev zapora.**

Josip Jurčič: SIN KMEČKEGA CESARJA 2

»Le hitro na ono stran, boter!« kliče ribiča.

Ta se usede in začne veslati.

V sredo prišedši, ribič upre oči vanj, in kakor bi pozabil vsega, močno drži veslo v roki.

»Prijatelj, Sava bo naju vzela, veslajte,« pravi tuji potnik.

»Kosoman!« pravi ribič.

Mlademu možu zlezejo obrvi skup in roka mu seže k mečevemu ročaju.

»Kaj je! Ali Kosomana nočeš voziti? Da, Ilijev sin sem ali pa Kosoman, kakor me hočeš imenovati. Veslaj! To ti pa povem, če boš zinil pred živo dušo, da si me videl in poznal, ne boš več tod veslaril.«

»Kaj še! Bog ve, da ti rajši pomagam, ko škodujem. Ti in tvoj oče sta nam dobro hotela narediti. Pa Bog ni hotel, kaj hočemo! Ne boj se, ne poznam takega, da bi te izdal, kar je kmečkih ljudi. Samo grajskih hlapcev se boj. Saj veš, da vedno slede za teboj.«

»Zdaj bom pa jaz za njimi. Pa ne za hlapci, za gospodarji! Koliko je že tega, kar se je Jošt baron Turen tukaj prepeljal? Ali veš, kam se je obrnil? Koliko jih ima s seboj!?«

»Zdi se mi, da je šel v Šrajbarski turen k svoji žlahti. Jaz ga še dobro poznal nisem. Sin je ž njim in en hlapec. Varuj se ga. Saj veš, da je on največji sovražnik bil vojski tvojega očeta in tvoji.«

»Gorje mu bodi!« godrnja Kosoman.

»Pravijo, da je ta baron Turen obsodil tvojega očeta v Zagrebu na tako strašno smrt.«

»Ha! Ali si tudi ti to slišal!?« zavpije Kosoman in skoči pokonci.

»Varuj, da čolna ne prebrneš in v vodo padeš,« pravi ribič.

Kosoman se zopet usede, pokrije obraz z rokami in nasloni glavo na kolena.

»Alo, pri kraju sva!« pravi ribič.

Kosoman mu ponuja plačo, toda starec zmaja z glavo in pravi: »Ne, Ilijev sin nima takega denarja, da bi ga jaz vzel. Bog te varuj, ker se sam nočeš. Moli, da ne boš kaj napačnega storil. Jaz bom tudi molil zate. Sicer pa me pokliči, kadar se češ prepeljati. O polnoči vstanem zate.«

Solza se je starcu zasvetila v očesu.

Kosoman mu poda roko in se nasmehlja.

»Ti si poštena duša, bog daj, da bi se še kdaj videla.«

»Še kdaj? Povej mi, kam si pravzaprav namenjen. Glej, jaz sem star, morda ti bom svetoval, da bo prav.«

Kosoman pogleda v tla, kakor da bi premišljal, ali bi povedal ali ne. Čez nekaj časa vpraša ribiča: »Stari, kaj bi tvoj sin, ki je še mlad, storil, ko bi te jaz vpričo njega za uho udaril? Ali bi to kar tako pustil?«

»Jaz mislim, da ne, jeznoritec je pravi. Precej vate skoči,« pravi ribič z nekim zadovoljnim smehljanjem.

»No vidiš, tak sem tudi jaz.«

Rekši, odide Kosoman z naglim korakom po poti, koder so jo prej trije jezdeci krenili. Ribič gleda za njim in premišlja tako dolgo, da izgine za drevjem.

»Škoda za njegovega očeta, škoda zanj! Nikamor ne sme med ljudi; kakor lisica se mora po skalah potikati in skrivališč iskati, dokler ga smrt ne zadene. Da bi le zdaj česa nespametnega ne naredil! Hvala Bogu, da je že dobro dolgo, kar so oni trije odšli. Konj menda ne bo došel, ni klek. Ker je ves iz uma in tega barona neznano črti — Bog mu grehe odpusti in pokoro nakloni! — lotil bi se vseh treh.«

Medtem ko je ribič tako premišljeval, pospešil je bil Kosoman stopinje, in kakor človek, kateremu je veliko do tega, da koga doide, bolj tekel, ko navadno hitro šel. Zavil je spodnji del svojega obraza v plašč in kapo pomaknil tik do oči, dasiravno ni bilo mrzlo in nikogar blizu pota, ki bi se mu bilo bati, da bi ga spoznal. Ob straneh pota so rastli stoletni hrasti; orumenelo listje je sapa metala potniku pred noge, kakor bi ga hotela ustavljati v naglem dirjanju.

Čez kake pol ure pride iz gozda. Razgled čez polje se mu precej daleč odpre. Vedel in videl je, kod se pot vije in kje zopet v hosti izgine. Jezdecev, katere je menda hotel doiti, ni bilo nikjer videti.

Utrujen se usede na velik kamen.

»Našel te bom vendar!« pravi zamolklo in zamišljen obsedi.

III. POMAGAČ

Nedaleč od Krškega stoji grad, ki ga kmetje od nekdaj imenujejo Šrajbarski turen. Ne spada le-sem, da bi preiskovali, zakaj se ravno tako imenuje. Sloveči stari zgodopisec Valvasor piše, da je bil morda kak »šribar« kdaj lastnik tega grada in da se je po njem ime prijelo. Dasi bolje razlage ne vemo, tudi te ne potrdimo. Pa saj to v naši povesti ni posebno važno.

Tiste dni je brigada sprejela tudi nekaj kadra iz 13. proletarske brigade, ki je bila določena za odhod v sestavo I. proletarske divizije v Bosno. Vsem Slovencem je bilo dovoljeno, da lahko odidejo v slovenske enote. Tako je v brigado prišlo nekaj sposobnih in izkušenih borcev, največ zagrebških Slovencev in Štajercev, ki so iz Štajerske prehajali čez mejo in se vključevali v NOV na hrvaškem ozemlju. Največ vodilnega kadra pa je dal bivši vzhodnodolenjski odred. Takšno naglo povečanje številčnega stanja je postavilo novo vodstvo brigade v kaj težak položaj. Komaj vsak deseti borec je imel za seboj leto partizanskega življenja. Ostali so bili bodisi doma, bodisi v internaciji. Partijska in skojevska organizacija sta bili že prej številčno in ideološko precej šibki. Tako je npr. 1. bataljon bivšega VDO imel avgusta 1943 med 80 borci le 9 članov KPS in 7 članov SKOJ. Aktiv SKOJ se ni predtem 8 mesecev sestal. Tudi vojaško je bil odred slab, saj ni imel večjih bojev. Zato so bili tovariši, ki so prišli po lastni želji kot Belokranjci iz drugih enot v 15. brigado, kaj zaželeni in so poleg tovarišev iz 13. brigade-proletarske predstavljali edini vojaški kader z večjimi izkušnjami. Zaradi vsega tega je bilo treba hitro dvigati vojaški in politični kader, kar je marsikdaj pripeljalo do večjih napak in izgub. Več kot pol leta je trajal ta proces notranjega razvoja in brigada je imela veliko srečo, da v tem času ni bilo večjih borb.

Prvič je bila vsa brigada v borbi 3. oktobra 1943 v okolici ustaško-domobranske postojanke Ozalj na Hrvaškem. V tej borbi je imela tudi prve štiri mrtve od sovražnega topniškega ognja. Že po nekaj dneh se je brigada spet vrnila v Belo krajino.

16. oktobra sta 1. in 3. bataljon v pospešenem maršu krenila čez porušeni metliški most in zasedla

RUDI PUŠENJAK-URAGAN: „Belokranjska brigada" 2

položaje ob cesti Metlika-Karlovac pri vaseh Dolnje Stranice in Martinski vrh. Toda do spopadov ni prišlo, ker so nemško-ustaške enote opravljale samo nasilne oglede in se vedno pravočasno umaknile. 19. oktobra sta se morala oba bataljona naglo umakniti, ker so medtem Nemci prodrli iz Ogulina do Vinice, tam prekoračili Kolpo in začeli vdirati proti Črnomlju in Metliki. Bataljona sta s pomočjo ladje pri Krasincu srečno prekoračila Kolpo in s sovražnikom nista prišla v stik. Brigada se je zbrala v Žumberku okoli vasi Lovič in Prekrižje.

21. oktobra je 1. bataljon dobil nalogo porušiti brod pri Krasincu, ker so tačas Nemci že vdrli v Belo krajino in se tega broda posluževali za prevoz čet in materiala. Ostali trije bataljoni so branili osvobojeno ozemlje v Žumberku.

22. oktobra je 1. bataljon prispel v majhen gozd pri vasi Prilozje in se tu ustavil. Toda po vseh cestah je bilo polno Nemcev, in bataljon naloge ni izvršil. Ponoči je ena četa izvršila demonstrativen napad na Nemce, ki so taborili ob cesti. Še iste noči so dezertirali k sovražniku prvi pripadniki bataljona, med njimi desetar Potočar z Rateža. Zato je v zgodnjih jutranjih urah 23. oktobra bataljon prešel čez cesto Krasinec—Črnomelj. Čez pol ure so Nemci staro bataljonsko taborišče obkolili s tanki in oklopnimi avtomobili in začeli preiskovati bližnje gozdove. Štab bataljona je, hoteč se izogniti spopadom z Nemci, sklenil voditi bataljon okoli Črnomlja in Semiča nazaj v Gorjance. Komisarju bataljona Matiji Bohar-ju-Oskarju je namreč z ugledom, ki ga je užival kot star borec, uspelo prepričati ostale člane štaba, da je tako prav. Naslednje dni je Matija Bohar dejansko prevzel poveljstvo v svoje roke in uporabljal komandanta Slavka Ograjenška-Iztoka, dijaka iz Velenja, kot kurirja. Namestnik komandanta Jože Sivec-Maslivec iz Šentjerneja in namestnik komisarja Franc Levec pa se nista dosti vmešavala v poveljevanje.

1. bataljon se je počasi skozi gozdove pomikal mimo Suhorja pri Dragatušu proti Miklarjem na cesti Kočevje-Črnomelj, borci pa so ga zapuščali kar v skupinah. Največ se jih je vdalo sovražniku, nekateri so se poskrili in se po ofenzivi spet priključili brigadi ali drugim enotam. Malodušje se je polotilo tudi nekaterih starih partizanov, ki so bili mnenja, da je nevarno imeti take vojake in se je zato bolje brez njih prebiti skozi sovražni obroč, nezanesljivci pa naj se znajdejo, kot vedo in znajo. Pri Miklarjih je bataljon srečal bataljon Karlovškega odreda in 12. brigado ter se šele po dveh dneh prebil čez močno prometno cesto. Nato je mimo Bistrice in Starih Žag odšel k Brezovi rebri pri Semiču, kjer se je utaboril v gozdu. Komisarja bataljona je bilo sram vrniti se v sestavo brigade s tako okrnjenim bataljonom, pa tudi preveč črno je gledal razvoj ofenzive. Zato je 30. oktobra dal ukaz, »naj vsak gre, kamor hoče, po ofenzivi pa se dobimo pri Gospodični, kdor bo ostal živ.«

Tedaj je na lastno pest prevzel poveljstvo namestnik komisarja 1. čete Rudi Pušenjak-Uragan, ki je prišel iz 13. proletarske. Uvedel je red med ostanki bataljona, poiskal zvezo s štabom brigade v vasi Popoviči in tja povedel, kar je še ostalo. Ostalo pa je od približno 350 borcev le 56 sestradanih in na smrt izmučenih ljudi brez težkega orožja, ki je bilo poskrito v vseh gozdovih, koder se je bataljon umikal. Po prihodu na Popoviče je bil 1. bataljon preimenovan v 2., Pušenjak postavljen za namestnika komisarja bataljona, ves stari štab pa odstavljen in poslan v razne enote za borce. Komandant bataljona Iztok pa je v drugem okolju dokaj hitro popravil svojo napako in februarja 1944 pri Dolenjskih Toplicah kot komandant bataljona v Dolenjskem odredu junaško padel. Tudi njegov namestnik je postal avgusta 1944 namestnik komandanta in kot tak junaško padel. Matija Bohar pa je bil precej dolgo kuhar v partijski šoli.

PROF. JANKO JARC: Pred sto leti v Novem mestu 2

Glavni trg se je v svojem spodnjem, proti Krki padajočem koncu močno zožil, od koder je v ostrem loku zavila cesta po strmem klancu navzdol po današnji Pugljevi ulici in vodila k nekdanjim Vodnim ali Karlovškim vratom. Od tod je leseni most vezal mesto s predmestjem Kandijo, kjer so se k mostu stekale po bolj ali manj strmih klancih tri ceste: od karlovške strani po današnji Trdinovi in Resljevi cesti, pa od kostanjeviške in topliške strani. Od mostu oziroma z desnega brega Krke se je odpiral pogled na južno fasado mesta, ki jo oblikuje predvsem Breg z nizom malih hišic na robu skalnatega strmega brega in ga na zapadnem robu zaključuje visoki Turen, na vzhodnem pa samostan. Kdor pa se je takrat in se še danes vzpne na griče ob vzhodni strani mesta pred Ragovim logom, se mu odpre nedvomno najlepši pogled na mesto. Vse drobne nevšečnosti in neprijetnosti, pa tudi nered in nesnaga, vse je ostalo nekje daleč med mestnimi hišami in hišicami, ki so od te strani kazale in kažejo le ljubko nagneteno gmoto krovov, ki se nad raztegnjenim zidanim poslopjem frančiškanskega samostana strmo vzpenjajo proti Kapitlju. Ta s svojo, od vseh strani kar mogočno skupino zgradb nesporno obvladuje vso mestno podobo in kraju samemu daje zunanji značaj staro davnega mesta. Nič čudnega, da je prav ta pogled priljubljeni motiv umetnikom-slikarjem od baročnega bakrorezca preko znanih in neznanih slikarjev-amaterjev do Božidarja Jakca in Vlada Lamuta, ki so v svojih barvah in grafičnih linijah opevali naše mesto. Rojak Božidar Jakac pravi, da mu je prav ta pogled nenehen in neizčrpan vir navdihov, pred stopetdesetimi leti pa je Oton Škola pod akvarelno sliko Novega mesta s prav tem pogledom zapisal, da ni nič bolj prijetnega kot pogled na sijajno pokrajino v jasni, lepi in veličastni podobi.

Notranja podoba mesta

Malokatera ulica je takrat imela svoje nazive, hišne številke so le redko tekle zapovrstjo. Zaradi rušenj starih hiš, požarov ali zidave novih stavb in podobnega je v oštevilčenju mestnih hiš nastajal silen nered, ki so ga večkrat skušali odpraviti. Ko bi se menda takratni meščani med seboj vsi ne poznali in se klicali dostikrat kar s starimi hišnimi imeni, bi se verjetno še sami ne razpoznali v svojem mestu. Šele 1892 je občinski odbor poimenoval na novo kakih 50 mestnih ulic in uličic ter malih trgov (z Glavnim trgom skupaj 5), vsako ulico ali trg pa so posebej oštevilčili šele leta 1930.

Kako veliko je bilo takrat Novo mesto in koliko prebivalcev je imelo?

Seznam iz leta 1515 našteva npr. 272 hiš, ob koncu XVIII. stol. jih je bilo 5 manj, torej 267. Statistika iz l. 1857 našteva v Novem mestu 233 hiš in 1907 prebivalcev, v Kandiji pa, ki so jo šteli za predmestje, čeprav je ležala v sosednji fari in sosednji občini, 44 hiš in 245 prebivalcev. Ob ljudskem štetju 31. decembra 1869 so v Novem mestu ,našteli 237 hiš in 1012 moških ter 1056 ženskih, skupno torej 2068 prebivalcev, v Kandiji pa 43 hiš in 175 moških ter 161 ženskih, skupaj 336 prebivalcev. L. 1880 je Novo mesto brez Kandije štelo skupno 2066 prebivalcev, deset let kasneje pa le 1969, ob ljudskem štetju l. 1900 pa zopet 2160 prebivalcev, od teh 1006 moških in 1154 žena.

Hiše so bile v ogromni večini pritlične, enonadstropne predvsem na Glavnem trgu in ob Ljubljanski ulici, skoraj vse pa krite s skodlami. Le redke javne zgradbe in večja poslopja so že bila krita z opeko. Ob cesti na Vratih je bilo v Kresiji okrožno sodišče, v sosednji hiši je bilo okrajno glavarstvo, potem pa so se zvrstile male meščanske hiše vse do nekdanje beneficiatske hiše Matije Kastelca, v kateri je bil edini takratni novomeški hotel, imenovan »pri Soncu« (l. 1943 zbombardirani hotel Koklič). Na Glavnem trgu so bile edino štiri dvonadstropne hiše: gornjo stran trga so zapirale Bergmanova in Fichtenauova hiša, na vogalu med današnjo Germovo in Dilančevo ulico se je dvigala hiša usnjarjev Luzarjev, sredi trga in ob sedanji Muzejski ulici pa stavba, v kateri je danes Zavarovalni zavod. Med lepšimi in večjimi meščanskimi hišami sta bili Germova in Marinova (Pauserjeva). Ta čas so trgovci, ki so skoraj vsi imeli svoje hiše in trgovine na tem trgu, zazidavali arkade, s katerimi je bil obkrožen ves gorenji široki del, na tem delu trga pa so prav takrat — 1861 — na kraju stare cisterne, ki je zbirala deževnico predvsem za primer požarov, postavili nov, na Dvoru vliti železni vodnjak s šesterokotno spodnjo in okroglo zgornjo kotanjo, v kateri je noč in dan žuborela voda. Pitno vodo je seveda Novo mesto dobivalo kar iz Krke, od koder jo je pri mestnem mlinu postavljena črpalka poganjala v vodnjak. V ostalem pa je bil veliki in široki trg še edino, kar je tisti čas spominjalo na nekdanje čase blagostanja, ko sta še cveteli trgovina in obrt in polnili mošnjičke meščanom.

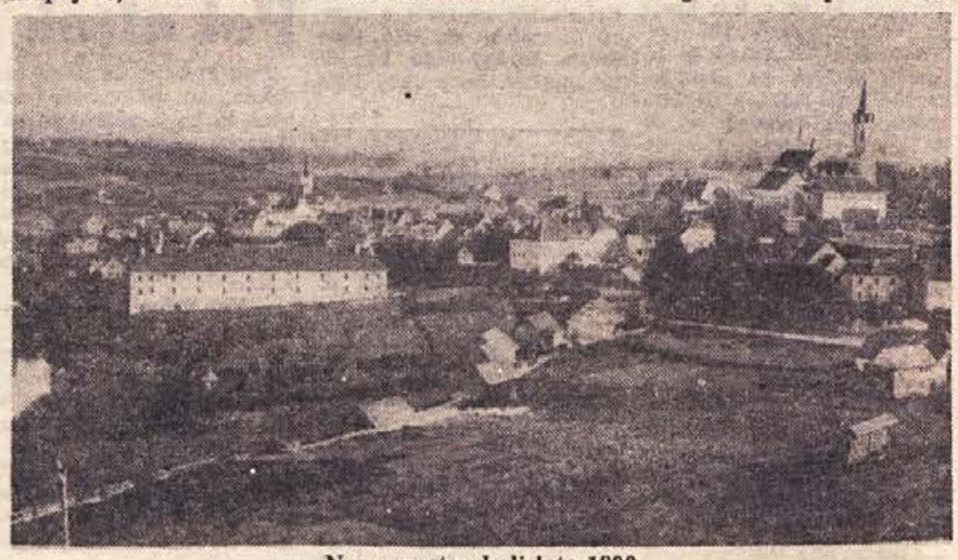

Novo mesto okoli leta 1890

Sredi trga se proti Kapitlju vzpenja nekdanja Križatijska, danes Muzejska ulica. Ob njej je nekoč stalo veliko poslopje, ki je bilo pred sto leti last Antona Vertačiča. Ta je bil veteran Radeckega in takrat ponos mestne garde. Njegovi hiši nasproti je stala in stoji še danes nekdanja Hladnikova hiša z lepim gotskim portalom. Na vrhu ulice je bilo prav tako dosti veliko enonadstropno poslopje nekdanje komende nemškega viteškega reda, v katerem je bilo takrat mestno delegirano sodišče, kasneje okrajno sodišče s prizidanimi zapori. Poslopje je bilo med vojno zbombardirano, po osvoboditvi pa obnovljeno za potrebe Dolenjskega muzeja.

Med Kapitljem, Glavnim trgom in Ljubljansko (danes Komandanta Staneta) ulico je bil ta čas še splet malih uličic, med katerimi je še stala sicer že opuščena Florjanova cerkev, ki so jo v davnih časih imenovali Antonovo »v gozdu«. Pod Križatijo proti Bregu je stala in stoji na temeljih nekdanje Jurjeve cerkve zgrajena hiša, ki je bila pred sto leti last družine Lehmann (danes Ropas).

Ob ulici, ki se od sredine trga cepi proti frančiškanom, stoji poslopje, ki je bilo 1746 zidano za novoustanovljeno gimnazijo in je pred nekaj več kot sto leti dobila še svoje drugo nadstropje (danes Zdravstveni dom). Od gimnazije do vojašnice in nad Krko je bil zopet splet malih ulic in uličic z večinoma pritličnimi domovi. Ob prvem jezu pod mestom stoji še danes veliko poslopje nekdanjega mestnega mlina. Današnji dom zdravstvene zaščite na nasprotnem koncu mesta nad Bregom pa je nastal s prezidavo nekdanje Školove hiše, ki je s svojo lepo in strmo skodlasto streho gospodovala nad Bregom še pred nekaj desetletji.

Novo mesto 1863: gornji del Glavnega trga s poštno postajo (hiša F. Jelovška-Fichtenau)

NOVOMEŠČANI

Pred sto leti so se prebivalci Novega mesta delili nekako v tri družbene sloje: 1. uradništvo s svojimi družinami in premožnejši meščani in trgovci,

Odprimo vrata pošolskemu izobraževanju na vasi!

22. decembra je bila v domu JLA v Brežicah 8. redna letna konferenca organizacije ZM v občini. Prisotnih je bilo 61 mladincev in mladink. Udeležba bi bila precej večja, če ne bi obiska konference preprečile neugodne vremenske razmere. Med gosti so bili: sekretar okrajnega komiteja ZM Celje Hubert Herček, predstavniki družbeno-političnih organizacij in občinske skupščine Brežice, vojaki garnizije Cerklje ter predstavnik oficirjev JLA. Konferenci so prisostvovali tudi predstavniki Počitniške zveze, Zveze tabornikov in Zveze za telesno kulturo.

Tov. Franci Volčanšek, predsednik občinskega komiteja ZMS Brežice, je v uvodnem referatu obravnaval dvoje:

— delo in vlogo mladine v proizvodnji in njeno uveljavljanje v delavskem samoupravljanju, ter

— naloge mladih pri pospeševanju in organizaciji najrazličnejših vzgojno-izobraževalnih oblik.

Posebej se je referent zadržal ob problematiki kmečke mladine, ustanavljanju klubov mladih proizvajalcev in ob velikih potrebah po dopolnilnem izobraževanju. Pobudnik zanj naj bi bil občinski komite ZMS, organizator delavske univerze, občinska skupščina pa naj bi zagotovila potrebna finančna sredstva v proračunu.

Razprava, v kateri so razen mladincev sodelovali tudi gostje, je bila tokrat izredno plodna. Diskutanti so govorili o razvoju komune in vlogi mladine pri ustvarjanju novih družbenih in gospodarskih perspektiv, o vsebini mladinskih ur na šolah, o problematiki ženske mladine, o pošolskem izobraževanju ter o kadrovskih in organizacijskih vprašanjih.

Na konferenci je bil izvoljen nov 15-članski komite, v katerem je tudi predstavnik JLA.

Slavnostna grajska dvorana v Posavskem muzeju

SEVNICA: delavska univerza je zdaj samostojna

Delavska univerza v Sevnici je bila v sezoni 1962/63 zelo delavna, imela pa je tudi predavatelje za zdravstveno vzgojo, kmetijstvo in druga področja. Preteklo jesen je nehala delati. Zatem je postala podružnica ustrezne ustanove v Vidmu-Krškem. Preusmeritev je zahtevalo pomanjkanje sredstev. Kmalu so ugotovili, da je poslovanje v novih okoliščinah precej zamudno, ker ima sevniška občina veliko gorskih naselij, kamor je prevoz precej drag. S 1. januarjem tega leta se je delavska univerza v Sevnici osamosvojila in začela svojo dejavnost s potujočim kinom. 11. in 12. januarja so vrteli ameriški film »Črni narednik« v Loki, na Studencu in drugod. S tem so izpolnili davno željo občanov. Uprava delavske univerze ima začasne prostore v bivšem šolskem centru v Sevnici, vendar se bo kasneje preselila v občinsko poslopje. Trenutno ni dovolj predavateljev, pa tudi financiranje še ni urejeno. Pričakujejo pa, da bo to kmalu rešeno.

S. Sk.

Kadrovska raven v prosveti se izboljšuje

Kadrovski sestav prosvetnih delavcev v novomeški občini se je lani precej izboljšal in se še vedno izboljšuje, saj prihajajo novi prosvetni delavci iz fakultet in višje pedagoške šole. Zahvala za to gre tudi štipendijski politiki, ker so od lani naprej namenjali štipendije samo za študij na visokih in višjih šolah. To je razumljivo, ker je prosvetnih delavcev s srednjo izobrazbo na pretek, primanjkuje pa takih z višjo in visoko. Računati je, da se bo kadrovski sestav izboljšal tudi zavoljo tega, ker mnogi prosvetni delavci v zvezi s predpisi o verifikaciji šol skušajo pridobiti višjo izobrazbo z izrednim študijem. Takšna prekvalifikacija jim bo letos v nekaj primerih omogočena tudi s štipendijami.

V Stari cerkvi se radi zbirajo okrog televizorja

Predlani so v Stari cerkvi pri Kočevju zgradili nov prosvetni dom. Odtlej je življenje lepše, saj prihajajo v novo dvorano gostovat razne skupine iz Kranja in Ljubljane, pa tudi od drugod. S kinoprojektorjem, ki ga imajo, niso zadovoljni, ker je že precej star in obrabljen in bi ga kazalo zamenjati z novim. V prosvetnem domu imajo klubski prostor s televizorjem, okoli katerega se zlasti zdaj, v zimskem času, vse dni, ko so oddaje, prebivalci radi zbirajo.

Domače prosvetno društvo, ki je bilo nekdaj zelo delavno, je zadnje čase povsem utihnilo. Če ne bi bilo gostovanj in če ne bi šolska mladina prirejala proslav za večje praznike, bi bilo bolj žalostno. Tako so nam povedali starejši prebivalci, ki se zelo čudijo, da prosvetno društvo, v katerem so zbrani predvsem mlajši ljudje, ne more zaživeti. Upamo, da bomo kmalu lahko poročali, da se je stanje popravilo.

Nova stavba za ESŠ in šolo za zdravstvene delavce

Že letos bodo v Novem mestu začeli graditi novo stavbo za ekonomsko srednjo šolo in šolo za zdravstvene delavce. Skupno stavbo za obe šoli bodo gradili v podaljšku vajenske šole. S tem bomo dobili v Novem mestu strnjeno področje srednjih strokovnih šol, obe šoli pa bosta hkrati z novo streho dobili tudi pogoje za verifikacijo. Sredstva za dograditev v surovem stanju so zagotovljena in bo do konca 1964 stavba že pod streho. Ker sta oba šolska zavoda namenjena celotnemu področju Dolenjske in Spod. Posavja, bodo šolo gradili v pretežni meri s sredstvi medobčinskega sklada za investicije v šolstvu. Prepričani smo, da bodo pri tej pomembni gradnji priskočili na pomoč tudi republiški organi.

Aprila spet kulturna revija v Brežicah

V Brežicah tudi letos pripravljajo kulturno-prosvetne dejavnosti v občini. Program je že izbran in bo obsegal dramske nastope, vzoren klubski večer, nastope pevskih zborov, večer zabavne glasbe in razstavo turističnih spominčkov z značilnostmi brežiške pokrajine. Razstava in nastopi bodo v Domu kulture in prosvete od 6. do 12. aprila.

EKONOMSKA ŠOLA

NOVO MESTO

Vpisovanje v 1. semester oddelka za odrasle na ekonomski šoli v Novem mestu bo do 31. januarja 1964. Oddati je treba prošnjo, kolkovano s 50 din drž. takse, zadnje šolsko spričevalo in izpisek iz rojstne matične knjige.

Prvi sestanek vpisnikov v 1. semester bo 4. januarja 1964.

RAVNATELJSTVO

Joža Gorjup: KOSTANJEVICA NA KRKI (Iz Gorjupove galerije v Kostanjevici)

PROF. MIRO KUGLER:

O barvah

V naših obsotelskih krajih je letošnja zima res bela, siva in črna. Ni rdečih zarij in na modrini neba se ne smeje mlado sonce. Morda bo na svečnico kaplja od ledenih sveč oznanila, da se bliža čas kurentovanja; čas, ko pisane šeme preganjajo zle zimske maliče, češ pomlad bo. Ledene rože bo zamenjalo pravo cvetje.

Da bomo lepše uredili vrtove in okna, dobro izbrali barve v prostorih itd., ne bo narobe, če se nekoliko seznanimo z barvami.

Zanimivo je, da so sodobni znanstveniki ugotovili, da je že skoraj pozabljena ljudska modrost pravilno pripisala posameznim barvam razne lastnosti. Ameriški in angleški zdravniki so v zadnjih letih celo uvedli zdravljenje z barvami kot svetlobnim pojavom. Znameniti slovenski slikar Janez Šubic in slavni nemški pesnik Goethe sodita, da učinkuje jasno rumena (9 do 10) veselo in plemenito; umazano rumena pa odvratno, škodljivo in sramotno. Oranžna je odločna in pogumna; modra pa mirna, hladna in odmaknjena. Svetlo rdeča (1) je zaljubljena, ljubka, in zelena prijetna. Vijoličasta izraža nemir itd.

Prav gotovo ni vseeno, kako pobarvamo stene, kako se oblečemo, kako bo naše barvno okolje delovalo na gosta, tujca iz sivega Londona ali Düsseldorfa.

Barv je nešteto. Dajo pa se vsi odtenki razvrstiti s pomočjo barvnega kroga 12 temeljnih barv (glej krog, ki je bil natisnjen v prvi letošnji številki!).

Vzemimo za primer št. 1, rdeče, rdeči slez.

Vidite, tako kot z rdečo je z vsemi barvami. Proti beli bledé. Spremene se v nežno rožnate, rumenkasto bele (krem), svetlo sinje, bledo zelene itd. Obratno proti črni barva temni, postaja zasičena. V sredi je jasna, močna (intenzivna). Proti levi in desni pa se preliva v sosednji barvi. V kresni noči čutimo zasičene barve, ki zažare v vzhajajočem soncu, da oblede v beli, slepeči svetlobi poletnega poldneva in zopet zažare pred večerom. (Pomembne so sence. V njih barve žive tudi opoldan. Dolžan sem še obljubljeni sestavek o svetlobi in senci).

Na barvni površini od belega do črnega pa je poiskati prvi dober barvni sklad. Bledo rdeče (rožno), močn rdeče in temno rdeče je pravilna enobarvna sestava. Tako je z vsemi barvami. Bled pomarančast krem (10 do 11) se ujema s pomarančasto in temno pomarančasto (vrsta rjave).

Druga pravilna kombinacija je sestava dveh sosednjih barv, npr: škrlatno in vijoličasto. Ako spojimo prvo in drugo pravilo, še posebno če upoštevamo, da se belo in črno ujema z vsemi barvami, je tu takoj možnost pri izbiri blaga.

(Se nadaljuje)

Nekoga moraš imeti rad

Kritika je zadnjo zbirko pesmi Ivana Minattija sprejela z veliko pozornostjo. To je pesnikova tretja zbirka pesmi, v kateri je razvil in poglobil svoje delo. Zbirka »Nekoga moraš imeti rad« razodeva velike spremembe v obliki in slogu ter razglablja človekovo nezadoščenost v nasprotjih in moralnem mrtvilu sodobnega časa. — Knjiga je izšla pri DZS.

Izobraževanje naj bo dostopno vsakomur

(Iz skupščinskega ekspozeja Janeza Vipotnika o šolstvu)

Ob usklajanju splošnega zakona o šolstvu ter zakona o fakultetah in univerzah z ustavo je bilo sprejeto stališče, da se opravi to delo v dveh etapah. Najprej naj se odstranijo nesoglasja z načeli nove ustave iz obeh zakonov in s tem vse, kar ovira republike, da sprejmejo svoje zakone s tega področja. S tem se omogoča tudi kontinuiteta v obdelavi teh vprašanj v republikah.

V drugi fazi, ki bo zahtevala več časa, posvetov in proučevanja, bo treba izdelati nov zvezni dokument o izobraževanju, ki naj bi izhajal iz ustave in zajel celotni izobraževalno-vzgojni sistem, tiste vidike njegovega življenja in dela, za katere je smotrno in potrebno dosočiti jugoslovanske norme kot osnovo za bodočo republiško zakonodajo.

Ko prinašamo predlog za usklajevanje splošnega zakona o šolstvu z ustavo pred prosvetno-kulturni zbor, želimo, da se organizira diskusija o osnovnih načelih novega zakona o izobraževanju.

V svojem ekspozeju je zato tov. Vipotnik obravnaval nekatere osnovne probleme nadaljnjega razvoja izobraževanja z željo, da se čimveč prispeva k odkrivanju skupnih in določenih stališč, na katerih naj bo zasnovan bodoči zakon o sistemu izobraževanja in vzgoje v SFRJ.

Ko je govoril o uspehih na področju izobraževanja, je med drugim dejal: če gre proces izobraževanja zaradi naglega gospodarskega in družbenega razvoja v vedno večjo ekspanzijo ob istočasnih naporih za vedno večjo kvaliteto, se upravičeno postavlja vprašanje: ali je izobraževanje po obveznem šolanju samo sestavni del družbenega standarda? Ali je danes, ko nam rezultati gospodarstva odpirajo nove in nove perspektive nadaljnjega razvoja proizvajalnih sil in se istočasno kažejo tudi vse bolj kompleksni procesi v borbi za večjo produktivnost dela, ali je izobraževanje samo prosvetljevanje nepismenih in ustvarjanje ozkega števila visokih strokovnjakov ali pa to v resnici pomeni nekaj drugega, pomeni faktor, ki se v moderni družbi nenehno in tesno povezuje z nadaljnjim razvojem samih proizvajalnih sil. Izobraževanje je integralni del družbenega procesa sploh in še posebej v razvijanju njegove osnove. Z zadovoljstvom lahko ugotovimo, da je v prvih osnutkih sedemletnega plana in v planu za leto 1964 sprejeta ta koncepcija. Potrebni so nadaljnji napori, da se ta koncepcija do kraja pripravi tako v konkretizaciji in izvrševanju plana kot tudi v razvoju posameznih panog ter v usmerjanju izobraževanja nasploh.

Tov. Vipotnik je dejal, da delovne organizacije dejansko postajajo del integralnega vzgojno-izobraževalnega sistema in neposredni faktor, ki formulira kadrovske profile, to pa bistveno vpliva na strukturo programa in pouka v celotnem izobraževalno-vzgojnem sistemu. V nadaljnjem obdobju naj bo izobraževalni sistem zasnovan na tistih znanstvenih, tehničnih, splošnokulturnih in delovnih vrednotah, ki bodo omogočile hitrejše prilagajanje delovnih ljudi spremembam v proizvodnji. Nadalje je poudaril, da se je treba truditi, da postane izobraževanje dostopno vsakomur. Delovni ljudje delovnih organizacij in družbeno-političnih skupnosti naj se po svojih materialnih možnostih borijo za uresničitev tega cilja. Treba si je prizadevati, da bo vsak človek mogel realizirati svoje sposobnosti. Naša pot vodi torej k temu, da se ustvarja možnost, da se do kraja razvijejo sposobnosti vsakega posameznika ter da bi te mogle dati svoj delež razvoju. Zato je treba razvijati izobraževalne institucije tam, kjer so potrebe po kadrih največje. Izobraževalne institucije se morajo z vso svojo aktivnostjo približati osnovnim potrebam gospodarstva in družbenih služb. Naša družba vedno bolj respektira tudi znanja, ki si jih je posameznik pridobil s vztrajnim prizadevanjem ali pa z učenjem tudi izven klasičnih izobraževalnih oblik. Potrebno je, da pride do polnega izraza stališče, da je primerno znanje, ne pa poti, ki vodijo do njega.

(Nadaljevanje sledi)

Robert Merle

SMRT JE MOJ POKLIC

5

Za hip je premolknil.

»Zatekel sem se že k najrazličnejšim poskusom. Preizkusil sem že na primer eksplozivna sredstva.«

Pogledal je skoz okno in rahlo nagubal obrvi.

»Du lieber Himmel!« je rekel polglasno. »Kakšen smrad!«

Vstal je, naredil po pisarni nekaj hitrih korakov in zaprl okno.

»Oprostite, prosim,« je rekel z vljudnim glasom. Usedel se je nazaj za mizo. Po sobi se je še vedno širil smrad, žaltav, oster, ogaben.

»Eksplozivna sredstva, veste, Sturmbannführer, so me razočarala. Trupla so samo raztrgala in konec. Kako pa naj uničim ostanke? Ne, nisem mogel reči, da so trupla popolnoma izginila, kakor mi je bil naročil Reichsführer.«

In malomarno je dvignil desnico.

»Skratka, rešitev je samo ena: trupla sežgati...«

Peči! Kako da že prej nisem pomislil na peči? In vprašal sem:

»Peči, Herr Standartenführer?«

»Kajpada. A dobro si zapomnite, Sturmbannführer, da tudi ta metoda ne pride vedno v poštev. Če odkrijemo kakšno množično grobnico, na primer petdeset kilometrov od tod, v gozdu recimo, je jasno, da peči ne bom mogel prepeljati tja. Moral sem torej izumiti kaj drugega ... kaj drugega...«

Vstal je in se prijazno nasmehnil:

Zlato cigaretnico je vtaknil v žep, vzel kapo in rekel:

»Bitte!«

Vstal sem, za mano tudi Setzler. Kellner je odprl vrata in naju spustil naprej. Potem je spet rekel »bitte«, naju prehitel in nekemu esesovcu pomignil, naj stopi za nami.

Ko smo stopili iz hiše, je Kellner zavihal nos, rahlo zasmrkal in me bežno pogledal:

»Jasno,« je rekel in se drobno nasmehnil, »planinskega zraka res nimamo tukaj.«

Skomignil je z rameni in pristavil v francoščini: »Que voulez-vous?« — (Kaj hočete!)

Jaz sem stopal na njegovi desni. Sonce mu je oblivalo obraz, ves prekrit z mrežo drobnih gubic. Tedaj sem spoznal: da, star je bil najmanj petdeset let.

Ustavil se je pred neko garažo in velel esesovcu, naj odpre.

»Plinski kamion,« je rekel in se z roko v rokavicah dotaknil zadnjega dela vozila.

»Izpušni plin, veste,« je nadaljeval z razlago, »smo zajeli v posebno cev in jo napeljali v notranjščino kamiona. Le zamislite si, kako je, če Gestapo zajame kakih trideset partizanov in jih lepo ljubeznivo prepusti meni ... Kamion gre ponje, in ko se pripeljejo semkaj, so že mrtvi.«

Nasmehnil se je.

»Vidite, z enim udarcem ubijemo dve muhi, bi lahko rekel: bencin nam služi za vožnjo in zadušitev. Se pravi...«

Nalahno je zamahnil z roko.

»Ekonomičnost postopka...«

Pomignil je, esesovec je garažo spet zaprl in šli smo naprej.

»Vendar pa,« je nadaljeval spotoma, »tega postopka nikomur ne priporočam. Ni čisto zanesljiv. Pri prvih poskusih smo odprli vrata kamiona, mislili smo, da imamo pred sabo mrliče, ljudje pa so bili samo v omedlevici. Ko smo jih vrgli v ogenj, so vpili.«

Setzler je privzdignil roko, a sem ga prehitel in rekel:

»Herr Standartenführer, saj po barvi kože spoznamo, če je konec: bledi so, z rahlim rožnatim nadihom na podočnicah.«

»Plinski postopek,« je povzel Kellner s komaj opaznim prezirom, »me ne zanima. Kakor sem vam že rekel, uporabljam plin samo takrat, kadar potrebujem trupla. Mene zanimajo samo trupla.«

Zagledal sem dolgo kamnito stavbo. Na koncu stavbe visok dimnik iz rdeče opeke, kakršne vidimo pri tovarnah.

»Tole je,« je rekel Kellner.

Pred vrati naju je vljudno spustil naprej. Prostor je bil čisto prazen.

»Peči so dvojne,« je povedal.

Sam je odprl težka kovinska vrata ene izmed peči in nama pokazal notranjščino.

»V vsako peč gre po troje trupel, kurimo s koksom. Močni ventilatorji v najkrajšem času razpihajo ogenj do potrebne temperature.«

Zaprl je vrata peči in vprašal sem ga:

»Bitte, Herr Standartenführer, koliko takšnih peči bi bilo potrebno, če bi hoteli v 24 urah sežgati 2000 kosov?«

Zasmejal se je.

»Dva tisoč, mein lieber Mann! Z velikimi očmi gledate!«

Iz žepa je potegnil beležnico, zlat umeten svinčnik in na papir hitro nametal nekaj številk.

»Osem dvojnih peči.«

S Setzlerjem sva se spogledala. In Kellner je nadaljeval:

»Jaz imam samo dve dvojni.«

Privzdignil je desno obrv, monokel je padel, ujel ga je v desno dlan spretno kakor rokohitrec in pristavil:

»A s temi pečmi si ne pomagam dosti.«

»Bitte,« je nato rekel.

Nagrajeni reševalci križanke

597 rešenih novoletnih križank se je do ponedeljka opoldne nabralo v našem uredništvu, popoldne pa je komisija iz vrst uslužbencev upravé DL pripravila žrebanje v prisotnosti dolgoletne naročnice našega tednika Lenče Knafljič iz Novega mesta, Resljeva 2. Veliko reševalcev se je zmotilo pri besedah itinerar, skreniti in oris, in so namesto teh besede krojili po svoje. Komisija je izžrebala 30 razpisanih nagrad, ki jih bodo dobili:

1. prvo nagrado, **10.000 din**, dobi **Tončka Ponikvar**, Žužemberk 11;

2. drugo nagrado, **5000 din**, prejme **Eleonora Bastar**, Kočevje, **Kolodvorska ulica 8**;

3. tretjo nagrado, **4000 din**, dobi **Albina Lešnjak, Raka 37 pri Krškem**;

4. četrto nagrado, **3000 din**, dobi **Mira Goleš**, Novo mesto, **Komandanta Staneta 1**;

5. peto nagrado, **2000 din**, dobi **Jože Ilc**, Goriča vas 12, **p. Ribnica na Dolenjskem.**

Dvajset knjižnih nagrad dobijo:

Gustelj Pavlin, Novo mesto, Nad milini 1; **Drago Vodovnik** iz Brežic; **Mira Mesarič** iz Vidma-Krškega, Valvasorjeva 1; **Mimi Merčnik** iz Skocjana 39; **Franc Brulc** iz Žužemberka 26; **Betka Selak** iz Lutrškega sela 13, p. Otočec ob Krki; **Marija Škofic**, tovarna »Imperiale«, Videm-Krško; **Marija Bartolj**, Birčna vas 17, p. Novo mesto; **Stane Spehar**, Črnomelj, Ulica Mirana Jarca 6; **Ljubo Rožič** iz Jesenic na Dol. št. 9; **Zora Meršol** iz Novega mesta, Trubarjeva 3.

Marta Sila iz Novega mesta, Kastelčeva 3; **Alojz Mate** iz Goriče vasi 14, p. Ribnica; **Frančiška Mate** iz Vel. Lašč 23; **Ivanka Ilc**, osnovna šola Ribnica na Dol.; **Darinka Zupančič** iz Artič pri Brežicah; **Tone Pezolin** iz Ljubljane, Tugomerjeva 4; **Helka Koželj** iz Mokronoga 5; **Lojze Keglovič** iz Novega mesta, Paderšičeva 8.

Peter Hercog, Dol. vas 12, p. Velika Loka; **Cveto Smolič**, Lesna industrija, Kočevje; **Jelka Gortnar**, Metlika, CBE 83; **Viktorija Mahorčič** iz Novega mesta, Pugljeva 1; **Branko Vrbinc** iz Novega mesta, Skalickega 1 in **Minka Vahen** iz Kapel pri Brežicah.

Vsem izžrebancem denarnih nagrad sporočamo, da smo danes nakazali nagrade s poštno nakaznico, knjižna darila pa prejmajo izžrebanci v nekaj dneh. Vsem reševalcem lep pozdrav!

Uredništvo lista

BREZ BESED

Rešitev novoletne nagradne križanke

VODORAVNO: 1. in 128. vod. — Bralcem Dolenjskega lista želimo srečno novo leto, 23. radar, 24. lopar, 25. Atika, 26. ogorčen, 27. oris, 28. TAM, 29. posmehljivost, 32. HC, 33. dis, 34. Madagaskar, 35. skreniti, 37. atake, 39. ritmika, 42. šibak, 43. rebus, 44. Siljeme, 45. Učka, 46. stepa, 47. T(esla) N(ikola), 48. tereni, 50 Rio, 52. tabor, 53. voden, 54. vino, 55. VP, 56. aligator, 61. bos, 62. ris, 64. KA, 65. oje, 66. OM, 68. aceton, 69. SO, 70. to, 72. kota, 74. obed, 75. Gg, 77. anatomija, 79. kritika, 81. kras, 83. omediti, 84. tedaj, 86. RS, 87. tavam, 88. ro, 90. i. t., 91. pa, 92. oaza, 94. en, 95. Be, 96. Na, 97. b. o., 98. klatel, 100. koncil, 102. elita, 105. Libanon, 107. elektroda, 112. reven, 113. DZ, 115. nastop, 117. CO, 118. osa, 119. napaka, 120. Ilona, 123. Dioniz, 125. Lika, 127. kokakam.

NAVPIČNO: 1. brodarstvo, 2. raziteta, 3. Adis Abeba, 4. las, 5. Cr, 6. mlad, 7. dama, 8. op., 9. lopa, 10. Eros, 11. jamarstvo, 12. sterilnost, 13. Mb, 14. eklimeter, 15. gaj, 16. lovka, 17. Igor, 18. soseščina, 19. trinik, 20. A(nton) Č(ehov), 21. žehta, 22. enciklopedija, 28. Ta, 30. SK, 31. isker, 34. mesarica, 36. Ibar, 38. kupola, 40. t. j., 41. imeniki, 45. unikat, 49. ev., 51. ivje, 57. Genovežan, 58. ataman, 59. totem, 60. omed, 61. boji, 63. sol, 65. obad, 67. maršal, 69. sito, 71. ok., 73. ta, 74. ocet, 76. ga 78. Miren, 80. itinerar, 81. krokodil, 82. statično, 85. apoteka, 89. palec, 93. mi, 95. boston, 96. Nil, 97. hivak, 99. EB, 100. koslč, 101. cepin, 103. lepa, 104. Anam, 106. nade, 108. kolo, 109. roke, 110. osat, 111. da, 114. zli, 116. ono, 119. NO, 121. OM, 122. as, 124. ZO, 126. il.

Pokojnina zaradi alergije

Neprijetno poklicno bolezen ima mizar Lesley Cox. Zdravniki so ugotovili, da je alergičen na les. Še bolj neprijetna pa je ta nenavadna bolezen za občino v Birminghamu (Anglija), ki je vsako leto ob 500 funtov. To je namreč višina pokojnine, ki jo občina podeljuje alergičnemu mizarju, pa čeprav mu je šele 33 let.

(Daily Telegraph)

Zvonko Vidjačić:

DEČEK DUB V VESOLJU

4. Druga dva potnika sta oče in sin. Sinu je deset let, imenuje se Dub. Navdušeno gleda sivino oceana pod seboj. — Nenadoma začutijo potniki močan sunek. Leteči krožnik se je zamajal in začel takoj nato padati kot uvel list z drevesa. »Kaj se je zgodilo?« je vprašala starejša potnica, ki bi skoraj zadremala. Tudi drugi so se vznemirili.

5. Pilot molči. Potnici sploh ni odgovoril. Dubov oče sedi za pilotom. Potrepljal ga je po ramenu in vprašal: »Kaj je?« — »Sedite mirno in ne ganite se,« je odgovoril pilot, ne da bi jih pogledal, »sicer lahko izgubimo ravnotežje.« — »Toda kaj se je zgodilo? Bomo treščili v morje?« — »Bodite vendar mirni« je skoraj zakričal pilot. Pritiskal je razne vzvode in gumbe, toda leteči krožnik je še naprej drvel v globino.

6. Dub se je pritihotapil k pilotu. Ta je bil preveč zaposlen, da bi lahko pazil na dečka. »Nazaj na svoje mesto,« je ukazal. Oče je prestrašenega Duba vnovič privezal na sedež. — Leteči krožnik je padal skoraj navpično. Prebil je že prve plasti oblakov. Morje ni bilo več siva enolična ploskev; bilo je razburkano in na njem so zagledali ladje. Toda pilotov obraz je bil miren. Pozorno je opazoval merilne naprave.

VSE POČASNEJE

Povprečna hitrost avtobusov v Rimu je po statistiki mestnega prometnega podjetja v zadnjih letih vedno manjša. Leta 1958 so avtobusi v tem mestu vozili s hitrostjo 13,38 kilometra na uro. Danes se skozi zelo prometne ulice prebijajo samo s hitrostjo 10,68 km na uro. V istem času se je zmanjšala tudi hitrost trolejbusov, in sicer od 11,28 km na 8,25 kilometra na uro.

Zdi se, da ni daleč čas, ko bodo mestnemu prometu uspešna »konkurirali« pešci sami...

(Paese Sera)

K ribniškemu zimskemu cestnemu prometu spadajo tudi sani s konjsko vprego. Seveda je vožnja s takim »taksijem« lahko zelo zabavna, posebno če živo srebro ni zdrknilo preveč pod ničlo. Sani, kakršne smo nedavno videli pred zadružnim domom v Ribnici, v zimskem času niso redkost na cestah Ribniške in Kočevske doline.

Mali oglasi v domačem listu: zanesljiv uspeh!

OKROGLE V UNIFORMAH

DA BO ŠLO HITREJE

Dan je bil znak za »alarm«. Vojaki so se z vso naglico pripravili in vzeli svoje stvari. Na pregledu je narednik opazil, da ima Mišo kar dve lopatici.

»Čuj, Mišo, kaj pa boš z dvema lopaticama?« se je začudil vodnik.

»Hm... tovariš vodnik,« je zajecljal Mišo, ko je šele zdaj opazil, da ima dve lopatici, »vzel sem jih, da se bom hitreje vkopal!«

KRATEK STIK

Vojak Stevo, ki so mu rekli »Don Juan«, je šel s tovariši o mesto. V parku so zagledali n. klopi lepo blondinko s knjigo v roki. Stevo se je hotel pobahati pred tovariši in je dekle pozdravil kot staro znanko:

»Zdravo, Vesna!«

»Zdravo, Mile!« mu je odzdravila.

»Čakaj, saj jaz nisem Mile,« je odgovoril Stevo.

»Saj pa nisem Vesna, in sva boš...«

ZGLEDEN VOJAK

»Komandir me zelo obrajta!« se pohvali Ivo.

»Kako to?« se začudijo tovariši.

»Zmeraj me postavlja drugim za zgled in pravi: ‚Nikar ne posnemajte Iva!'«

Prstni odtisi ne bodo več vidni

Gangsterji ameriškega podzemlja so v svoji borbi proti policiji odkrili novo »tajno orožje«, namreč neko zelo razširjeno antiseptično sredstvo, ki v trenutku zacelí majhne rane. Odkrili so namreč, da ta snov prekrije konice prstov z nevidno plastjo, ko pride z njimi v dotiko. Tako ne morejo nastati prstni odtisi. Pri različnih vlomih v zadnjem času so se gangsterji tako zavarovali pred policijo. Policija je obupana in problem je že tako resen, da se začenjajo ukvarjati z mislijo, da bi z zakonom prepovedali prodajo tega plastičnega sredstva.

Vlomilci, ki uporabljajo novo sredstvo, sploh ne potrebujejo rokavic, toda kljub temu so mnogo varnejši pri svojem nezakonitem početju. Ameriško podzemlje je poslalo po vsem področju ZDA svoje instruktorje, ki naj bi gangsterjem pokazali, kako se lahko najučinkovitejše izognejo prstnim odtisom.

»Jejte konzerve!« svetujejo francoski higieniki

Hranilno vrednost konzerv, o katerih imajo ljudje še vedno številne predsodke, so znova potrdili higieniki, ki so se zbrali ob svojem 43. letnem kongresu v prostorih Pasteurjevega inštituta v Parizu.

Francoski higienik Hugeus Gounelle je med svojim poročilom še posebno podčrtal napredek, ki ga je na področju konserviranja hrane dosegla moderna tehnika: »Nekatere predsodke je zelo težko ovreči. Med temi je tudi splošno mnenje, da konzerve ne vsebujejo vitaminov. Nič ni bolj napačnega od te trditve.«

Zakaj? Zato, ker je sedanji način sterilizacijskega procesa (s pomočjo toplote) zelo izpopolnjen; čas gretja je namreč izredno kratek. Eden od udeležencev kongresa je svoje poročilo zaključil z besedami: »Lahko celo trdimo, da so konzerve, predvsem konzerve z mesnimi izdelki, često bolj bogate z vitamini kot jedi, ki jih pripravljajo gospodinje na tradicionalen način.«

Kovanci s Kennedyjevo sliko

Ameriški predsednik Johnson je te dni zaprosil kongres, da bi dovolil finančnemu ministrstvu kovati kovance po 50 stotink dolarja (v naši vrednosti 375 din) z glavo pokojnega predsednika Kennedyja. Na obstoječih srebrnih kovancih je glava predsednika Franklina.

Slavnemu kritiku Boileauju je kralj Louis pokazal svoje pesmi in ga vprašal, kaj sodi o njih.

»Veličanstvo,« je odvrnil Boileau, »vam ni nič nemogoče. Hoteli ste napraviti slabe verze in posrečilo se vam je.«

*

Ena izmed osrednjih kulturniških osebnosti na dvoru Louisa XIV. je bil prav gotovo svetovno znani komediograf Molière, človek, ki si je zastavil življenjski cilj: prodreti v smešno stran človeškega značaja in razkrinkati — vsaj na odru — napake tedanje družbe. To poslanstvo je dovršeno opravil.

Nekoč so ga vprašali:

»Kako je mogoče, da v nekaterih deželah kralji prevzemajo oblast že v trinajstem letu, poročiti pa se smejo šele z osemnajstim letom?«

»Zato, ker je veliko laže vladati nad kraljestvom kot nad ženo,« je odgovoril Molière.

SMEH STOLETIJ

V razdobju Louisa XV. in XVI. se je gospodarski položaj Francije zelo poslabšal, pri čemer ni dvor nič manj ukrenil, nasprotno, državna blagajna je bila večna žrtev raznih gostij, zabav in sprejemov. Državniki v zgodovini — razen redkih izjem — niso nikoli posebno varčevali, za Louisa XV. pa je veljalo prav načelo: »Uživajmo! Dokler bo šlo, bo šlo za nami je lahko tudi potop!«

Razmere so bile tako obupne, da celo dvorni uradniki niso dobivali plače o pravem času. Tedaj so se operni pevci pritožili pri kralju, naj v tem pogledu napravi red. Kralj jih je potolažil:

»Gospoda moja! Najprej moram pomiriti tiste, ki jočejo, šele potem pridejo na vrsto tisti, ki pojejo.«

*

Ko so v navzočnosti pariškega policijskega ravnatelja markiza d'Argensona govorili o smrti, je pripomnil:

»Prijatelji moji, pravite, da je umreti zelo težko. Rad vam verjamem. Toda nazadnje se to kljub vsemu vsakomur posreči.«

Grofu Sebourgu, ljubimcu svoje žene, pa je dejal, ko ga je ta prosil za službo:

»Za vas imam pripravljeni dve zelo prikladni mesti: ravnateljstvo v Bastilji in v Domu invalidov. Toda če vam priskrbim novo mesto, bodo ljudje govorili, da sem vas poslal tja jaz; če pa bi šli v Dom invalidov, bi ljudje mislili, da vas je tja poslala moja žena.«

*

Fracoski moralist Jean de la Bruyère je slovel zaradi svoje udvorljivosti do lepega spola. Nekoč ga je prijatelj vprašal, zakaj nikoli nobene ženske ne vpraša, koliko je stara. Odvrnil mu je:

»Dragi moj, rajši vprašam starca, kdaj bo umrl, kakor pa zrelo žensko, kdaj se je rodila. Verjemi mi, da je izmed teh dveh vprašanj drugo vse bolj nevarno!«

*

Kardinal La Rue se je rogal francoskemu igralcu Dancourtu, češ da je komedijant, dokler mu ta ni zašepetal:

»Saj ste vi tudi! Med nama ni nobene razlike: jaz sem komedijant v Parizu, vi pa v Vatikanu.«

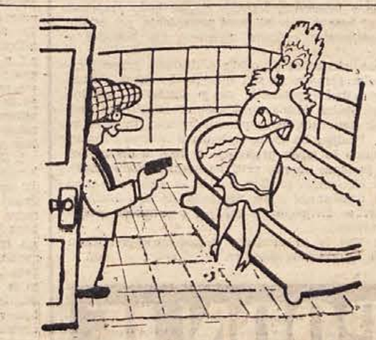

— Roke kvišku!

32

G. Simenon:

MAIGRETOV MRTVEC

Nobenih izkaznic. Nekaj cigaret. Vžigalnik. Modra beležnica, v kateri je bilo nekaj strani, pokritih s stisnjeno pisavo, s svinčnikom.

»Videti je kot verzi.«

»Prepričan sem, da so zares verzi.«

Moers se je razveselil, ko je zagledal kupčka, in ju je odnesel v svoj brlog pod streho. Kmalu je neki inšpektor položil na pisalno mizo mapo s spisi o Bronskem.

Fotografija, trda in mrzla kot vse antropometrične fotografije, se ni čisto ujemala z Marchandovim opisom, ker je mladi mož imel še upadle poteze, neobrito brado, štrleče Adamovo jabolko.

»Je Janvier telefoniral?«

»Rekel je, da je vse mirno in da ga lahko pokličete v Passyju 62-41.«

»Pokliči mi številko.«

Polglasno je bral. Kot je pisalo v spisih, se je Bronsky rodil v Pragi in mu je bilo zdaj petintrideset let. Študiral je univerzo na Dunaju, potem je nekaj let preživel v Berlinu. Tam se je oženil z neko Hildo Braun, ko pa je s pravimi papirji prišel v Francijo star osemindvajset let, je bil sam. Takrat je že navajal kot poklic »strokovnjak za kinematografijo« in njegovo prvo prebivališče je bil neki hotel na Bulvarju Raspail.

»Janvier je pri aparatu, načelnik.«

»Si ti, fant? Si povečerjal? Dobro me poslušaj. Z avtom ti pošljem dva moža.«

»Saj sva že dva!« je nejevoljno ugovarjal inšpektor.

»Nič za to. Poslušaj, kar ti pravim. Ko prideta, ju pusti zunaj. Ni se jima treba kazati. Posebno kdo, ki bi se vračal peš ali ki bi stopil iz taksija, ne sme zasumiti, da se vrtita tam okoli. Ti in tvoj tovariš pa stopita v hišo. Počakajta, da v sobi hišnice ne bo več luči. Kakšne vrste hiša pa je?«

»Nova, moderna, kar imenitna. S širokim belim pročeljem in vrata so iz kovanega železa z vdelanim steklom.«

»V redu. Odidita po stopnicah in poprej zmomljajta katerokoli ime.«

»Kako naj najdem stanovanje?«

»Imaš prav. Kje v okolici je gotovo mlekarna. Zbudi prodajalca, če je treba. Povej mu kako zgodbico, najrajši ljubezensko.«

»Razumem.«

»Še znaš vlomiti ključavnico? Vstopita. Ne prižigajta luči. Postavita se v kot, tako da bosta oba lahko skočila, če bo potrebno.«

»Velja, načelnik,« je zavzdihnil ubogi Janvier, ki bo očitno moral več ur prebiti negiben v temi neznanega stanovanja.

»Predvsem ne kadita!«

Nasmehnil se je sam sebi, ker je bil tako neusmiljen. Potem je izbral dva moža za stražo v Ulici du Longchamp.

»Vzemita vsak svojo pištolo. Nič ne moremo vnaprej vedeti, kako se bo vse izteklo.«

Spogledal se je s Colombanijem. Moža sta drug drugega razumela. Opraviti nimajo s sleparjem, ampak s poglavarjem ubijalske tolpe; nimajo pravice tvegati.

Laže bi ga prijeli na primer v točilnici v Folies-Bergères. Ampak ni mogoče vnaprej uganiti, kaj bo na to storil Bronsky. Možno bi bilo, da bi bil oborožen, in najbrž je to človek, ki bi se branil, ki bi morebiti streljal v množico, da bi izkoristil paniko.

Maigret je telefoniral Marchandu v zabavišče. Vprašal je:

»Je tam?«

»Pravkar sem ga opazil.«

»Lepo. Nič ne recite. Samo pokličite me po telefonu, ko bo odšel sam.«

»Velja.«

Čez nekaj trenutkov bo v Folies stopila na oder Francine Latour v družbi s komikom Dréanom in brez dvoma bo takrat njen ljubimec za hip odšel v vrvež dvorano, se kot stalni gost posprehodil po hodniku in z raztresenim ušesom poslušal dvogovor, ki ga pozna na pamet, smeh, ki se bo usipal z galerij.

Marija je še zmerom ležala v svoji bolniški sobi, v kateri, vsa besna, ker so ji čez noč vzeli otroka, in v bolniku sta stražila inšpektorja; še eden, en sam, je bil v drugem krilu bolnišnice Laennec, kamor so pravkar prinesli Petra iz operacijske dvorane.

Precej nervozni Coméliau, ki je bil pri prijateljih na Bulvarju Saint-Germain in ki je za trenutek zapustil družbo, da je telefoniral, je poklical Maigreta.

»Še zmerom nič?«

»Nekaj malenkosti. Karel Lipschitz je mrtev.«

»Je streljal kateri od vaših mož?«

»Ne, eden od njegovih. Mali Peter pa je dobil v roko kroglo od nekega mojih inšpektorjev.«

»Tako da ostane samo še eden?«

»Da, Sergij Madok. In poglavar.«

»Ki ga še zmerom ne poznate?«

»Ki mu je ime Jean Bronsky.«

»Ali ni to neki producent filmov?«

»Ne vem, ali je producent, ampak špekulira pri filmu.«

»Pred komaj tremi leti sem ga dal obsoditi na osem mesecev ječe.«

»Da je.«

»Ste mu na sledi?«

»Kadajle je v Folies-Bergères.«

»In ga ne primete?«

»Smalu ga bomo. Zdaj imamo čas. Rad omejim izgube, saj razumete?«

»Zapišite si mojo številko. Približno do polnoči bom pri prijateljih. Potem bom čakal doma, da me pokličete po telefonu.«

»Najbrž boste nekaj časa utegnili spati.«

Maigret se ni motil. Jean Bronsky in Francine Latour sta se najprej odpeljala s taksijem v »Maxim«, kjer sta na samem povečerjala. Ves čas jima je z Zlatarskega nabrežja sledil Maigret, kamorkoli sta se obrnila.

Trenutno je bil pravzaprav podoben človeku, ki se preizkuša. Kot mu je ravnokar rekel sodnik Coméliau, je samo od njega odvisno, kdaj bodo prijeli Jeana Bronskega. Spomnil se je na tisto, kar je z nenavadno resnobo izrekel na začetku preiskave, ni več vedel, pred kom:

»Tokrat imamo opraviti z ubijalci.«

Vsi dobro vedo, da nimajo ničesar več, kar bi še lahko zgubili. Tako da bi bila policija nezmožna preprečiti linčanje, če bi jih prijeli v množici, če bi tej povedali, da so to možje pikardijske tolpe.

Po vsem, kar so storili na kmetijah, jih bo katerokoli porotno razsodišče obsodilo na smrtno kazen, to jim je znano, in komaj Marija utegne zaradi otroka upati, da jo bo pomilostil predsednik republike.

Ali se bo to zgodilo? Bilo je dvomljivo. Zoper njo je govorilo pričevanje dekleta, ki se je rešilo, ožgane noge in prsi. Njena predrznost samice in še celo njena divja lepota, ki bo na porotnike vplivala njej v škodo.

Civilizirani ljudje se bojijo zveri, posebno zveri njene vrste, bitij, ki jih spominjajo na pretekle dobe življenja v gozdovih.

Jean Bronsky je bil še bolj nevarna zver, zver v obleki najboljšega krojača z Vendômskega trga, zver v svileni srajci, ki je študirala na univerzi in ki ji frizer vsako jutro nakodra lase kot kaki spogledljivki.

»Zelo si previden,« je enkrat pripomnil Colombani, ko je Maigret potrpežljivo čakal pred enim od telefonov.

Na dnevnem redu: izobraževanje gostincev

Člani sveta za turizem in gostinstvo pri občinski skupščini Frežice so na svoji zadnji seji namenili precejšen del razprave izdaji turističnega prospekta za območje brežiške občine. Odločiti se je bilo treba med dvema predlogoma, ki so ju na seji zagovarjali posamezniki.

Po prvi varianti naj bi z izdajo prospekta počakali leto dni, da bo le-ta čimbolj realen in da bosta dograjena oba večja turistična objekta — Mokrice in Čateške Toplice. Ves ta čas bi morali izkoristiti za priprave: za izboljšanje cest in prometa, za lepši videz naših krajev, za ureditev naravnega kopališča ob Krki, kakor tudi za turistično vzgojo prebivalstva.

Večina članov se je ogrela za drugi predlog, po katerem je prospekt treba napraviti že za letošnjo turistično sezono. V tem smislu je bil sprejet tudi sklep. Prospekt naj bi se omejil pretežnem na področje od Krške vasi do Čateških Toplic in Mokric. Vključeval naj bi tudi znamenitosti mesta in privlačnosti pokrajine na štajerski strani, posebno na Bizeljskem in v Pišecah, kjer želijo razviti izletniški turizem. Zdravilišče Čateške Toplice in gostišče v Mokricah imata za propagandne namene že nekaj sredstev pripravljenih. Podjetji sta nameravali izdati prospekt vsako zase, zdaj pa bosta sredstva združili in še občina bo nekaj primaknila.

Razpravi o prospektu je sledila razprava o izobraževanju gostinskih kadrov. Do leta 1965 bo za povečane zmogljivosti Čateških Toplic in gostišča v Mokricah treba usposobiti precejšnje število strežnega in kuharskega osebja. Zdravilišče že štipendira 15 slušateljev gostinske šole, 10 pa naj bi jih Zavod za zaposlovanje usmeril v izredni študij po skrajšanem programu te šole.

Svet je sprejel tudi predlog za prirejanje zimskih tečajev v okviru delavske univerze. Obiskovali naj bi jih fantje in dekleta, ki se želijo zaposliti samo v poletni sezoni. Takrat bo priliv turistov največji, in stalni uslužbenci ne bodo zmogli vsega dela. V zimskih tečajih naj bi se izpopolnjevali tudi tisti gostinski delavci, ki so že zaposleni. Programe teh tečajev bi bilo treba posebej pripraviti in pri tem upoštevati potrebe in pomanjkljivosti pri dosedanjem delu.

Svet je nadalje razpravljal tudi o možnostih za poživitev zimske sezone. Gostišča naj bi jo popestrila z domačimi običaji, kot so na primer koline. Povabilu na odlične krvavice bi se meščani prav gotovo rad odzvali. Tudi plesnih in drugih prireditev bi bilo lahko več. Zakaj ne bi na primer organizirali gozdarskega plesa, lovske večerje ali valčkovega večera. In kdaj pa kdaj bi se tudi smučarji ali sankači po veselem športnem popoldnevu zbrali ob dobrem domačem prigrizku. Možnosti je precej, treba jih bo le izkoristiti na kar najbolj izviren način.

Jt.

BREŽIŠKE VESTI

Premalo poznamo gospodarstvo v občini

Dvodnevni seminar, ki ga je občinski odbor SZDL v Brežicah priredil pretekli mesec, je bil dobro obiskan. Med slušatelji so bili člani občinskega odbora in krajevnih odborov SZDL, nekateri predsedniki sindikalnih podružnic in predsedniki aktivov ZMS.

Za začetek so bila na sporedu predavanja o aktualnih gospodarskih problemih občine s posebnim poudarkom na kmetijstvu in industriji. V razpravi o teh problemih je sodelovalo 25 diskutantov. V popoldanskem nadaljevanju je podpredsednik glavnega odbora SZDL Slovenije tovariš **Franc Kimovec-Ziga** obširno govoril o zunanjepolitičnih vprašanjih.

Naslednji dan popoldne je tovariš Kimovec predaval o vlogi, oblikah in metodi dela pri reševanju političnih nalog v občini, krajevnih odborih in podružnicah. To predavanje so poslušali tudi slušatelji večerne politične šole. Predsednik občinskega odbora SZDL tovariš Vlado Deržič je prisotnim orisal delo in naloge krajevnih odborov Socialistične zveze.

Popoldne so predsedniki nadzornih odborov, tajniki in blagajniki KO SZDL obravnavali način vodenja sestankov, evidenco članstva, članarino in ostala organizacijsko tehnična vprašanja.

Seminar je bil dobro pripravljen. Razprava je pokazala, da so krajevni aktivisti premalo seznanjeni z gospodarsko problematiko v komuni. Prisotni so ugotovili, da bi bilo podobnih seminarjev lahko več, ker je ta oblika izobraževanja zelo uspešna. Naloga vseh krajevnih odborov je, da dobro preštudirajo gradivo s tega seminarja, posebej pa še gradivo V. kongresa SZDL, in jih uporabijo kot kažipot pri svojem delu.

Dva nova kinoprojektorja v Brežicah

V kinu Brežice so do konca decembra montirali dva kinoprojektorja, izdelana v tovarni ISKRA po najmodernejših načelih. Obiskovalci kino predstav v Brežicah bodo odslej bolj zadovoljni, ker bo slika na platnu enakomerna, predvajanje pa bo potekalo nemoteno, brez pavz. Sredstva za nabavo obeh projektorjev je delno prispeval republiški sklad za pospeševanje kino dejavnosti, in sicer 2,800.000 dinarjev. Prav toliko je prispevala občina Brežice.

Kinoprojektor, s katerim so do zdaj predvajali filme v Brežicah, bodo odpeljali v kino Cerklje, ker je tamkajšnji projektor že iztrošen. V prihodnjem letu bosta prišla na vrsto za nabavo novih kinoprojektorjev kino Globoko in kino Bizeljsko. Potem bodo tudi tamkajšnji gledalci lahko videli filme v cinemascopu.

Pošta Brežice

je v decembru 1963 sprejela za odpravo 457 brzojavk, 425 paketov, 93.130 navadnih pisem, 30.004 dopisnic ter 23.168 tiskovin, med katere so vštete tudi čestitke.

V istem mesecu je dostavila 49.851 navadnih pisemskih pošiljk, 2.466 priporočenih pisemskih pošiljk in 507 brzojavk. Izdala je 848 paketov.

Produktivnost pošte je bila v decembru za 22 odstotkov večja od povprečja v letu 1963, k čemur je največ pripomogel poštni promet pred novim letom, precej pa je tudi porastel brzojavni in telefonski promet.

»DOKO« iz Dobove združeno z metliško BETI

Obrtno podjetje DOKO iz Dobove se je s 1. januarjem 1964 združilo z belokranjsko tekstilno industrijo BETI (Metlika).

Podjetje je že daljše obdobje v gospodarskih težavah in je julija 1962 začelo prve razgovore za pripojitev k tovarni BETI. Do uresničitve ni prišlo. Dobovska Pletilnica je imela precejšnje zaloge in pogoji za pripojitev so bili težki. Zadeva se je zavlekla za dobro leto. Težave v Dobovi so bile vsak dan večje in podjetje s svojimi pleteninami ni moglo več konkurirati. Zaradi širjenja kapacitet trikotažne industrije in ustanavljanja novih tovrstnih podjetij so se znašla v krizi tudi večja, bolj mehanizirana podjetja. Zniževala so cene svojim izdelkom celo za 40 in 50 odstotkov, da so se lahko obdržala na tržišču. Dobovska Pletilnica s svojimi zastarelimi, dotrajanimi stroji je lahko samo še životarila in v svoji stroki ni imela več nobenih perspektiv.

To je spodbudilo delavski svet, da se je odločil za izdelovanje konfekcije. Zavod za zaposlovanje v Brežicah je omogočil podjetju nabavo 16 šivalnih strojev za 4,200.000 dinarjev. Podjetje je zaposlilo nekaj novih nekvalificiranih delavk, za katere je bilo priučevanje na šivanje fine konfekcije zelo težavno. Zaradi tega je trpel tudi finančni uspeh podjetja.

Medtem so dozoreli dogovori z BETI. Delavski svet belokranjske tekstilne industrije je sklenil, da se DOKO z novim letom združi z BETI. 16. decembra pa se je za to odločil tudi delavski svet obrtnega podjetja DOKO.

Tovarna BETI predvideva razširitev obrata v Dobovi. Po teh načrtih bi se število zaposlenih žensk povečalo od 45 na 160.

O združitvi je dne 24. decembra razpravljala občinska skupščina Brežice, ki bo obratu v Dobovi zagotovila 11 milijonov kredita za dobo treh let ter zemljišče za gradnjo nove tovarniške hale. Kolektiv podjetja DOKO pričakuje, da bodo z združitvijo prenehale dosedanje težave in da bo leto 1964 zanj uspešnejše.

Jt.

Socialistična zveza pripravlja razgovor o kulturi

Občinski odbor SZDL Brežice pripravlja razgovor o kulturni problematiki v občini, na katerega vabi 25 udeležencev. Udeležili naj bi se ga kulturni in prosvetni delavci raznih strok, člani sveta za prosveto in kulturo, predstavniki občinske skupščine in drugi. Namen razgovora je zbrati mnenja in predloge za poživitev kulturno-prosvetne dejavnosti v občini.

Statuti le počasi napredujejo

V občini Brežice je 32 gospodarskih organizacij. Delovni kolektivi v 12 organizacijah že razpravljajo o svojih statutih, 12 osnutkov je v dokončni obdelavi, 8 manjših delovnih organizacij pa pri tem močno zaostaja. Občinski sindikalni svet meni, da bo obrtnim, gostinskim in drugim manjšim podjetjem potrebna pomoč, najbolje v obliki seminarja. Do sedaj je občinski sindikalni svet priredil že tri tovrstne seminarje.

Premalo žena in mladine v Socialistični zvezi

Krajevni odbori Socialistične zveze v občini Brežice se lotevajo pomembne akcije — vključevanja novih članov v vrste SZ. Na vasi je včlanjenih zelo malo žena, kar izvira iz miselnosti, da je dovolj, če hišo zastopa gospodar. Tudi mladine bo treba več vključiti. Do sedaj so marsikje pozabili nanjo, potem ko je prerasla svojo organizacijo. Pridobivanje novih članov pa je odvisno tudi od delavnosti posamezne krajevne organizacije. Dolgočasni in nepripravljeni sestanki niso privabljali občanov, zato bo treba organizirati drugačne oblike dela, takšne, ki bodo zaradi svoje aktualnosti in vsebinske tehtnosti razgibale članstvo. O tem so vodstva krajevnih organizacij obširno razpravljala na seminarju v Brežicah. Sprejela so obvezo, da bodo pomnožila svoje vrste tako, da bo vključenih v SZDL 70 odst. volivcev. Ta odstotek je dosežen samo v Brežicah, v ostalih krajih pa je precej manjši. Najbolj se bodo morali potruditi v Krški vasi, v Brežicah-okolici in v Veliki dolini, saj se odstotek članstva v teh krajih giblje komaj med 43 in 45.

Kaj je novega v Dobovi

— V Dobovi je že 210 naročnikov Dolenjskega lista, število pa še narašča, ker ga ljudje radi bero. Za njim je na drugem mestu po številu naročnikov TT, zatem pa Nedeljski dnevnik in Kmečki glas.

— Po novem letu je postalo v Dobovi zelo živahno. KUD pripravlja igro, krajevna organizacija ZB pa pustno zabavo s pestrim programom.

— V Dobovi je pet manjših podjetij, ki zaposlujejo 309 ljudi. Razen tega je še več Dobovčanov v službah izven domačega kraja in se vsak dan v službo vozijo.

— Imamo prosvetni dom, v katerem je dvorana s 400 sedeži, lepo urejen oder, prireditev pa zelo malo. Ogledamo si lahko samo kino predstave, včasih pa bi radi slišali tudi Avsenike, Beneške fante, Zadovoljne Kranjce ali kak drug znani ansambel.

— Vse pogosteje razmišljamo o gradnji manjše dvorane, ki bi jo uporabljali kot klubske prostore ali za zabave. Ta prostor bi največ koristil mladini, lahko pa bi v njej tudi telovadili. Pobudo za gradnjo je dala ZB na podlagi dejstva, da imamo v Dobovi 175 mladincev in mladink med 14. in 18. letom, do 14. leta starosti pa je v kraju 606 otrok.

— Kaj več bo treba narediti za olepšavo naselja. O tem doslej nismo dosti govorili, v prihodnje pa bi kazalo vsaj pred prosvetnim domom zasaditi drevesa.

I. V.

Še nekaj »starih« številk

Lani je bilo v brežiški občini rojenih 311 fantkov in 291 deklic, skupaj torej 602 otroka.

Umrlo je 59 moških in 67 žensk, porok pa je bilo v občini 48.

Razveseljiva razgibanost mladine v Artičah

Na osnovni šoli v Artičah so z delom mladine zelo zadovoljni. Večino šolarjev močno privablja tehnika, zato jih veliko sodeluje v tehniškem klubu in fotoklubu. Za svoje delo so prejeli že več nagrad in pohval.

Mladi šolarji se zelo navdušujejo za petje. V mladinskem pevskem zboru jih poje 110, v pionirskem pevskem zboru pa 46. Mladinci delajo pod vodstvom prosvetnega društva tudi v dramski sekciji. — Med športnimi igrami je najbolj priljubljen rokomet. Barve šole zastopajo mladi artiški rokometni igralci tudi na medšolskih tekmovanjih.

VEČJA DRUŽBENA POMOČ NEPRESKRBLJENIM

Svet za zdravstvo in socialno varstvo je za zadnjo sejo občinske skupščine v Brežicah pripravil nov predlog odloka o družbeni pomoči nepreskrbljenim osebam. Od sprejetja prejšnjega odloka so potekla že skoraj tri leta, v tem času pa so se življenjski stroški precej povečali. Višina podpore, ki je določena s tem odlokom, ne zadošča niti za najnujnejše preživljanje. zato so podpore v novem predlogu tudi večje.

Po novem odloku se smatrajo za nespreskrbljene tiste osebe, ki plačujejo letno manj davka kot 500 dinarjev, in osebe brez premoženja, ki so delno ali popolnoma nesposobne za delo. Stalna družbena pomoč naj bi bila po novem predlogu 2.000 do 10.000 dinarjev, enkratna pomoč prav tako do 10.000 dinarjev, študijska podpora pa naj bi znašala največ 12.000 dinarjev. Povprečje sedanje stalne podpore v naši občini je 2.700 dinarjev. Podpor občina ne bo zviševala vsem podpirancem po vrsti, ampak predvsem starim, obolelim ljudem, ki so potrebni tuje nege. Študijska pomoč bo zvišana zaradi večjih stroškov za vzdrževanje v internatih. Najvišje zneske bodo prejemali samo otroci brez staršev ali brez premoženja, pri ostalih pa bo dodeljevalec podpore upošteval vse dohodke v družini.

Občinska skupščina je odlok o družbeni pomoči nepreskrbljenim sprejela na seji dne 24. decembra. Odborniki so v razpravi poudarili, da je služba za socialno varstvo pri občini dolžna obiskovati ne le uživalce podpor, ampak tudi tiste, ki so pomoči potrebni in je še ne prejemajo. Vpeljati bo treba evidenco o ostarelih ljudeh, ki se trenutno še lahko preživljajo z lastnim delom, čez nekaj let pa bodo morali priti na seznam podpirancev. Na seji je bil sprejet predlog, naj bi se vsako leto pred sprejetjem družbenega plana napravila revizija družbene pomoči, ker se življenjski pogoji pri posameznih podpirancih spreminjajo.

V letu 1964 je za družbeno pomoč nepreskrbljenim namenjenih 10 milijonov dinarjev.

Jt.

SPODNJE

Še enkrat: pojasnilo občinski skupščini in 3400 naročnikom našega lista v krški občini

»Naši pogovori«, glasilo občinskega odbora SZDL Videm-Krško, so 25. decembra 1963 odgovorili na naše »Odprto pismo«, ki smo ga objavili lani 12. decembra občinski skupščini in takratnim 2975 naročnikom našega lista v občini Videm-Krško. Ker se odgovor dotika problemov, ki zanimajo vse naročnike in solastnike Dolenjskega lista, mora kolektiv uredništva in uprave našega časnika s tem v zvezi nekatere stvari znova osvetliti, nekatere pa še dodatno pojasniti:

1. Dolenjski list je medobčinsko (pokrajinsko) glasilo SZDL našega področja; njegovi lastniki in izdajatelji so občinski odbori SZDL, v nobenem primeru pa to ni glasilo okrajnega odbora SZDL Ljubljana oziroma Celje, ki sta lani decembra sklenila, da je financiranje lokalnega (medobčinskega) lista izključno v pristojnosti lastnikov, to je občin, ki list izdajajo. Seveda bi bilo lepo in za nas ugodneje, če bi list tudi v bodoče finančno podpirala oba okraja (Ljubljana in Celje); toda na posvetovanju, ki je bilo 3. decembra 1963 v Novem mestu (na njem pa predstavnikov občine Krško ni bilo), so se vsi navzoči lastniki lista strinjali z dejstvom, da preide sofinanciranje pokrajinskega glasila SZDL poslej v pristojnost občinskih skupščin.

2. Nikjer nismo trdili, da bi izhajanje občinskih glasil SZDL zmanjšalo področni, pokrajinski pomen Dolenjskega lista. Seveda pa je vsaki občini prepuščeno, na kak način bo učinkovitejše in uspešneje, hkrati pa hitreje in ceneje obveščala svoje občane o vsem, kar mora danes občan vedeti, če hoče kvalitetno sodelovati v upravljanju. Človeku pa se nehote vsiljuje primerjava: občinsko glasilo v Krškem bo stalo na leto približno 4,500.000 dinarjev, če bo izhajalo samo enkrat na mesec. Ko bo začelo izhajati vsakih 14 dni, bodo stroški narasli vsaj za 75 odstotkov, če ne več, o čemer imamo dobre 14-letne izkušnje. To seveda ni naša skrb, toda ko krški »Odgovor« govori o varčevanju in skrbnem gospodarjenju, tega ne bi smeli prezreti, kakor tudi ne dejstva, da ima danes Dolenjski list v občini Krško že nad 3400 stalnih naročnikov in nekaj kolportaže. Ljudje v občini so bili doslej vsak teden več ali manj seznanjeni z najvažnejšimi dogodki svojega področja, zdaj pa bodo seznanjeni s tem enkrat na mesec.

3. Občina Videm-Krško oziroma odgovorni predstavniki njene skupščine in ObO SZDL se načelno ne strinjajo, da bi se pomoč za izhajanje medobčinskega glasila SZDL našega področja delila na podlagi dosežene narodnega dohodka. Šest drugih solastnikov lista pa se je odločilo prav za to načelo, ker se jim zdi, da je napravičnejše in da tudi sicer ustreza tako ekonomski moči in razvitosti posameznih občin, kakor tudi številu naročnikov Dolenjskega lista. — Ni nam znano, kakšna je proračunska masa posameznih občin, ki se zdi odgovornim tovarišem v Krškem pravilnejša za ključ pri delitvi dotacije Dolenjskemu listu. Po našem mnenju pa je občina Videm-Krško tudi pri masi proračuna prav gotovo vsaj na 2. mestu bivšega okraja.

4. Občina Krško naj bi prispevala letos za Dolenjski list 3,914.000 dinarjev. Pri 2575 naročnikih, ki jih je imela lani 27. novembra, je odpadlo po gornji vsoti na posameznega naročnika 1.481 dinarjev pomoči. Zdaj, ko ima že nekaj nad 3400 naročnikov, je skupni znesek dotacije še vedno enak, pomoč na po-

Hitra rast sevniške Mizarske zadruge

Plan za 1964: že 800 milijonov dinarjev

Ko so v Mizarski produktivni zadrugi v Sevnici sprejemali plan za leto 1963, so računali, da bo rekonstrukcija zaključena konec prvega polletja, a so se ušteli. Dela so se zaradi objektivnih težav zavlekla. Planirana realizacija 600 milijonov dinarjev ni bila v celoti realizirana in je znašala ob zaključku leta 100 milijonov dinarjev manj. To pa nikakor ne pomeni, da se delovni kolektiv ni trudil za povečanje produktivnosti. Družbeni produkt se je v primerjavi z letom 1962 povečal za devet odstotkov, torej nič manj kot v celotni lesni industriji Slovenije.

Podjetje je imelo v preteklem letu težave z nabavo reprodukcijskega materiala in kooperanti, ki ga oskrbujejo s kovinsko galanterijo. Tudi tržni pogoji niso bili najbolj ugodni. Zadruga je obdržala cene iz leta 1960, čeprav so se medtem surovine podražile.

Za letos so v Mizarski produktivni zadrugi planirali 800 milijonov dinarjev realizacije. Napravili so sedemletni proizvodni plan in sedemletni plan kadrov. Podjetje zaposluje trenutno 250 ljudi, od tega nekvalificiranih delavcev samo 42. Pretežno so zaposleni delavci mizarji, ki obvladajo vse delovne faze od čitanja načrtov dalje. Imeti morajo torej obrtniško znanje. Zadruga izdeluje po naročilu in po meri vso notranjo opremo, lesene stenske obloge in strope. Delavce dobi mnogo teže kot tovarne s serijskim načinom proizvodnje. Letos nameravajo sprejeti 30 vajencev za mizarsko stroko in 6 do 8 vajencev rezbarjev.

Premalo sredstev za kadre

Sredstva za izobraževanje kadrov so skopo odmerjena, kajti en odstotek od bruto osebnih dohodkov je lani znašal komaj 1,638.000 dinarjev, letos pa se bo morda povečal na 2 milijona dinarjev. To je še vedno premalo.

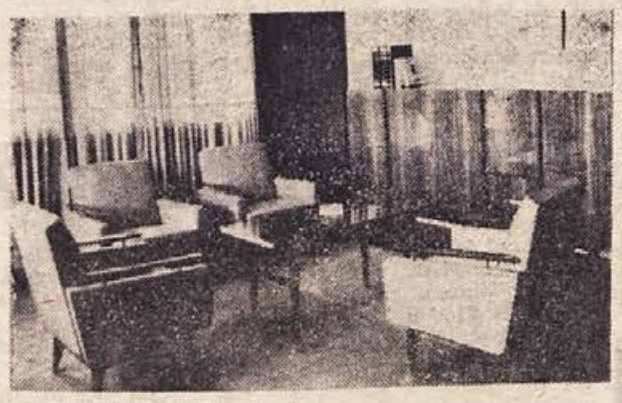

Kabinet tipa BLED, izdelan po načrtih Mizarske zadruge v Sevnici, gre zelo dobro v prodajo. Pred leti je bil razstavljen v Ljubljani in je zelo navdušil obiskovalce.

Kljub temu je skrb za kadre v podjetju vzorna. Na fakulteti za arhitekturo imajo dva štipendista, po enega pa na višji lesnoindustrijski in tehniški srednji šoli. Lani so zaposlili štiri štipendiste, dva iz tehniške srednje šole, enega iz ekonomske srednje šole in enega iz šole za oblikovanje. Na razpis so pridobili kar tri tehnike in enega absolventa šole za oblikovanje. Tehničnega kadra imajo zdaj dovolj, zapolniti morajo le še vrzeli pri mizarjih. Po sedemletnem planu jih morajo vsako leto zaposliti 30. V dogovoru z vodstvom osnovne šole v Sevnici pripravljajo kratek razgovor z osmim razredom, v katerem bodo predstavniki podjetja skušali vzbuditi učencem veselje do mizarskega poklica. O polletnih počitnicah bodo šolarje povabili v podjetje, da bodo lahko sami spoznali mizarsko delo.

Podjetje ima lastno učno delavnico, nima pa še prostorov za teoretični pouk. Ko bo v Sevnici dograjena nova osnovna šola, računajo, da bodo v sedanji savski šoli dobili na razpolago tri ali štiri učilnice. Za vajence bo potem kar dobro poskrbljeno.

Do novega leta za 300 milijonov pogodb

Mizarska zadruga uživa sloves doma in v tujini. Lani je izvozila za sto milijonov dinarjev izdelkov. Največ prodaja v Nemčijo, Italijo, Anglijo, ZDA, Sovjetsko zvezo in na Švedsko.

Novo leto je podjetje začelo s številnimi naročili, tako da v proizvodnji ni oddiha. Do konca decembra je bilo sklenjenih za 300 milijonov dinarjev pogodb. Za prihodnost torej ni bojazni. Izdelki so kvalitetni, naložbe v kadre pa to zagotavljajo tudi vnaprej. Pot, ki so jo ubrali, jih bo po bližnjici pripeljala do uspehov.

Jt.

ZABELEŽENO

Zakaj je kavarna v Sevnici zaprta?

V Sevnici imajo blizu postaje gostinski obrat z restavracijo in kavarno. Lokal je kar prijeten, v njem se ustavlja veliko stalnih in prehodnih gostov, zlasti tistih, ki potujejo. Čakanje na vlak je tam mnogo udobnejše kot v prenapolnjeni postajni čakalnici. Marsikdo si po kosilu ali malici zaželi nekoliko posedeti v kavarniškem prostoru, ta pa je zaprt.

V Sevnico me je pot zanesla pred kakimi desetimi dnevi. Ustavila sem se tudi v restavraciji. S kosilom so mi kljub velikemu številu gostov hitro postregli. Kave nisem naročila v gostinskem prostoru, ampak sem jo želela popiti v kavarni. Toda obstala sem pred zaprtimi vrati. V kuhinji sem se pozanimala, čemu je zaklenjeno, pa so mi odgovorili, da je to vedno. Neka prijazna tovarišica mi je vrata celo odklenila, ko sem ji povedala, da želim pisati. Prostor žal ni bil zakurjen in nisem dolgo ostala tam. Natakarica, ki mi je prinesla kavo, je povedala, da se jim kavarne ne splača imeti odprte, češ da ni pravih gostov.

Morda je to res nerentabilno, toda niti za domačine niti za tujce ni vseeno, če je opremljena kavarnica zaklenjena. Sevničani sami se sprašujejo, zakaj tako. Morda lokala niso dovolj obiskovali, ker je odmaknjen od središča in je bil kolektiv restavracije prisiljen zapreti en prostor.

J. T.

Kako dela politična šola

Večerna politična šola v Sevnici ima letos tri oddelke. Vodita jo šolski odbor in upravnik. Program za I. stopnjo so napravili na podlagi ankete — zrastel je iz želja in potreb. Obsega 105 ur predavanj in posvetovanj. Sestav slušateljev je zelo pester. Za šolo so se letos odločali prostovoljno. Predavanja so v popoldanskih urah enkrat na teden. Obisk je dober in tudi slušatelji iz bolj oddaljenih krajev ne izostajajo. Teme za seminarske naloge so že izbrali. Zanimajo jih bolj praktična vprašanja, s katerimi se dnevno srečujejo v podjetju, kjer so zaposleni.

Program za II. stopnjo (za absolvente prejšnjih političnih šol) je nekoliko krajši in obsega 65 ur. Šola ima seminarsko obliko. Tudi slušatelji II. stopnje so se odločili za seminarske naloge. Šolo bodo končali v začetku februarja.

SEVNIŠKI VESTNIK

Slušatelji I. stopnje bodo končali šolo v drugi polovici marca. Zaključne izpite bodo opravljali po tematskih področjih, ki so jih izbrali za naloge.

Predavanja so letos zelo redna in niso še nikoli odpadla. Zamenjav skoraj ni bilo oziroma so bile za slušatelje neopazne. Predavatelji so sodelavci šole že več let in so se ustalili, kar tudi dobro vpliva na potek šole. V šolo je vpisanih 76 slušateljev. Za prihodnje leto predlagajo samo seminarje, ker je I. stopnjo obiskovalo zadnja leta že veliko članov Zveze komunistov. Vsem tem pa je potrebno dopolnilno znanje.

MORDA VAS ZANIMA

Na območju postaje Ljudske milice v Sevnici je bilo lani 45 prometnih nesreč. Smrtnih primerov ni bilo. Hujše telesne poškodbe so bile posledica dveh nesreč. V večini primerov je bila škoda samo gmotna in je znašala največ 300.000 dinarjev.

Ostale nesreče: eno hujšo nesrečo je povzročila elektrika, pri kateri sta bili težko poškodovani dve ženski. Obe sta brez otrok. Nesreča se je pripetila v hmeljišču, kjer deli dve parceli prazen prostor, po katerem je speljan vod visoke napetosti. Delavki Angela Šober in Ana Rovinšek sta se dotaknili voda z drogom za natikanje žic v hmeljišču.

Razen tega so v Sevnici imeli dve nesreči s smrtnim izidom, eno železniško, druga pa se je dogodila v gozdu. Anton Gošek je spodžagal od vetra podrto drevo, pri tem pa se je nenadoma usula nanj zemlja ob koreninah in ga zadušila.

V letu 1963 se je zgodila ena lažja obratna nezgoda v Jugotaninu.

Požari so bili štirje, trije pri zasebnikih in en gozdni požar v družbenem sektorju.

Postaja ljudske milice v Brežicah je lani obravnavala 280 kaznivih dejanj; zabeležila je 102 prometni nesreči, od tega 3 smrtne; zaradi prometnih prekrškov je bilo v letu 1963 kaznovanih kar 852 oseb.

V brežiški občini je bilo lani 21 požarov. Skupna škoda znaša 42,570.000 dinarjev, preprečena škoda pa 64,430.000 dinarjev.

Zadnje priprave za javno razpravo o statutu

Osnutek statuta občine Sevnica bo končan v tem tednu. Občinska statutarna komisija bo razpravljala o njem po 13. januarju. Dokončni predlog bo pripravljen do konca meseca. O njem bosta razpravljala občinska skupščina in občinski odbor SZDL na skupni seji, nakar se bo pričela javna razprava. Statut bodo pretresali zbori občanov ter delovne in družbene organizacije. To bo trajalo ves mesec. Po končani splošni razpravi bo komisija pregledala vse pripombe in predloge in jih poskušala vnesti v statut. Dokončni osnutek bo ponovno obravnavala občinska skupščina in ga sprejela z ustreznimi popravki.

Letos še več krvodajalcev

V letu 1963 je krvodajalska akcija v sevniški občini manj uspela kot prejšnja leta, verjetno zato, ker so ljudje ves oktober opravljali težka poljska dela.

Na seji okrajnega odbora RK v Celju so ugotovili, da potrebujemo letos mnogo več krvne plazme, zato je predvideno, da bodo krvodajalci iz sevniške občine darovali v letošnjem letu še enkrat večjo količino krvi.

Komisija za krvodajalstvo pri občinskem odboru RK Sevnica je sklenila da bo letos dvakrat odvzemala kri: marca in v septembru ali oktobru. Še ta mesec bo posvetovanje z zastopniki gospodarskih organizacij in ustanov, prav tako tudi s predsedniki osnovnih organizacij RK. Potrebna bo boljša propaganda za večji odziv.

S. SK.

Ljudje in voda na Malem Kamnu

Mali Kamen je vas pri Senovem, v kateri je 60 hišnih številk. Prebivalci se preživljajo večinoma s kmetijstvom, nekateri pa delajo v senovskem premogovniku. Vas je elektrificirana, skozanjo pelje cesta proti Vidmu-Krškem in proti Celju, skratka Mali Kamen bi bil lahko takšen, kot je povprečno slovensko naselje v bližini manjšega industrijskega središča, če ne bi bilo stiske za vodo.

To sorazmerno veliko naselje ima nekaj primitivnih vodnjakov pri hišah in vaški vodnjak sredi vasi, ob cesti. Vsi vodnjaki razen vaškega poleti redno usahnejo. Vaški vodnjak je žal tako zanemarjen, da preti nenehna nevarnost okužbe. Ob njem je neuporabno perišče in napajališče za živino . . . Živina poskrbi, da je nesnaga še večja. Zajetje in zbiralnik sta bila zgrajena še v predvojnem času, po ne najboljših načrtih. Ostre zime so oboje prizadele in v zajetje pritekata površinska voda ter gnojnica iz neurejenih gnojišč. V zbiralnik se zateče včasih tudi mrčes: neredko se primeri, da je cev zamašena s preveč rejeno žabo, da po njej priplava belouška ali poginula miš in podobno. Takšno vodo — in ta je v poletnih mesecih edina na voljo — pa uživajo prebivalci!

S skromnimi sredstvi, ki so vsako leto na razpolago za ureditev vaških vodnjakov, v Malem Kamnu ne bi mogli rešiti stiske z vodo. Če nočemo, da bi izbruhnila epidemija, bo v to kislo jabolko morala ob pomoči občinske skupščine ugrizniti krajevna skupnost. Prebivalci Malega Kamna, ki so pri stvari najbolj prizadeti, pa bodo morali krepko sodelovati in pomagati, saj se bodo rešili nečesa, kar jih že dolgo pekli.

Jože Moškon

sameznega naročnika pa se je znižala že na 1151 dinarjev! Zaradi tega se druge občine lani decembra niso ogrele, da bi bil ključ za dotacije morda število naročnikov ali število prebivalstva. Na drugi strani pa bo na primer občina Novo mesto letos prispevala Dolenjskemu listu 6,764.000 dinarjev ali po 1124 din za vsakega svojega naročnika. Tak račun nam spet pokaže, da je narodni dohodek vendarle najpravičnejše merilo za soudeležbo občin pri financiranju Dolenjskega lista.

5. Občina Krško je pripravljena tudi letos prispevati toliko kot lani (to je 500.000 din) oziroma »še več, in sicer v proporcu porasta proračunskih sredstev«. Pri tem pozablja, da so občine lani prispevale za izhajanje svojega glasila samo simbolične zneske, ker sta težo pomoči nosila okraja Ljubljana in Celje. Hkrati trdi njen odgovor še tole: »Smo pripravljeni prispevati tudi večji znesek za sofinanciranje Dolenjskega lista, kolikor je pripravljen celjski okraj to upoštevati pri participaciji, to je pri delitvi sredstev med okrajem in občino. Vsekakor pa bi bilo izpolnjevanje naše obveze odvisno od realizacije dotoka proračunskih sredstev.« — Tak odgovor seveda ne pove, kolikšen znesek je občina Krško resnično pripravljena prispevati za izhajanje medobčinskega glasila SZDL našega področja. Zdaj je jasno, da okraji ne bodo sofinancirali medobčinskih glasil. Na drugi strani pa tudi uprava Dolenjskega lista ne more predlagati tiskarni v Ljubljani: »Mi vam bomo plačevali račune za tisk lista, kolikor bo dotekal denar v našo blagajno.« Tako, žal ne gre; tisk lista sloni na čvrsti pogodbi s tiskarno, pogodbe o sofinanciranju lista pa so prav tako pravni akti z jasno določenimi pravicami in dolžnostmi obeh pogodbenih strank.

6. Po vsem naštetem nam ni jasno, kakšen sporazum bi bil za občino Krško »zadovoljiv in sprejemljiv«. Če bo na primer občina Metlika, ki je v bivšem okraju prav gotovo najmanj razvita, oziroma ima 1 milijardo in 473 milijonov din narodnega dohodka (v letu 1962), prispevala letos za pomoč Dolenjskemu listu 760.000 din, kako naj potem sprejmemo od občine Krško (ki je imela leta 1962 7 milijard in 607 milijonov narodnega dohodka!) samo 500.000 din pomoči (oziroma »nekaj več«, kar pa doslej s krške strani ni bilo povedano v številkah)?

7. Odgovor iz Krškega se končuje z željo: »Zato si mi tudi v bodoče želimo tesnega sodelovanja z uredništvom in upravo DL. To sodelovanje pa naj sloni, kot je že omenjeno, na za nas sprejemljivi osnovi.« Za sodelovanje smo vedno bili, saj smo prav z našim listom prvi dali pobudo za dvoletno uspešno medobčinsko sodelovanje. Letos pa je potrebnih listu pri 54-milijonskem prometu 19 milijonov dotacij. Občine jih bodo prispevale takole: BREŽICE 2,432.000 din, ČRNOMELJ 1,805.000 din, METLIKA 760.000 din, NOVO MESTO 6,764.000 din, SEVNICA 1,824.000 din in TREBNJE 1,501.000 din, (občini Kočevje in Ribnica bosta krili s svojima dotacijama stroške, ki jih bosta terjala povečan obseg in višja naklada lista za njuno področje). Razlika od naštetih 6 zneskov je predvidena dotacija občine VIDEM-KRŠKO: 3,914.000 din. Tesno sodelovanje in uresničevanje skupnih nalog sloni torej v celoti na zdravi materialni podlagi, ki pomeni hkrati solastništvo lista z vsemi pravicami in dolžnostmi. Upamo, da si tovariši v Krškem ne predstavljajo tega sodelovanja tako, da bi Dolenjski list na račun drugih občin vsak teden sproti obveščal prebivalce krške občine o vsem kot doslej, toda le za simbolično letno dotacijo. Ponovno moramo javno poudariti: brez denarja, žal, pokrajinskega časnika še ne znamo in ne moremo izdajati. Stol za devetega člana v naši gospodarsko in kulturno zaokroženi pokrajini je seveda še vedno prost; ni odvisno od nas, ali bo ostal nezaseden! Na občinski skupščini v Krškem je, da obnovi svoje solastništvo pri Dolenjskem listu. Pogoji so znani in od njih ne moremo odstopiti, niti ne bodo ostali lastniki lista mogli dovoliti, da bi z njihovim denarjem prek našega skupnega glasila SZDL pokrivali obveščanje na področju, ki ni pripravljeno prispevati svoj ustrezni del stroškov za kritje te skupne medobčinske službe.

KOLEKTIV UREDNIŠTVA IN UPRAVE DOLENJSKEGA LISTA

POSAVJE

Šolstvo zaostaja — Črnomelj ni izjema!

Tehtne misli so prispevali tovariši Andrej Petek, prof. Skrbinšek, prof. Kambič, Dušan Muc, Stane Žula, Alojz Cvitkovič, Franc Štajdohar, Fanika Toman, inž. Rado Dvoršak in še nekateri drugi — Ponovna ugotovitev: šolstva ne smemo zapostavljati!

Občinski odbor SZDL Črnomelj je pred nedavnim na razširjeni seji obravnaval problematiko šolstva v občini. Navzoči so bili tudi predsednik občinske skupščine inž. Rado Dvoršak, poslanec Viktor Zupančič, članica republiškega sindikata prosvetnih delavcev Silva Bauman, predsednik občinskega sindikalnega sveta Franc Kočevar in še nekateri drugi gostje. Razen teh so bili vabljeni vsi predsedniki šolskih odborov, upravitelji vseh centralnih šol in medobčinski zavod za prosvetno-pedagoško službo, ki je poslal dva zastopnika: prof. Iva Kasesnika in Dušana Muca.

Za sodoben pouk je nujno treba vsem šolam zagotoviti učne prostore, opremo, strokovni kader in stanovanja zanje. To vemo vsi. Kaj radi uporabljamo te besede, kdor pa ima količkaj stika s šolo, ve, da so to premnogokrat le lepe želje, ki se nehajo pri denarju. To pa ne velja le za črnomaljsko občino, temveč je že kar splošen pojav, zato je zadnje čase o šolstvu toliko slišati.

Kljub vsemu pa ne smemo prezreti dejstva, da je bil v zadnjih petih letih tudi na področju občine Črnomelj dosežen precejšen napredek, saj je bilo v šolstvo investiranih 80 milijonov dinarjev, materialni izdatki pa so se za trikrat povečali. Vse to pa je vendarle še premalo, če hočemo, da bo šolstvo vsaj lovilo korak za mnogo hitreje razvijajočim se gospodarstvom.

Premalo prostora za 2875 učencev

Šolska mreža je v črnomaljski občini kar dobro razvita, saj obiskuje nižeorganizirane šole le 2,3 odst. učencev, podružnične šole 16.4 odst., vsi ostali pa so deležni pouka v popolnih in razvijajočih se osemletkah. Položaj na terenu in tudi zahteve šolske reforme narekujejo razvoj centralnih šol. Te so že ali pa postajajo premajhne za ves mladi rod. Posebno pereč je problem prostorov na osnovni šoli Črnomelj, na Vinici in v Semiču, kjer razen učilnic manjka tudi kabinetov, delavnic, telovadnic in učil.

Na vseh šolah je 93 učiteljev in profesorjev, potrebovali pa bi jih še dosti več. Številčno stanje še ni tako kritično kot strokovnost prosvetnih delavcev, posebno v višjih razredih popolnih osnovnih šol. Primanjkuje zlasti lingvistov za pouk tujih jezikov, saj sta v občini samo dva taka strokovnjaka za 1331 učencev.

Je res delo merilo za osebne dohodke?

O osebnih dohodkih je bilo na tej seji precej govora. Ustava navaja, da je delo edino merilo za osebne dohodke posameznika, zato so prosvetni delavci prizadeti, ker imajo v resnici mnogo nižje dohodke od strokovnjakov z isto izobrazbo v ostalih službah.

Večkrat kdo navaja dokaj visoke dohodke »prosvetarjev«, pri tem pa upošteva tudi nadurno delo, ki je ponekod zaradi pomanjkanja učiteljev nujno, in primerja ta zaslužek z dohodkom drugega strokovnjaka, ki doseže morda enak osebni dohodek v svojem rednem delovnem času. Zato taka primerjava ni

NOVICE ČRNOMALJSKE KOMUNE

pravična. Prav žalostno je, da gre učitelj, ocenjen za ves čas službovanja z oceno »se odlikuje«, v pokoj s 24 tisočaki na mesec.

Navzoči prosvetni delavci so zastavili svojo besedo ostro, toda odkrito:

— Tako ne gre več naprej, občine bi morale spremeniti odnos do šolstva!

— Osebne dohodke prosvetnih delavcev je treba čimprej uskladiti z dohodki občanov v drugih službah v občini!

Občina ni vsega kriva

Predsednik skupščine je k vsemu temu povedal svoje mnenje in naglasil, da za nastalo kritično situacijo v šolstvu ne bi smeli dolžiti izključno občinske skupščine. Rekel je, da tudi v gospodarstvu nimajo strokovnjakj z enako izobrazbo enakih dohodkov, saj zaslužijo pri nekem podjetju več, drugod pa manj. Med drugim je povedal, da je vrednotenje prosvetnega dela delikatno vprašanje, na enak način pa v bodoče šolstva ne bomo smeli zapostavljati, saj je prav tako pomembno za naš družbeni razvoj kot gospodarstvo.

Na seji so razpravljali tudi o 42-urnem delovnem tednu v prosveti, precej pa je bilo govora o statutih. S temi imajo težave na vseh šolah, škoda pa, da na razgovore o sestavi statutov niso vabili prosvetnih delavcev. Potem bi bila zdaj drugačna situacija. Razen tega so na seji ugotovili, da je prosvetni sindikat, odkar se je združil s sindikatom za družbene službe, bore malo napravil. Ponovno je padla beseda o ustanovitvi oddelka glasbene šole, o štipendiranju in o študiju prosvetnih delavcev.

Vseh naštetih problemov občina v tekočem letu prav gotovo ne bo mogla rešiti. *Prepričani pa smo, da bodo z dobro voljo, ki so jo pokazali tako predstavniki občinske skupščine kot tudi prosvetni delavci, našli zadovoljivo rešitev, sprejemljivo za občinsko blagajno, za šole in za prosvetne delavce.*

Črnomaljske stolpnice v zimskih dneh

Udeležite se zborov občanov!

Občinska skupščina v Črnomlju in občinski odbor SZDL v Črnomlju **vabita** vse občane, da se množično udeležijo ZBOROV OBČANOV v prihodnjih dneh, kjer bomo:

1. razpravljali o predlogu družbenega plana in proračuna občine Črnomelj za leto 1964,

2. reševali tudi druga vprašanja pod »Razno«.

Zbori občanov bodo:

V Črnomlju — 20. januarja ob 19. uri v Domu ljudske prosvete;

V Črmošnjicah — 18. januarja ob 18. uri v osnovni šoli;

V Rožnem dolu — 19. januarja ob 14. uri v osnovni šoli;

V Kotu pri Semiču — 18. januarja ob 18. uri pri Alojzu Bukovcu;

V Crešnjevcu — 19. januarja ob 14. uri v osnovni šoli;

V Stranski vasi — 17. januarja ob 18. uri pri Slavi Oven;

V Semiču — 19. januarja ob 9. uri v prosvetnem domu;

V Strekljevcu — 19. januarja ob 14. uri v osnovni šoli;

V Žuničih — 18. januarja ob 18. uri v gasilskem domu;

V Dragatušu — 19. januarja ob 9. uri v zadružnem domu;

Na Tanči gori — 18. januarja ob 18. uri pri Antonu Štefaniču;

V Dragovanji vasi — 21. januarja ob 13. uri pri Alojzu Panjanu;

Na Goleku — 19. januarja ob 14. uri pri Janku Matkoviču;

V Brdarcih — 22. januarja ob 18. uri pri Janezu Pašiču;

Na Belčjem vrhu — 17. januarja ob 18. uri pri Francu Goršetu;

V Velikem Nerajcu — 22. januarja ob 18. uri pri Jožetu Rogini;

Na Sinjem vrhu — 19. januarja ob 10. uri v osnovni šoli;

V Speharjih — 19. januarja ob 14. uri pri Ivanu Laknerju;

Na Preloki — 17. januarja ob 18. uri v osnovni šoli;

V Ziljah — 17. januarja ob 14. uri v osnovni šoli;

V Stari lipi — 19. januarja ob 14. uri v osnovni šoli;

Na Hrastu pri Vinici — 20. januarja ob 18. uri pri Matiji Frankoviču;

V Gribljah — 18. januarja ob 18. uri v osnovni šoli;

V Tribučah — 19. januarja ob 14. uri v osnovni šoli;

V Bojancih — 22. januarja ob 18. uri v osnovni šoli;

V Dobličah — 19. januarja ob 14. uri v osnovni šoli;

V Kanižarici — 18. januarja ob 18. uri v samskem domu;

V Loki pri Črnomlju — 18. januarja ob 19. uri v sejni dvorani občinske skupščine Črnomelj;

V Butoraju — 19. januarja ob 14. uri pri Žuničevih;

Na Talčjem vrhu — 19. januarja ob 14. uri v osnovni šoli;

V Petrovi vasi — 19. januarja ob 14. uri v osnovni šoli;

V Vojni vasi — 18. januarja ob 18. uri pri Stanku Vajsu;

V Vranovičih — 17. januarja ob 18. uri pri Martinu Plutu;

V Pavičičih — 21. januarja ob 18. uri pri Antonu Bohtetu;

V Čudnem selu — 19. januarja ob 14. uri pri Antonu Mišici;

Na Stražnjem vrhu — 19. januarja ob 14. uri v zadružni kleti;

V Desincu — 22. januarja ob 18. uri pri Jožetu Jermanu;

Vabimo občane, da se sklicanih zborov udeleže in se prijavijo na razpravo ter predloge po predlaganem dnevnem redu.

Na Vinici, v Starem trgu ob Kolpi in v Adlešičih so zbori občanov že bili.

Štirje statuti so že izdelani

Leto dni je minilo, kar so občinski sindikalni sveti začeli s pripravami na izdelovanje statutov v delovnih organizacijah. V podjetjih so imenovali komisije, ki so sicer obstajale in se sestajale, zaželenih uspehov pa vse do nedavnega ni bilo opaziti. Stvar se je zares premaknila šele konec lanskega novembra po posvetu, ki ga je sklical predsednik občinske skupščine z vsemi direktorji. V zvezi s tem smo pretekli teden prosili predsednika občinskega sindikalnega sveta Franca Kočevarja za odgovor na tri vprašanja.

Načelnih razmotrivanj o statutih je bilo dovolj. Koliko statutov imate že izdelanih in kje s tem delom še niso pričeli?

— Na področju naše občine je 23 delovnih organizacij in ustanov, ki morajo izdelati svoje statute, razen teh še 9 šol. Prve štiri statute: Splošnega trgovskega podjetja, Zdravstvenega doma, Lekarne in Zavoda za zaposlovanje obravnavajo prav te dni v skupščini. Šest osnutkov statutov je tik pred zaključkom. To so osnutki delovnih organizacij Beita, Črnomaljske Zore, podjetja Lič, Obrtnega servisa Semič, Gostinskega podjetja Črnomelj, Belokranjskega gradbenega podjetja in podjetja »Kovinar« v Črnomlju. V ostalih 12 organizacijah statute pripravljajo, nič pravega pa nimajo pokazati še na vseh šolah in pri Mizarski delavnici na Vinici.

Ker manjše delovne organizacije nimajo primernih strokovnjakov, je bilo sklenjeno, da jim bo komisija, imenovana pri občinski skupščini, pomagala pri izdelavi osnutkov.

V čem je vzrok, da delo ni hitreje napredovalo?

— Ne smemo pozabiti, da so bile medtem volitve, poletna sezona in nesreča v Skopju. Res pa je, da je bila kljub temu premajhna aktivnost samoupravnih organov v delovnih organizacijah.

Komisije so čakale pomoči in stikale za »vzorci«, ki bi se dali uporabiti, če že ne prepisati. Glavni vzrok, da delo ni hitreje napredovalo, pa je v tem, da imamo pri naših podjetjih in ustanovah premalo ljudi, ki bi bili zmožni to delo opraviti.

Bo dovolj časa za kolektivne razprave?

— Statuti so resna stvar, bolj kot si marsikateri mislijo. Upam, da bodo v naši občini kljub vsem naštetim težavam pravočasno sprejeti, bojim pa se, da vsebina povsod ne bo taka, kot bi morala biti. V nekaj dneh ali najkasneje v dveh tednih morajo biti osnutki narejeni, potem naj jih v kolektivih razmnože in izroče vsakemu članu kolektiva. Razen tega bo treba vse to še temeljito premleti na kolektivnih razpravah. Tu pa bo spet težko z organizacijo, posebno tam, kjer delajo v izmenah.

Včeraj sem povprašal pri vseh delovnih organizacijah, kako napreduje izdelava osnutkov statutov. Odgovori kažejo, da so povsod vse sile posvetili prav temu delu. Zato upam, da bomo to nalogo tudi v naši občini zadovoljivo izpeljali.

■ 3. januarja je začela v Kopru kot prva v Jugoslaviji poslovati **prosta carinska cona**. Cono so odprli potem, ko je posebna komisija za carine iz Beograda pregledala vse varnostne in upravne ukrepe.

■ **Po nepopolnih podatkih je slovenska industrija** v pretekiem letu dosegla za 14 odstotkov večjo proizvodnjo kot leto dni prej. Največji porast so zabeležili v kemični industriji in elektroindustriji. Porast kmetijske proizvodnje je znašal okrog 8 odstotkov, od tega na družbenih posestvih več kot 22 odstotkov.

■ **Puljska ladjedelnica »Uljanik«** je zgradila doslej največji dieselski motor v državi. Motor z 12.000 konjskimi močmi je prvi iz serije 25 motorjev, ki jih bo »Uljanik« zgradil za ladje Sovjetske zveze, ki jih gradijo jugoslovanske ladjedelnice. Puljska ladjedelnica bo letos razen tega zgradila še več motorjev z močjo od 10.000 do 11.000 konjskih moči.

Zboru občanov največ pristojnosti!

Slavko Orlič iz Metlike pripoveduje o osnutku statuta krajevne skupnosti Metlika, ki je bil najbrž prvi te vrste izdelan na našem področju.

V teh in v prihodnjih dneh bodo v vseh občinah pričeli z javno razpravo o osnutkih občinskih statutov. Naslednja, nič manj odgovorna naloga, ki čaka zlasti organizacije Socialistične zveze, je priprava osnutkov statutov krajevnih skupnosti. Tudi te marsikje že pripravljajo, toliko hitreje pa bodo priprave stekle povsod, ko bodo sprejeti občinski statuti, ki so pravzaprav občinska ustava.

V metliški občini so pohiteli bolj kot drugod: osnutek statuta krajevne skupnosti Metlika imajo pripravljen že od februarja lani. Posamezna določila bo treba popraviti in prilagoditi občinskemu statutu, ko bo ta sprejet, in naloga bo hitro opravljena. Prav gotovo bodo marsikaj od tega, kar je o osnutku statuta krajevne skupnosti Metlika povedal eden izmed sestavljalcev, tov. Slavko Orlič, koristno uporabili tudi drugod.

— V grobih obrisih izdelani osnutek statuta smo pripravili v februarju 1963 sami in takrat tudi zbrali gradivo, ki naj bi po naši zamisli bilo zajeto v posameznih členih statuta in v njegovih poglavjih. Veliko zaslug za to, da je osnutek takšen, kakršen je, imajo predstavniki bivše občine Medvode in občine Ljubljana-center, ki so v pripravah sodelovali in nam pomagali. Veliko pomoči nam je nudil in dal mnogo koristnih nasvetov predsednik nekdanje občine Medvode tov. Ludvik Tramte, kateremu smo še danes hvaležni.

Prav gotovo nima pomena govoriti o posameznih členih osnutka statuta krajevne skupnosti Metlika in tudi ne o posameznih poglavjih. V vseh občinah so že izdelani osnutki občinskih statutov, vsak statutarni akt pa vsebuje kopico določil, ki so sicer nezoglobna, pa so si kljub temu zelo podobna. Ker je naš osnutek že precej star, ga je razvoj marsikje že prehitel, zato bi bilo še bolj odveč govoriti o posameznih členih. Pri izdelavi osnutka statuta krajevne skupnosti je najvažnejše troje: kakšne naloge naj krajevna skupnost opravlja, kako so porazdeljene dolžnosti v njej in iz česa naj svojo dejavnost finansira. Prisluhnite, kako smo v našem osnutku rešili ta tri pomembna vprašanja.

KAKŠNE NALOGE IMA KRAJEVNA SKUPNOST?

Če smo odkriti, ima krajevna skupnost neomejene naloge. Omejujejo jih žal denarna sredstva, ki so ji na razpolago. Krajevna skupnost organizira in pospešuje gospodarsko, komunalno, stanovanjsko, socialno, zdravstveno, kulturno, prosvetno, šolsko in vzgojno dejavnost ter razen tega še vse druge dejavnosti, ki so namenjene zadovoljevanju potreb družbe, gospodinjstev, naselij, pa tudi zadovoljevanju potreb krajevne skupnosti. To, kar sem naštel pravkar, bi lahko ocenili kot družbeno dejavnost krajevne skupnosti.

Poleg tega ima krajevna skupnost nekatere docela določene naloge: obvezno razpravlja ter daje predloge in pripombe k osnutku družbenega plana občine, razpravlja o urbanističnem načrtu za svoje območje, daje predloge in pripombe nanj in sodeluje pri uresničevanju tega načrta.

Dejavnosti, ki sem jih omenil v začetku, so naštete na splošno, vsaka izmed njih pa vsebuje celo kopico nalog. Komunalna dejavnost na primer pomeni, da krajevna skupnost, ki jo opravlja, skrbi za kanalizacijo, za par-

Rekordna zaposlitev

Minulo leto je bilo, kar se zaposlovanja tiče, prav gotovo rekordno, kot menijo na oddelku za delovna razmerja v metliški občini. Na novo so se s področja občine zaposlili 304 ljudje. Od tega jih je našlo v delovnih kolektivih metliške komune zaposlitev približno 250, preostalih 60 pa se je zaposlilo drugod, največ v Ljubljani, nekaj pa tudi v sosedni SRH. Pretežni del teh, ki so se zaposlili v občini, je našlo kruh v belokranjski trikotažni industriji Beti, ki je prav lani močno povečala svoje zmogljivosti, sledita pa ji Komet in Novoteksova predilnica.

Zaposlovanje, ki je bilo še pred nedavnim v metliški občini najbolj boleč problem, torej ni več težava. Celo več: ženska delovna sila, ki je še pred nedavnim na vse pretege iskala zaposlitev, je bila lani že iskana. Pri Beti nameravajo svoje zmogljivosti še naprej povečevati, enake načrte pa imajo tudi pri Kometu. Zlasti pri Beti so že ugotovili, da bodo morali delavke iskati na drugih področjih. S temi, ki so prišle iz SRH, so imeli mnogo težav zato, ker so večinoma samovoljno zapuščale delovna mesta. Kot je slišati, pri Beti že razmišljajo o prevažanju delavk z avtobusi.

Kar je mladih ljudi, se sproti, brez posebnih težav zaposlijo in zapuščajo vas. Nekoliko teže je še vedno z zaposlovanjem odraslih moških, ki so že lansko jesen v večjem številu na oddelku za delovna razmerja iskali zaposlitev. To so največkrat kmetovalci iz vinomerskega predela, kjer se je lani začelo podružbljanje zemljišč. Med njimi je največ moških srednjih let, ki so bili doslej kmetovalci in še niso bili v rednem delovnem razmerju.

Lani 160 000, letos 390 000 dolarjev izvoza

Ko pripravljajo osnutek občinskega družbenega plana za 1964

METLIŠKI TEDNIK

13. decembra je svet za družbeni plan in finance občine Metlika razpravljal o osnutku družbenega plana za 1964. O osnutku so razpravljali tudi mnogi drugi organi. Čeprav nobena izmed številk, ki jih bomo navedli, ni nepremakljiva, saj bo osnutek v javni razpravi prav gotovo deležen izprememb in dopolnil, posredujemo bralcem kratek izvleček.

Analiza lanskih uspehov v gospodarstvu, pa tudi lanske investicijske naložbe in te, ki so v načrtu letos, izboljšana organizacija dela, povečanje števila zaposlenih, zmanjšanje stroškov v proizvodnji in vsi ostali činitelji, ki vplivajo na proizvodnjo, kažejo, da se bo lahko celotni dohodek v letu 1964 povečal za dobrih 48 odst. Hkrati s tem bodo sorazmerno večji tudi ostali elementi gospodarskega računa. Pri sestavljanju osnutka družbenega plana so ocenili, da bi se materialni stroški povečali za okroglo 50 odst., družbeni proizvod za 47 odst., narodni dohodek za 48 odst., dohodek za dobrih 52 odst., čisti dohodek za 42 odst., osebni dohodki za nekaj manj kot 40 odst., skladi podjetij za dobrih 43 odst., zaposlenost pa bi se pri tem povečala za 25 odst. Vsi našteti pokazovalci se bodo povečali za navedene odstotke v primerjavi z minulim letom. Brez dvoma je planirano povečanje zelo veliko in bodo potrebni precejšnji napori, da bi ga gospodarstvo uresničilo.

Največ si obetajo v belokranjski trikotažni industriji Beti, kjer bodo letos povečali celotni dohodek od lanske 1 milijarde dinarjev na 2 milijardi. Sledi invalidski zavod Komet, temu pa Novoteksova predilnica v Metliki. Na formiranje sredstev podjetij bo vplivalo dejstvo, da se zaradi povečanega prispevka iz dohodka pri boljšem finančnem uspehu dajatve povečujejo hitreje kot dohodki podjetja. Kljub temu se bo akumulacija v gospodarstvu povečala, to pa bo vplivalo na povečevanje proizvodnih zmogljivosti in na hitrejši razvoj družbenega standarda.

Ko so na seji sveta pretresali predloge planov podjetij, so ugotovili, da so le-ta premalo skrbela za zaposlovanje strokovnjakov, za štipendiranje in za izobraževanje delavcev. Delovne organizacije se bodo morale resneje lotiti kadrovske politike in izdelati tozadevne dolgoročne načrte, kot je priporočil svet za plan in finance.

V osnutku družbenega plana so dali precejšen poudarek na izvoz. »Lepis« s Suhorja bo izvozil polovico svoje proizvodnje, izvoz bodo povečali tudi v Beti in v Novoteksovi predilnici, o tem pa se pogovarjajo tudi v metliškem Kometu. V minulem letu so iz metliške občine izvozili za 160.000 dolarjev izdelkov, letos pa nameravajo izvoziti za 390.000 dolarjev.

Razprava na seji sveta za družbeni plan in finance je bila zelo živahna, pa tudi na seji občinske skupščine so v razpravo o osnutku družbenega plana posegli mnogi odborniki. V razgovoru ni manjkalo kritičnih pripomb, ki so dopolnile hotenje po hitrejšem razvoju, ki ga vsebuje osnutek.

Li

Dobrničani so pripravili vprašanja

Od starega leta smo se poslovili. Eni z večjimi, drugi z manjšimi uspehi. Toda vsi smo tudi že napravili načrt, kaj bomo delali v naslednjih dvanajstih mesecih. Najprej smo predvideli, kaj bo delal posameznik, nato pa, kaj bomo počeli vsi skupaj. V seštevku letošnjih nalog so upoštevane tudi nekatere nerešene zadeve prejšnjih let, in te bomo reševali najprej.

Tudi občani v Dobrniču in okoliških vaseh so napravili svoj delovni načrt. Vrsto potrebnih del so našteli v njem. Upoštevali so predvsem dela, ki jih bo treba opraviti v skupno korist. Njihovim željam, predlogom in težavam je prisluhnila Socialistična zveza in se zadolžila, da vse krajevne probleme zbere in organizira zanje javno razpravo.

Nedavno so člani krajevnega odbora SZDL in predstavniki drugih krajevnih organizacij na skupni seji pretresali posamezne stvari in se pogovorili o obliki javne obravnave. Odločili so se za javno tribuno občanov. Ta bo v Dobrniču 19. januarja. V Trebnjem pa so medtem že naprosili nekaj občinskih uslužbencev in strokovnjakov, da bodo pojasnjevali vprašanja, ki jih bodo na tej tribuni zastavljali občani.

Nekaj glavnih vprašanj, ki so pripravljena za obravnavo, je že znanih. Iz teh je možno razbrati, da teži prebivalce Dobrniča in prebivalce ostalih vasi več stvari. Med drugim postavljajo v ospredje vodovod, ki v tem kraju še čaka na ureditev. Zatem se zanimajo za organizirano kmetijsko pridelovanje, radi bi vedeli, katere parcele bodo prišle v poštev za arondacijo zemljiških kompleksov. V zvezi s tem se sprašujejo, kako bi rešili vprašanje starejših in za delo nezmožnih ljudi. Menijo, da je treba posvetiti največjo skrb predvsem tistim ostarelim kmetom, ki so iz takega ali drugačnega razloga potrebni pomoči socialnega skrbstva. Glede na to, da je Dobrnič eden izmed večjih krajev v občini, bi občani radi, da bi jih zdravnik obiskal vsaj vsak teden enkrat. V kraju ni obrtnikov, najbolj pa pogrešajo mizarja in kovača. Radi bi se predvsem pogovorili, kako bi prišli do delavnice za tega ali onega obrtnika. Tudi dovoz do zadružnega skladišča v Dobrniču čaka na moško besedo tistega, ki je sposoben in pristojen urediti vprašanje.

To so torej znana vprašanja, ki jih bodo obravnavali v Dobrniču. Na koliko dodatnih improviziranih vprašanj bo treba odgovoriti, nihče ne ve. Življenje v tem predelu je pestro in težave so vsak dan. Ljudje pa vedo, da »v slogi je moč« in se zato čedalje bolj zatekajo pod okrilje skupnih prizadevanj.

Za dobrniško javno tribuno bodo podobne oblike razprav o perečih vprašanjih tudi v drugih krajih trebanjske občine, vsekakor še pred sprejemom družbenega letnega plana za leto 1964. Čeprav je že danes znano, da vsega ne bo možno uresničiti (pomanjkanje sredstev), bodo tribune obveljale vsaj kot pomemben kažipot v nadaljnje obravnavanje in reševanje problemov in težav.

Učenka boljša od učencev

Sportno društvo osnovne šole v Trebnjem je 5. januarja na trebanjskih smučiščih priredilo prvenstvo v slalomu. Zanimivo je, da je najboljši čas na tekmovanju dosegla Boža Rus, učenka 8. razreda, ki je za progo potrebovala 54,5 sekunde. Med učenci je zmagal Nace Silič s časom 56,6, drugi pa je bil Andrej Bukovec.

Spremembe v proračunu

Proračun metliške občine za leto 1963 bo po dosedanjih ocenah realiziran približno 92-odstotno, torej skladno z dotokom dohodkov. Na koncu leta so opravili rebalans po posameznih postavkah, ki so bile prekoračene, in jih izravnali z onimi, ki niso bile dosežene, oziroma s sredstvi iz neplaniranih dohodkov. Prispevek občinskemu skladu za financiranje šolstva je bil zaradi večjih izdatkov povečan za 2,124.000 dinarjev, v sklad za osemenjevanje goveje živine je bilo, ker kmečka gospodarstva niso nakazala dolžnih zneskov, vplačanih iz proračuna 300.000 dinarjev, dotacije družbenim organizacijam pa so bile povečane za 520.000 dinarjev. V proračunu ni bil predviden izdatek 1,900.000 dinarjev, ki ga je bilo treba plačati za medobčinske inšpekcijske službe. Te izravnave so bile krite s 3 milijoni dinarjev dotacije iz okrajne rezerve, z 1,320.000 dinarjev nižjimi osebnimi izdatki v državni upravi in s prihrankom pri plačanih anuitetah, ki so bile za 1,160.000 dinarjev nižje od planiranih.

Izpada v proizvodnji ni bilo moči nadoknaditi

Lesno-predelovalna industrija »Lepis« v Metliki bi morala v lanskem letu izvoziti za 134.000 dolarjev izdelkov. Do konca leta so izvozili za 130.500 dolarjev izdelkov, letni plan celotne proizvodnje pa so dosegli s približno 90 odst. V minulem letu bi morali ustvariti za 200 milijonov dinarjev vrednosti, to, kar so naredili, pa je bilo za 20 milijonov dinarjev manj, kot je nalagal plan. V prvem tromesečju 1963 je žaga na Suhorju zaradi slabe oskrbe s hlodovino nekaj časa stala, precej časa pa je delala z delno zmogljivostjo. Tega izpada pozneje niso mogli nadoknaditi. Po predvidevanjih plana bi morale biti v obratu čez leto zaposlenih 120 ljudi, zaposlenih pa je bilo le 110. Letos je oskrba s hlodovino nekoliko boljša in je upati, da če ne bo v prihodnjih dneh kakšnih večjih zametov, ne

Statut ponovno v obdelavi

Osnutek statuta občine Trebnje so začeli obravnavati v lanskem februarju. Odtlej je bila vrsta organiziranih in specifičnih razprav v vrsti družbenih in političnih organov, v upravnih in samoupravnih organih delovnih organizacij, temeljiteje pa so o osnutku razpravljali tudi občani na zborih volivcev. Povsem razumljivo je, da se marsikje z vsebino in formulacijo v osnutku bodoče občinske ustave niso popolnoma strinjali. Nabralo se je nešteto novih preciznejših predlogov in dopolnil. Na podlagi teh bo občinska komisija za statute v kratkem uskladila spremembe in oblikovala novo ustrezno vsebino.

Največ sprememb oziroma dopolnil bo doživel tisti del satutarnega osnutka, ki govori o razširjenosti, vlogi in delu družbenih služb v občini. Med drugim so bistvene popravke doživela tudi poglavja o krajevnih skupnostih, za katere še zdaj niso razčiščena vprašanja obsega, oblik financiranja in nekaterih temeljnih dejavnosti. Razen tega bo treba temeljiteje formulirati vprašanja socialnega varstva in skrbstva, komunalnih zavodov itd.

Popravljeni osnutek bo po 20. januarju prišel tudi pred skupščino občine. Predvidevajo, da bo tokrat tudi potrjen kot samoupravno pravni akt trebanjske občine. Po tej »občinski ustavi« se bo odvijalo vse družbeno, politično, gospodarsko, kulturno in ostalo življenje. Menijo, da bo osnutek pravno potrjen najkasneje v začetku marca.

ke in nasade, za javno snago, za upravljanje pokopališč, javnih kopališč ter za vzdrževanje ostalih komunalnih naprav.

Med dejavnostmi smo našteli tudi vzgojo: krajevna skupnost ima ustanoviteljske pravice do vzgojno-varstvenih ustanov. Mednje štejejo varstvene ustanove za predšolske in za šolske otroke, otroška igrišča, šolske kuhinje in podobne reči. Skupnost lahko po potrebi za opravljanje posameznih dejavnosti ustanavlja servise, zavode in druge službe.

Sodim, da bi bilo odveč naštevati razne pravno-formalne naloge krajevne skupnosti, ki so splošno znane.

KAKO SO PORAZDELJENE DOLŽNOSTI IN PRISTOJNOSTI

Čim začnete v osnutku statuta vprašanje pristojnosti zapletati, se v klobčiču ne boste več znašli. Krajevna skupnost je namenjena občanu, zato naj ima ta največ pristojnosti in dolžnosti v njej. Tako smo se odločili pri nas. Osnutek je zato lahko razumljiv, pristojnosti pa niso preveč zapletene.

Delo krajevne skupnosti in njenih organov je javno, omogočena morata biti vpogled in nadzor občanov in družbenih organizacij na njenem območju, smo napisali v 7. členu. Občan vodi in usmerja delovanje krajevne skupnosti s pomočjo zbora občanov. Ta sklepa o vseh zadevah, ki so pomembne za posamezno naselje ali celotno krajevno skupnost, zlasti pa razpravlja in sklepa o vseh zadevah, ki jih določa občinski statut. Zbor občanov sprejema statut krajevne skupnosti, sprejema program njenega dela ter potrjuje zaključni račun in poročilo o tem, kako je naloge, določene v programu, opravila. Zbor občanov odloča o najemanju kreditov, voli in razrešuje člane sveta krajevne skupnosti in člane samoupravnih organov na področju skupnosti, sklepa o uvedbi samoprispevka občanov, o ustanovitvi samostojnega sklada skupnosti ter razpravlja o vseh predpisih, ki jih da v razpravo in odločanje občanom občinska skupščina.

STATUT JE BREZ OBČANOV MRTVA TOČKA

Malo prej sem našteval naloge, ki smo jih v osnutku našega statuta »napršili« krajevni skupnosti. Mnoge izmed teh nalog niso nove, že doslej so jih marsikje opravljali razni zavodi, servisi in podobne ustanove. Te naloge so izraz potreb v družbi in ne bodo rešene zgolj s tem, da bomo krajevno skupnost ustanovili. Tega smo se pri sestavljanju osnutka dobro zavedali. Prav zato pa smo največ pristojnosti in dolžnosti prepustili občanu. Samo občan bo oživil krajevno skupnost.

Zato bo najmočnejše orožje, da se tako izrazim, krajevne skupnosti zbor občanov. Tam bo prebivalec našel to, kar ga teži, svoje mišljenje bodo povedali tudi ostali. Iz obojega se bo izoblikoval predlog. Občani bodo torej soodločali o tem, kaj je najpotrebnejše, hkrati s tem pa bodo ugotovili tudi to, da brez sredstev in sodelovanja vseh, ki so zainteresirani, sprejetega sklepa ne bodo mogli uresničiti. Zbor občanov bo pri tem postal tudi informator občanov. Slednji nemalokrat neupravičeno godrnjajo, marsikdaj so njihove opazke upravičene, skoraj nikdar pa ne vedo, koliko težav je treba prebresti, preden je navidezno majhen problem rešen. Krajevna skupnost bo postala šola samoupravljanja, v kateri bodo veliko zvedeli in se veliko naučili.

S ČIM FINANSIRATI DEJAVNOST KRAJEVNE SKUPNOSTI

To poglavje bo v vseh statutih prav gotovo najtrši oreh. Kako smo se ga lotili mi? V 54. členu smo kot vire finansiranja našteli: iz občinskega proračuna dodeljena sredstva, odstotek občinske doklade iz kmetijstva in obrti na področju skupnosti ter del kmečke dohodnine iz deljivih dohodkov. Poleg tega naj bi skupnost dobivala tudi del rednega in dopolnilnega proračunskega prispevka, pobranega v gospodarstvu in izven gospodarstva, najemnino od zemljišč SLP, najemnino od zgradb, ki jih upravlja krajevna skupnost, sredstva tržnic, sejmišč, kopališč in turistične takse. Krajevna skupnost naj bi dobila 3 odstotke od stanarin in 5 odstotkov od najemnin za poslovne prostore, del dohodka od taks na vprežna vozila in pse ter del sredstev iz gasilskega sklada.

Nekaj sredstev se bo nabralo iz dejavnosti krajevne skupnosti: iz njenih servisov, zavodov itd., pa tudi samoprispevek občanov in darila bodo prispevala nekaj. Morda bo prav, če se bodo občani v prihodnjih dneh, ko bomo začeli z javno razpravo o občinskem osnutku statuta, ustavili malce podrobneje prav pri tem, kakšna sredstva zagotavlja osnutek občinskega statuta krajevni skupnosti oziroma še bolje: kako jih zagotavlja.

V škripcih zaradi proračuna

TREBANJSKE NOVICE

Finančniki in gospodarstveniki trebanjske občine si belijo lase zaradi predvidenega primanjkljaja v proračunskih dohodkih v letu 1964. Čeprav ustrezni plan še ni sprejet, vedo, da ne bodo mogli biti kos vsem nalogam, zlasti tistim ne, ki jih navadno financira občinska blagajna. Pričakovani izpad bo tudi tokrat tako hud, da bodo mnoga za letos predvidena dela počakala rešitve v prihodnjih letih. Čedalje bolj se pojavlja vprašanje, ali je vsaj možno izravnati razlike med proračunskimi dohodki in izdatki. Še težje je rešljivo vprašanje, kje vzeti, da bi dali drugam oziroma drugemu. Upoštevaje izkušnje prejšnjih let, to ne bo lahko. Trebanjska občina namreč še nikoli ni bila med tistimi občinami, ki jih vprašanje proračunskih dohodkov in izdatkov in delitev teh ni spravljajo v precep. Letos, ob novem ključu delitve celotnega občinskega dohodka, jo pričakujejo, koliko sredstev jim bo ostalo. Naj bo pa še z večjo zaskrbljenostjo tako ali drugače, sredstev bo premalo tudi za opravljanje tistih nalog, ki jih občina iz leta v leto več prevzame od okraja, medtem ko o novih nalogah, ki jih je treba reševati skladno s splošnim razvojem, niti ne kaže posebej govoriti.

Zadnja leta se tudi struktura proračunskih dohodkov v trebanjski občini naglo spreminja. Podružbljanje kmetijskih zemljišč je povzročilo zmanjševanje proračunskega dohodka iz zasebnega sektorja kmetijstva, zlasti v nižinah. Z ozirom na velike zaloge podružbljanja zemlje in proizvodnje letos in vsa prihodnja leta pa se bo ustrezna struktura še bolj in hitreje spreminjala. Ob vsem tem je težko predvideti, kje bo možno odpreti nov vir sredstev za dotirane dejavnosti. Naloge se ob zmanjševanju proračunskih dohodkov ne zmanjšujejo, ampak povečujejo! Spričo tega je zadeva še bolj kočljiva in zapletena.

„MELAMIN“: prva skrb kvaliteti

V »Melaminu«, kemični tovarni v Kočevju, so konec decembra hiteli z zadnjimi ukrepi, ker je nova tovarna, pon Kočevja, šla v prvih dneh 1964 v poizkusno proizvodnjo. Z nepopolnimi zmogljivostmi so vzporedno z izgradnjo obratov začeli s proizvodnimi poizkusi v želji, da bi dosegli kar najboljšo kvaliteto. Njihove izdelke so še v času, ko je nova tovarna rasla, na domačem in tujih tržiščih povsod zelo pohvalili. Kolektiv je lahko ponosen

KOČEVSKE NOVICE

nad uspehi, ki jih je pri tem dosegel, in lahko brez strahu gleda v bodočnost.

V »Melaminu« bodo izdelovali laminatne plošče, imenovane melapan. Izdelek te vrste smo doslej uvažali in je bil pri nas znan pod nazivom »ultrapas«. Melapan je vsestransko uporaben v lesnopredelovalni industriji (za pohištva, pisarniške opreme, za opremo poslovnih prostorov, zlasti tistih, kjer je potrebna velika snaga), uporaben je v industriji potniških vagonov, v notranji opremi avtobusov, skratka: postal bo nepogrešljiva surovina pri urejanju vseh prostorov, v katerih se človek zadržuje.

Melapan so doslej povsod, kjer so ga preizkusili, nadvse pohvalili. Požel je kopico priznanj na domačem tržišču, pa tudi v inozemstvu so ugotovili, da v ničemer ne zaostaja za tovrstnimi tujimi izdelki. Kolektiv se je skrbno pripravljal na prvo, večje srečanje s tržiščem, do katerega bo prišlo v letu 1964, in je pri tem glavno skrb posvečal kvaliteti.

V kemični tovarni »Melamin« so s tem, ko se pričenja poizkusna proizvodnja, zaključili prvo stopnjo izgradnje. Že zdaj vse kaže, da bo prav kmalu treba misliti na nadaljnjo razširitev proizvodnih zmogljivosti v okviru druge stopnje. To narekujeta dve dejstvi: potrebe po melapanu so na tržišču izredno velike. Kot vse kaže, bo tovarna le stežka zadoščala naročilom. Z nekaterimi dodatnimi pogoni bi lahko proizvodnjo znatno povečali, hkrati s tem pa tudi znižali ceno izdelkov, ker bodo osnovne zmogljivosti nato bolje izkoriščene. Velike potrebe in cenenost izdelkov sta torej dva činitelja, ki spodbujata k drugi stopnji izgradnje v kemični tovarni. Zanjo ne bodo potrebovali posebno veliko naložb, proizvodni stroški pa se bodo hkrati s povečano proizvodnjo znižali. Mlademu kolektivu želimo pri njegovih naporih, ki so bili že doslej kronani z uspehom, kar največ delovnih zmag!

Nove tarife za dimnikarske storitve

V Kočevju in v občini Kočevje so se spremenile tarife za dimnikarske storitve. Občinska skupščina je na zadnji seji sprejela odlok o najvišjih tarifah dimnikarskih storitev, ki naj bi bile naslednje: za plezalne dimnike se tarifa dvigne od 90 na 150 din, za navadne pa od 60 na 80 din (v mestu in okolici do 3 km). Ometanje štedilnikov bodo gospodinje plačevale odslej 80 din, od štedilnikov z dvema kuriščema pa 100 din. Te tarife se v oddaljenosti od mesta od 3—10 kilometrov povečajo za 20 din, nad 10 km pa za 40 din.

Novici iz Predgrada

● Pred kratkim je imelo redni letni občni zbor Prostovoljno gasilsko društvo v Predgradu. Kot gost je zboru prisostvoval tudi poveljnik občinske gasilske zveze tovariš Lesar. Iz poročila upravnega odbora je bilo videti, da so bili gasilci v minulem letu precej delavni, morali pa bi še to in ono stvar izboljšati, da bi bili lahko povsem zadovoljni. Izvoljen je bil novi odbor, ki mu želimo kar največ uspehov pri delu.

● Lovska družina Predgrad je pred nedavnim priredila skupen lov. Tovarišu Saši Cvetku je bila lovska sreča posebno naklonjena, saj je ustrelil jelena z meter dolgimi rogovi, lovec Milan Stojnič pa je ustrelil težko divjo svinjo. J. Š.

Kočevska razglednica iz teh dni

STOP! Pešci imajo prednost v teh zasneženih zimskih dneh, ko pritiskata mraz in burja...

Pozabljeni kraji

Na meji med kočevsko in grosupeljsko občino leži vas Tisovec. Od vseh strani jo obdajajo gozdovi in grmovje, ki sili prav v vas. Skromne njivice ogroža razen grmovja še divjad, tako da morajo gospodarji, če hočejo kaj pridelati, posevke čuvati od pomladi do pozne jeseni. Vse noči gore okrog njiv ognji; ljudje z ognjem in klici odganjajo divjad. Le v slabem vremenu ostanejo kmetje doma, tedaj pa najraje pride divjačina na polja in napravi veliko škode.

Pred leti, ko je bila še občina Dobrepolje in je spadal Tisovec vanjo, so začeli v vas napeljavati elektriko. Z drugimi kraji so tudi Tisovčani prispevali znatna sredstva za elektrifikacijo. Dali so večje količine lesa, ker pa so verjeli obljubam, so montirali električno napeljavo tudi po hišah. Potem pa se je dobrepoljska občina združila z grosupeljsko in kočevsko, Tisovčani pa niso imeli elektrike. Vas je, kakor vse kaže, pozabljena, čeprav so ljudje v lesu in gotovini prispevali skoraj poldrug milijon din. Gradnjo daljnovoda odrivajo iz leta v leto, napeljava po hišah bo pa kmalu potrebna popravila. Tisovčani si želijo, da bi čimprej dobili elektriko, da bi s tem tudi v njihovo vas posvetili novi časi.

I. Š.

KRATKE O LOVSTVU

Lovska zveza Kočevje ima 17 lovskih družin (na območju bivšega okraja), 470 lovcev in okrog 70 tisoč hektarov lovišč. Izvedli so tudi katastriranje in bonitiranje lovišč.

Na seji sekretariata 8. januarja so se domenili, da bodo izdelali gospodarske plane posameznih družin s posebnim poudarkom na domačem in inozemskem lovskem turizmu, od česar bo imelo precejšnje korjsti narodno gospodarstvo.

O sedemletnem in letnem planu so se pogovorili tudi z obč. skupščinama v Kočevju in Ribnici. Predvidoma bodo lovske družine pretežni del investicij v loviščih opravile s prostovoljnim delom.

Komisija za škodo, ki jo povzroča divjad, je ugotovila, da je divjad lani napravila škode za skoraj dva milijona din (medved, jelen, prašiči), skupno s škodo, povzročeno po jelenjadi in srnjadi (o kateri ni še vseh podatkov), je je že precej nad dva milijona. Lani je bila škoda, ki so jo napravili medvedi in jeleni nekoliko manjša, ker je sadje dobro obrodilo in se je divjad zadrževala bolj okrog sadja.

V rudniku pripravljajo statut

Organi delavskega samoupravljanja v rudniku premoga v Kočevju so že v avgustu letos sprejeli osnovna načela za bodoči statut podjetja. Odtlej posebna komisija, ki jo je imenoval delavski svet, pripravlja osnutek statuta. Komisija pri tem tesno sodeluje z enakimi komisijami pri ekonomskih enotah. Osnutek pripravljajo po poglavjih, katerih bo 7 do 8. Ko so izdelali osnutek prvih dveh poglavij, so ga takoj razmnožili in dali v razpravo po ekonomskih enotah. Naslednji dve poglavji sta pravkar v razpravi, preostala poglavja pa bodo kmalu zrela za javno razpravo, tako da upajo z njo zaključiti konec februarja. V začetku marca bodo organi samoupravljanja sprejeli statut, dopolnjen z vsemi pripombami iz razprave. Obetajo si, da bo razprava najbolj živa pri poglavjih o pristojnostih posameznih organov vodstva in samoupravljanja v kolektivu.

Tri mesece za MPŠ

Mladinsko politično šolo v Kočevju, ki se je pričela ob koncu novembra, obiskuje 25 slušateljev. Predavanja so dvakrat na teden po štiri ure. V šoli, ki bo trajala do sredine januarja prihodnjega leta, se izobražuje predvsem mladina, ki aktivno dela v svoji organizaciji.

»MLIN« dobi novega lastnika

Na zadnji seji občinske skupščine v Kočevju so obravnavali tudi lastništvo stavbe podjetja Klas (mlin). Doslej je stavbo štiri leta upravljala kemična tovarna Melamin. Ker tovarna teh prostorov ne potrebuje in ker je iz podjetja v izgradnji prešlo v poskusno proizvodnjo, je »mlin« spet prevzela občina. Komu bodo stavbo dali v upravljanje, se še ne ve, najverjetneje pa kakemu podjetju izven komune, da bi v njej odprlo svoj obrat.

Kaj dela 1300 članov Zveze mladine

V kočevski občini je 1.300 članov Zveze mladine, ki delajo v 34 mladinskih aktivih. 15 aktivov je v gospodarskih organizacijah, 7 v šolah, 12 pa je vaških. V gospodarskih organizacijah je vključenih 692 mladincev, dijakov je 440, zasebni kmetje pa so le trije. Podatek ni nič kaj razveseljiv, saj nam kaže, da vasi resnično izumirajo. Vse, kar je mlado, si želi v mesta, v industrijo, za boljšim zaslužkom in kruhom, doma pa ostajajo le stari ljudje, nesposobni za delo, ostajajo prazne domačije.

Mladinski aktivi v vaseh se tudi sicer otepajo z velikimi težavami. Predvsem so to materialni problemi, marsikje so pa tudi neiznajdljivi. Večjo mladinsko aktivnost na podeželju je opaziti predvsem poleti, ko pridejo domov študentje.

Mladina v gospodarskih organizacijah budno spremlja proizvodnjo in jo redno obravnava na svojih proizvodnih konferencah. Na proizvodnih konferencah obravnavajo tudi odnose v kolektivu in odnose do vajencev, na kar so opozorili tudi na minuli občinski mladinski konferenci. Ponekod premalo skrbijo za njihovo strokovno izpopolnjevanje, kar bo obč. komite ZMS obravnaval tudi na eni svojih sej.

In problemi mladine v šolah? To so predvsem učni uspehi. Ob prvi letošnji redovalni konferenci na gimnaziji je bilo le 40 odst. dijakov brez nezadostne ocene, medtem ko jih je bilo lani 51 odst. Tem problemom bo morala mladina na gimnaziji posvetiti večjo skrb.

Matični urad Kočevje

Od 25. 12. 1963 do 6. 1. 1964 so v Kočevju rodile: Alojzija Gole iz Kočevja — Alojza; Angela Brajdić iz Željn — Veroniko; Angela Mihor iz Kočevja — Ksenijo; Amalija Levstek iz Kočevja — Mirjam; Dara Stanič iz Kočevja — Milana.

V Ljubljani so rodile: Fanika Nagu iz Željn — deklico; Nada Rački iz Kočevja — Natašo; Julija Rupnik iz Kočevja — dvojčki; Stanislava Vidmar iz Kočevja — deklico.

V Novem mestu je rodila: Ivanka Mihelič iz Kočevja — dečka.

Poročili so se: Valerin Filipović, delavec iz Podturna, in Marija Novak, delavka iz Starega Loga; Vinko Malnar, delavec iz Kočevja, in Marija Zidar, poljedelka iz Padova pri Fari; Ivan Sluga, čebelar iz Vasi, in Ivana Rauh iz Delača; Dimitrij Nacić, samostojen obrtnik, in Elizabeta Rajhard, delavka, oba iz Buzeta Sajmište; Stanislav Ofak, tekstilni delavec, in Irena Kenda, uslužbenka, oba iz Kočevja.

V Ljubljani sta se poročila: Matija Lisac, uslužbenec, in Marija Pintar, medicinska sestra, oba iz Kočevja.

Umrla sta: Vinko Vrščaj, učenec iz Kočevja, 14 let, in Alojz Šturm, upokojenec iz Kočevja — Rudnik, 56 let.

Matični urad Kostel

Izven porodnišnice je bil rojen en deček.

Namesto gozdov — gmajna

Vas Tisovec je še imela svojega črednika, ko jih že daleč naokrog ni bilo več. To je bilo pred kakimi sedemdesetimi leti, ko so imeli tisovški gospodarji veliko koz in druge živine. Koze so uničevale grmovje, da ni moglo rasti, razen tega so pa ljudje vsako pomlad požigali suho travo okrog grmovja, da je bila potem tam lepša paša. Niso pa vedeli, kakšno škodo delajo s tem. Ko bi vsaj takrat pričeli smotrno pogozdovati svoje gmajne, bi imeli sedaj lepe gozdove in s tem denar.

Koz ni več, grmovje pa se je povsod razšopirilo. Namesto gozdov imajo tu le lesko, trnje, brinje, le redkokje pa raste lepo drevje. Sedaj sicer nekaj pogozdujejo, toda prepočasi.

I. Š

O DRUŽBENEM PLANU KOČEVSKE OBČINE

KOČEVJE 1964: od 14 na 16 milijard din

Pretekli petek je občinski zbor občinske skupščine Kočevje razpravljal o gospodarskem razvoju občine v letih 1963 in 1964, sprejeli pa so tudi sklep o sklicu zborov volivcev, ki naj bi bili od 12. do 20. januarja. Na zborih volivcev naj bi občani razpravljali o družbenem planu in proračunu občine za tekoče leto ter o ustanovitvi krajevnih skupnosti. V Fari in Kočevju naj bi na zborih volivcev izvolili tudi nove šolske odbore.

Za preteklo leto lahko trdimo, da je bilo v kočevski komuni močno razgibano. Gospodarstvo je napravilo krepak korak naprej, zaradi praznovanja 20-letnice Kočevskega zbora pa je bilo marsikaj postorjeno tudi po Kočevju.

Po dosedanjih ocenah bodo z družbenim planom za leto 1963 postavljene naloge zadovoljivo realizirane, čeprav so bile dokaj zahtevne. Po planu je bil predviden porast družbenega bruto proizvoda za 19,2 odstotka, narodnega dohodka za 21,5 odstotka in zaposlenosti za 7,2 odstotka. Ta porast bo dosežen, oziroma celo še presežena. Po tekočih cenah bo v primerjavi z letom 1962 presežen družbeni bruto proizvod za 26,3 odstotka, narodni dohodek za 28,7 odstotka in zaposlenost za 7,9 odstotka. Doseženi rezultati temeljijo na smotrnih investicijskih vlaganjih v gospodarske panoge v preteklih letih, uspehi pa so tudi posledica boljše organizacije dela.

Na zelo visok porast v industriji vpliva kemična tovarna Melamin, ki je bila prvič vključena v družbeni plan občine ter je po oceni dosegla okrog milijardo 250 milijonov din družbenega bruto proizvoda. Visok porast so dosegli tudi Elektro — 10,2 odst., Rudnik — 22,5 odstotkov, Itaş — 1,1 odstotka, Inkop — 31,7 odstotka, obrata Inles v Kočevju in Podpreski — 23, Tekstilana — 2,5 in Kočevski tisk — 32,7 odstotkov. Gradbeništvo in komunala sta dosegli visok družbeni bruto proizvod zaradi praznovanja 20-letnice Kočevskega zbora.

Investicijske naložbe v gospodarstvo so lani znašale okrog milijardo 159 milijonov. Od tega je bilo investiranega v industrijo 388 milijonov, v kmetijstvo 237 milijonov, v gozdarstvo 105 milijonov, v promet (Avto in pošta) 173 milijonov itd.

Lani je bilo vloženih v objekte družbenega standarda okrog 1.080 milijonov. Ena pomembnih tovrstnih investicij je gradnja nove ceste, ki bo med drugim ugodno vplivala na razvoj gospodarstva, predvsem pa turizma in gostinstva, ki sta po strukturi narodnega dohodka doslej na zadnjem mestu. Dokončno je bil dograjen dom telesne kulture, preurejen zgodovinski Šeškov dom, pričeli so graditi zdravstveni dom, zgrajenih pa je bilo tudi 241 stanovanj. V gradnjo stanovanj je bilo lani investiranih 368 milijonov.

OD 14 NA 16 MILIJARD V LETU 1964

Po predlogu družbenega plana za letošnje leto naj bi celotno gospodarstvo občine povečalo družbeni bruto proizvod od 14 milijard 433 milijonov na 16 milijard 93 milijonov ali za 11,5 odstotka, narodni dohodek od šest milijard 110 milijonov na šest milijard 964 milijonov ali za 14 odstotkov in zaposlenost za 1,1 odstotka (od 4.726 na 4.777).

V družbenem sektorju je predviden nekoliko višji porast kot v zasebnem. V družbenem sektorju naj bi se bruto proizvod dvignil za 12 odstotkov, narodni dohodek za 15 odstotkov, v zasebnem sektorju pa za 5,8 odstotka oziroma za 2,8 odstotka. Zasebni sektor kmetijstva bo le neznatno napredoval, ker število zasebnih kmetovalcev stalno pada. V gostinstvu in obrti privatnega sektorja pa računajo na visok porast zaradi večjih potreb po gostinskih in obrtnih storitvah. Na razširitev te dejavnosti zasebnikov, bodo še nadalje ugodno vplivale zmerne davčne obveznosti.

Od gospodarskih organizacij naj bi

INLES: nadaljnja specializacija

Podjetje s področja dveh občin v novem gospodarskem letu

Zadnji petek pred novim letom je centralni delavski svet lesnega kombinata INLES v Ribnici razpravljal o planu za letošnje leto s posebnim ozirom na sedemletni perspektivni plan. Značilnost letošnjega plana lahko strnemo v nekaj kratkih postavk: povečano izkoriščanje kapacitet, posebno v sekundarni predelavi, na preveliko povečanje števila zaposlenih, izkoriščanje konjukture doma in v tujini; povečanje produktivnosti s sedanjimi proizvodnimi sredstvi, nadaljnja specializacija, znižanje materialnih stroškov in dvig narodnega dohodka na enega zaposlenega ter stimuliranje izvrševanja planskih nalog s povečanjem osebnih dohodkov.

Lesni kombinat INLES je mlado podjetje; nastalo je sredi 1962. leta po združitvi vseh lesno predelovalnih obratov na področju dveh komun, ribniške in kočevske. Združitev šestih podjetij, v Kočevju, Podpreski, Loškem potoku, Sodražici, Ribnici in Dolenji vasi, so narekovale potrebe po boljši izkoriščenosti bogatega surovinskega zaledja, zaradi združitve skladov za smotrnejši razvoj bazenske lesne industrije, specializacije ter za usposabljanje zastarele lesne industrije, da se približa s storilnostjo evropski ravni. Zanimivo je, da v podjetju potrebujejo še vedno enajst ur, da pride kubični meter hlodovine s skladišča prek žage in sušilnice na železnico, medtem ko je evropsko povprečje okrog štiri in pol do pet ur. S koncentracijo žagarske proizvodnje, računajo, se bo čas skrajšal na okrog šest ur, kar bo za naše razmere velik uspeh, še vedno pa ne bo dosežena evropska raven. S skrajšanjem tega postopka bodo lahko močno zmanjšali število zaposlenih na žagah, več pa bi jih lahko zaposlili v predelovalnih obratih, kar je pravzaprav smoter vseh njihovih prizadevanj. Predvsem mislijo pri tem na izdelavo stavbnega pohištva, po katerem je zadnje čase veliko povpraševanje.

Zanimivo je, da pred vojno lesna industrija v teh krajih ni bila posebno razvita, čeprav živimo tako rekoč sredi gozdov. Vsa lesna predelava se je odvijala v nekaj žagah, ostalo lesno bogastvo pa je šlo drugam. Z načrtnim razvojem lesne industrije smo pričeli šele po vojni, ko smo ustanavljali nove lesno predelovalne obrate (npr. LIO v Kočevju, LIP v Ribnici in drugod). Mala lesna podjetja, ki vsako zase niso imela posebnih pogojev za uspešen poseg na tržišče, so nujno vodila v združitev vse bazenske lesne industrije. Plan novega Inlesa pred dvema letoma je še temeljil na planih bivših samostojnih podjetij in se je približal dvema milijardama 670 milijonov dinarjev, lansko leto se je povečal že na blizu tri milijarde in bil presežen skoraj za 10 odstotkov.

Podjetje ima precejšen delež v izvozu. Preteklo leto so nameravali izvoziti za milijon 600 tisoč dolarjev izdelkov, vendar so zaradi težav s hlodovino v prvih mesecih, predvsem pa zaradi zapore ameriškega trga v tem času morali plan znižati skoraj za 300 tisoč dolarjev. Največji delež v izvozu ima obrat v Kočevju (skoraj polovico), tretjino ribniški, obrat v Sodražici pa proizvaja skoraj izključno za zunanji trg (različna lesna galanterija).

Na podlagi ugodnih lanskoletnih uspehov je delavski svet sprejel za 13 odst. višji proizvodni plan — tri milijarde 380 milijonov din — izvoz pa naj bi se povečal na milijon 420 tisoč dolarjev. Podjetje bo proizvodnjo povečalo izključno z višjo produktivnostjo, saj bo le nekaj več zaposlenih. Interna realizacija se bo letos povečala od 400 na 600 milijonov, ker bodo predelali doma več polizdelkov.

Težave s hlodovino ...

Kombinat ima velike težave s hlodovino. V prvih treh mesecih lani so bili zaradi hude zime močno prikrajšani, posledice pa so občutili še precej časa po tem. Pa tudi sicer podjetje ne dobi vseh lesnih zalog na kočevsko-ribniškem gozdnogospodarskem območju. Od 72.000 m³ iglavcev ostane npr. za potrebe Inlesa le dobrih 56 tisoč kub. metrov. Pri

REŠETO

66 odst. izkoriščanju bo iz teh količin približno le 37 kub. metrov žaganega lesa iglavcev. Vsekakor pa bodo v prihodnjem planskem letu, če se stvari ne bodo spremenile, v primarni predelavi občutno nazadovali in svojih kapacitet niti toliko ne bodo izkoristili kakor pretekli dve leti. Tako bodo morali za kritje proizvodnih potreb celo kupovati bukove polizdelke.

... in zaradi pomanjkanja delovne sile

Prizadevali si bodo, da se bo ustalilo število zaposlenih. Čezmerno izseljevanje na delo v tujino v zadnjih letih se občutno pozna tudi pri njih. Z zaposlovanjem delavcev iz drugih republik se povečuje stanovanjski problem, trpi pa tudi proizvodnost. Obrata v Ribnici in Dolenji vasi npr. vse do lanskega leta nista mogla uvesti kompletnih drugih izmen, ker ni bilo dovolj ljudi. Predvsem je veliko pomanjkanje delavcev v obratih stavbnega mizarstva; kako velika je ta vrzel, pa govori podatek, da

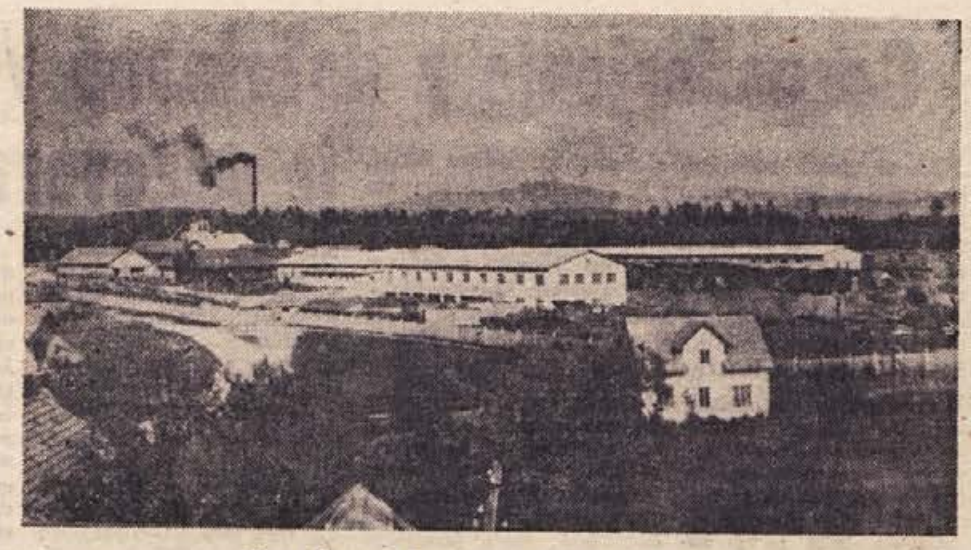

Obrat lesnega kombinata INLES v Kočevju

niti z delom v treh izmenah ne bi bili kos vsem naročilom.

Preteklo leto so v Beogradu odprli skladišče stavbnega pohištva. Kljub tovrstnim trgovinam številnih drugih proizvajalcev iz več republik je največje povpraševanje po Inlesovih izdelkih, tako da je njihovo skladišče v Beogradu, čeprav ga izdatno zalagajo, skoraj vedno prazno, kupci pa že vnaprej plačujejo, da bi prej prišli na vrsto. V šestih mesecih so v skladišču prodali za 63 milijonov din stavbnega pohištva, kar predstavlja četrtino Inlesove proizvodnje.

Poglavitna skrb pa jim bo še nadaljnja specializacija in koncentracija določene proizvodnje na enem obratu. Žagarska proizvodnja naj bi se v prihodnje skoncentrirala v Ribnici, Kočevju in Loškem potoku, stavbno mizarstvo v Ribnici, šolsko pohištvo v Kočevju itd. Za to bodo potrebne večje investicije, bruto produkt pa bi se že do leta 1970 povečal na štiri milijarde din ob isti porabi lesa in ob neznatnem povečanju števila zaposlenih. Povečal se bo tudi izvoz (na milijon 800 tisoč dolarjev). Manj bodo izvažali žagani les in več končnih izdelkov.

Sedemletni plan predvideva tudi znižanje materialnih stroškov in povečanje narodnega dohodka na enega zaposlenega. Leta je bil leta 1962 671.000 din, lani 854.000 din, letos pa bi se povečal že na 937.000 din.

Hkrati se v podjetju že pripravljajo na prehod na 7-urni delavnik. Ko bodo preštudirali vse variante, bo delavski svet sklepal o tem in predlagal obrat, ki naj bi prešel na poskusni skrajšani delovni teden. In kaj pravijo o tem delavci? — Bo šlo, zakaj pa ne!

Sem ter tja po Sodražici

■ V Sodražici gradijo poslovno stavbo, v kateri bodo krajevni urad, pošta in trgovina. Razen tega bodo v njej uredili šest stanovanj. Zgradbo, ki bo veljala okrog 48 milijonov dinarjev, gradijo s sredstvi stanovanjskega sklada.

■ Šola, ki so jo začeli graditi leta 1948, še danes ni končana. Dokončno so jo pričeli urejati šele v zadnjem času. V prihodnjih mesecih bodo pri šolskem igrišču zgradili bazen, ki bo služil tudi v turistične namene.

■ Z zdravstvenim domom, ki so ga odprli v tem kraju letos, je rešeno eno najbolj perečih vprašanj ribniškega podeželja. Stavba je posvečena padlim borcem in žrtvam fašističnega nasilja. Veljala je okrog 51 milijonov dinarjev, od tega so blizu 10 milijonov dinarjev prispevali občani. Splošna zdravstvena služba je začela delati že pred meseci, te dni pa so v Sodražici dobili tudi zobozdravnika.

■ Prebivalci Sodražice in okoličani se nadejajo, da bo v letu 1964 le asfaltirana cesta Žlebič—Sodražica, ki je bila v načrtu že za 1963. Ljudje se zavedajo, da pomeni dobra cesta tudi večje dohodke v gostinstvu in turizmu.

■ Vrsta let je morala preteči, preden so v Sodražici lahko začeli popravljati pokopališče. Urejajo ga te dni. Tudi v ta namen so imeli nabiralno akcijo med prebivalstvom.

■ V gostinskem obratu »Majolika« je privlačna znamenitost. Ribniški upokojeni ravnatelj Janko Trošt je po risbah akademskega slikarja Franceta Mihelača su leja užgau in obarvous ribniško pesem »Sem Rib'nčan Urbans, ki jo je zložil Janez Podboj (1845 do 1893). Slike na lesu s tekstom Podbojeve pesmi visijo po stenah v posebni sobi obrata »Majolike«.

Slovo od partizanske matere

Smrt neusmiljeno kosi. Spet je iztrgala iz naših vrst vrlo ženo in partizansko mater Marijo Lesar iz Zapotoka pri Sodražici. Pred zatonom starega leta je po hudi in neozdravljivi bolezni v 68. letu starosti umrla Lukova mati, kakor so rekli ljudje Lesarjevi.

Bila je prava podoba žilave slovenske matere, ki bo ostala vsem v lepem spominu. Na majhni domačiji je po odhodu moža v svet sama skrbela za družino. Ko je prišel italijanski okupator, se je tudi ona z družino vključila v osvobodilno gibanje. Pomagala je partizanom s hrano, nudila jim je gostoljubje, v njenem domu so se partizani počutili varne. Tudi ona je darovala svojo kri za osvoboditev domovine. Eden njenih fantov je šel v partizane in padel v boju s sovražnikom junaške smrti.

Kakor med vojno tako je bila Lukova mati zavedna tudi po osvoboditvi. Bila je aktivna članica Zveze borcev. V času volitev je bila med prvimi na volišču. Na lanskih volitvah, ko je bila že bolna, pa je bila prva na volišču.

Taka je bila Lukova mati: dobra, poštena in vedno pripravljena pomagati sočloveku. Bila je prava slovenska in partizanska mati. Lepi pogreb je bil dokaz njene priljubljenosti. Naj ji bo lahka domača zemljica! -r

Blizu 300 rudarskih stanovanj

Izboljšano gospodarjenje v kočevskem premogovniku je skupaj z večjo produktivnostjo omogočilo obsežnejšo gradnjo stanovanj. 1963 se je med letom vselilo v nova družinska stanovanja v stolpnicah 11 družin, v torek, 24. decembra, se je 20 rudarkih družin vselilo v novo stolpnico, letos pa bodo za rudarski praznik pređali stanovalcem še eno 20-stanovanjsko stolpnico.

večji meri povečala proizvodnjo kemična tovarna Melamin, kjer naj bi se družbeni bruto proizvod dvignil za 46 odstotkov, to je od 1 milijarde 250 milijonov na 1 milijardo 825 milijonov. Na zmeren porast proizvodnje računajo tudi ostala podjetja razen komunalnih, ki so imela lani izjemoma veliko dela. Prav izredna aktivnost komunalnih podjetij lani je potrdila njihovo veliko sposobnost in strokovnost.

Več pozornosti pa bodo morale gospodarske organizacije posvetiti letos izvoznim nalogam, ki preteklo leto niso bile dosežene (razen Avto, ki je imel večji uspeh). Potrebna je stalna analiza tujega trga zaradi hitrejšega prilagajanja proizvodnje tržnim razmeram.

Gospodarske organizacije planirajo izvoz v višini dva milijona 82 tisoč dolarjev, kar je za 65 odstotkov več kot lani. Itas bo izvozil za 220.000 dolarjev, Inkop za 55.000, Melamin za 430 tisoč dolarjev, obrata Inles za 633 tisoč, KGP za 347 in Avto za 340.000 dolarjev. Precej deviznega prometa s tujimi gosti pričakuje tudi gostinstvo.

ZA NADALJNJI RAZVOJ SO POTREBNE INVESTICIJE

Če naj bi bilo gospodarstvo kos številnim nalogam in da bi se še hitreje razvijalo, so potrebne še velike investicije. Po predlogih gospodarskih organizacij naj bi letos znašale investicije skoraj dve milijardi ali 73,3 odstotka več kot lani. Investicije bi črpali predvsem iz kreditov (1 milijarda 364 milijonov), nekaj nad 600 milijonov pa bi bilo lastnih sredstev.

Poslej velja nov način investiranja oziroma združevanja investicijskih sredstev. Medtem ko so bila doslej sredstva v komuni razdrobljena, niso bila možna načrtna večja investicijska vlaganja. Kolektivi so iz leta v leto investirali iz svojih (večjih ali manjših) sredstev in so bila takorekoč vsa leta »v izgradnji«. V prihodnje pa naj bi bila komunalna banka denarnica, kjer bi se zbirala vsa sredstva, ustvarjena v komuni. Zaželeno bi bilo — o tem pa naj se odločijo same gospodarske organizacije — da bi nalagale okrog 10 odstotkov svojih sredstev pri KB. Tako bi letos zbrali okrog 100 milijonov din. Če prištejemu sem še bančna sredstva in sredstva občinskega investicijskega sklada, bi zbrali okrog 300 milijonov din. Z njimi bi pa že lahko krili glavne potrebe za gospodarske in negospodarske investicije. S temi sredstvi naj bi razpolagala KB, ki bi tudi odobravala kredite tistim gospodarskim organizacijam, ki imajo najboljše pogoje, glede na ekonomičnost in rentabilnost vlaganja. Predvsem pa naj bi ta sredstva služila kot soudeležba občine pri najemanju kreditov pri drugih bankah.

KAJ PA KADRI?

V razpravi so se odborniki strinjali, da so planske postavke za tekoče leto realno postavljene, prav tako investiranje. Po mnenju večine pa je dotacija krajevnim skupnostim v višini šest in pol milijona odločno premajhna. Odbornik iz Strug je poudaril, da je nujna elektrifikacija nekaterih vasi v tistih krajih (Tisovec). Tu imajo že dalj časa postavljene drogove in napeljavo v hišah, denarja za dokončno elektrifikacijo pa ni. Nesmiselno je tudi, da imajo ljudje v hišah napeljavo, daljnovod gre nedaleč proč, svetijo si pa s petrolejem. Te vasi so prostovoljno zbrale okrog 11 milijonov din, kar je premalo, dotacije krajevnim skupnostim pa tudi ne predstavljajo kdove kaj.

Poslanec kočevske komune v republiškem gospodarskem zboru Ignac Karničnik je poudaril, da predstavljajo plani gospodarskih organizacij veliko dinamiko v proizvodnji. V novo poslovno leto bomo startali z enakim elanom, s kakršnim je bilo končano preteklo obdobje. Z novim gospodarskim planom in še predvidenim povečanjem narodnega dohodka se kočevska komuna torej vključuje med komune, ki so po narodnem dohodku nad povprečjem, kar je vsekakor razveseljivo.

Nekateri so opozorili še na pomanjkljivosti plana, kjer ni govora o kadrih, ki so eden največjih problemov v komuni. Čudno je tudi to, da je predvideno povečanje števila zaposlenih le za 1,1 odstotka, medtem ko se kolektivi intenzivno pripravljajo na 42-urni teden in na uvedbo tretje izmene. Te stvari bi bilo treba še preštudirati in določno formulirati.

O PLANU BODO RAZPRAVLJALI ZBORI VOLIVCEV

O gospodarskem planu komune v letošnjem letu in o proračunu občine te dni razpravljajo občani na zborih volivcev. Vsekakor bodo volivci dali precej koristnih predlogov in željá, kar bo morala skupščina temeljito proučiti in sprejeti ustrezne sklepe. Zbori volivcev bodo razpravljali tudi o postavljanju krajevnih skupnosti, kar naj bi bilo v prihodnjem obdobju tudi ena poglavitnih nalog. (vec)

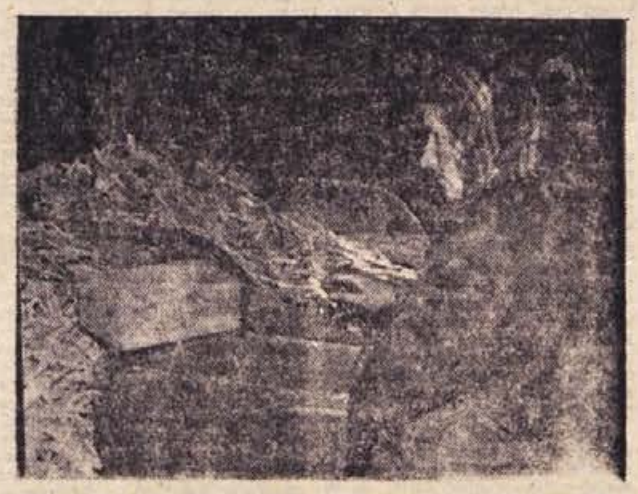

V ribniškem obratu Inlesa izdelujejo tudi ščipalke za perilo. Teodora Kozina iz Ribnice dela pri montaži ščipalk.

Gospodarjenje z dobrinami v občini je odgovorna naloga

Na skupnem plenumu sta občinski odbor SZDL in ObSS v Novem mestu 9. januarja obravnavala temeljne predloge za letošnji družbeni plan občine. Ob gradivu, ki so ga pripravili za zbore volivcev (od 12. do 24. januarja), je bila živahna razprava, v kateri so sodelovali: Andrej Grča, Slavko Dokl, August Avbar, Milan Senica, Stane Škufca, Jože Cvitkovič, Miro Gošnik, sekretar okrajnega odbora SZDL Ljubljana, in drugi.

Podpredsednik skupščine novomeške občine Andrej Grča je uvodoma prebral gradivo za zbore volivcev. Iz njega je razvidno, da je občina lanski plan presegla za 2 odstotka, letos pa se bo proizvodnja v posameznih panogah predvidoma takole povečala: v industriji za 28,2 odstotka, v kmetijstvu za 13, 6, v gozdarstvu za 4,8, v gradbeništvu za 0,1, v prometu za 7,3, v trgovini za 7,8, gostinstvu za 11,3 in v obrti za 13,4 odstotka. V industrijsko izgradnjo bo letos vloženih okrog 2,7 milijarde dinarjev. S temi investicijami se bodo zlasti povečale proizvodne zmogljivosti. Med drugim bodo sredstva porabili za nadaljevanje gradnje tovarne ravnega stekla, proizvodne prostore IMV, obrat za drobno pohištvo v Straži, razširitev »Iskrinega« obrata v Žužemberku, gradnjo obratnih prostorov v »Krki« itd.

V kmetijstvu bo začela veljati nova organizacija v sklopu novomeške KZ, medtem ko bo imel družbeni kmetijski sektor letos že 2395 ha obdelovalne zemlje. Med večjimi investicijami v živinorejo je treba omeniti gradnjo treh novih hlevov za 1200 pitancev v Draškovcu. Gospodarjenje gozdov sta po reorganizaciji prevzeli gozdni gospodarstvi v Brežicah in Novem mestu, ki imata skupaj 38.700 ha gozdov. Letos bo podružbljanje gozdne proizvodnje zajelo tudi okrog 30 odstotkov zasebnih gozdnih površin, tako da se bo družbeno gospodarjenje z gozdovi še bolj uveljavilo. Gradbeništvo ima velike naloge v stanovanjski izgradnji in bo letos dokončalo okrog 150 stanovanj. V prometu se bodo storitve povečale za 6,8 odstotka, medtem ko bo trgovina povečala promet za 7,88 milijarde dinarjev ali za 10,1 odstotka v primerjavi z lanskim letom. Gostinstvo in turizem bosta ob dograditvi in ureditvi ustreznih zmogljivosti povečala promet za okrog 11 odstotkov. (V tem času bodo tekle pospešene priprave na proslavo 600-letnice Novega mesta, ki jo bomo praznovali v prihodnjem letu.)

Obrt bo povečala usluge za 13,4 odstotka, s tem da bo okrepila servisne službe in posvečala pozornost drobni storitveni dejavnosti. Zelo razgibana bo tudi komunalna dejavnost. V sklopu te bodo izdelali več urbanističnih in zazidalnih načrtov naselij v občini. Urejeno bo električno omrežje z javno razsvetljavo v Novem mestu in v nekaterih drugih večjih krajih. Enako skrb bodo posvečali drugim delom, med katerimi je v ospredju vodovodna dejavnost v vrsti krajev širom po občini. Prav tako nameravajo zgraditi v tem letu plavajoči bazen na Loki v Novem mestu, kar bo prebivalstvo nedvomno pozdravilo. Šolstvo bo nadaljevalo z reorganizacijo osnovnih šol in predvsem odpravljalo kombinirani pouk. V Novem mestu bodo začeli graditi šolsko poslopje za ekonomsko srednjo šolo in šolo zdravstvenih delavcev, v Vavti vasi in Šmihelu pa bodo dokončali dozidavo učilnic. Načrte za nova šolska poslopja bodo pripravili za osnovni šoli v Mirni peči in Dolenjskih Toplicah. Razen tega bo povečana skrb za stanovanja prosvetnih delavcev in podobno. Več pomembnih stvari lahko pričakujemo tudi v zdravstvu, zlasti ker bosta letos odprta kirurški in otroški oddelek v novi kandijski bolnišnici. Vprašanju zdravstvenih in lekarniških prostorov v Novem mestu, Šentjerneju in Dolenjskih Toplicah pa bo posvečena posebna skrb. Ostala področja so v predlogih letošnjega razvoja v občini dobro zajeta, vendar so najvažnejša ta, o katerih smo spregovorili.

Same investicije še ne jamčijo napredka!

● Skupna seja SZDL in sindikata naj bi predvsem opozorila na politične momente, ki se utegnejo pojaviti med razpravo o predlogu za razvoj v l. 1964. Spričo tega so v razpravi posvečali večjo pozornost dejavnostim, od katerih pričakujemo določen učinek, manj pa vrednosti del. Nekateri diskutanti so n. pr. menili, da investicije same ne bodo prinesle zaželenega uspeha, če ne bomo uskladili, oz. povečali delovne storilnosti, izboljšali organizacije dela in izkoristili vseh rezerv v razpoložljivem fondu delovnih ur. Prav tako bo treba odpraviti pomanjkljivosti v delitvenih sistemih, torej na področjih, kjer se interesi posameznika srečujejo z interesi podjetja oziroma skupnosti.

● Sekretar okrajnega odbora SZDL Miro Gošnik je med drugim dejal, da je v vsej razpravi čutiti prizadevanje, ki je v skladu s celotnimi nalogami v letu 1964. To velja posebno za izvozne naloge podjetij, ker se na ta način podjetja vključujejo v mednarodno delitev dela.

Ob koncu seje je August Avbar ugotovil, da bi kazalo posvečati posebno pozornost naslednjim na seji obravnavanim vprašanjem: izdelovati je treba ekonomske analize, ki naj na svoj način prikažejo šibka mesta v gospodarjenju, kar bo prišlo zlasti v poštev pri prehodih na 42-urni delovni tednik; pospeševanje izvoza naj bo ekonomska zahteva, ne pa politično geslo, kot to radi večkrat pojmujemo; iz delitvenega sistema je treba izbrisati kategorijo 25.000 dinarjev, ki jih kot osebni dohodek prejme nad 32 odstotkov zaposlenih v občini itd.

Da bomo to dosegli je prav tako potrebno izpolniti vrsto drugih pogojev za ustalitev življenja in dela v delovnih kolektivih. V prvi vrsti stopajo v ospredje zahteve po čim temeljitejšem izobraževanju zaposlenih in kadrih, ki jih gospodarske organizacije dobijo s pomočjo štipendiranja. »Vsakemu ustrezno delovno mesto!« v tem primeru ni geslo, ampak zahteva, mimo katere ne more nobena gospodarna organizacija. Vsakemu pa tudi ustrezno plačilo in osnovne pogoje za delo in življenje. Le ob vsestranskem upoštevanju vsega tega moremo upati na uspehe v proizvodnji, izvozu in drugje, kjer je zainteresiran neposredni proizvajalec.

V nedeljo, 12. januarja, je bilo v novomeški občini sklicanih 12 zborov občanov, in sicer: v Birčni vasi, Malem Podljubnu, Prečni, dol. Kamencah, Stopičah, na Dolžu, v Dol. Maharovcu, Zameškem, Gor. Vrhpolju, Hinjah, Selih in Orehovici. Zaradi premajhne udeležbe niso bili sklepčni zbori na Dolžu, v Hinjah, Selih in Orehovici. V ponedeljek, 13. januarja, je bilo sklicanih 5 zborov v Novem mestu ter še na Malem Slatniku, v Vel. Brusnicah, v Gabrju, Šentjerneju, Gor. Gomili in v Ostrogu. Zaradi premajhne udeležbe ni bil sklepčen edinole zbor v 5. volilni enoti v Novem mestu (naselje Majde Šilc in Ragovska).

Na zborih so se v razpravi o osnutku občinskega statuta ustavljali največ ob krajevnih skupnostih in njihovih pravicah ter dolžnostih ter ob vprašanju, kakšni viri bodo krajevnim skupnostim na razpolago za finansiranje njihove dejavnosti. Občane zanima predvsem to, kako osnutek občinskega statuta zagotavlja krajevni skupnosti opravljanje njenih nalog in kolikšna sredstva ji namenja. V pravno formalna določila statuta se občani niso spuščali.

KAKO SO POTEKLI PRVI ZBORI OBČANOV

Ker je bilo na nekaterih zborih občanov slišati opazke, zakaj ni osnutek statuta predložen gospodinjstvom, da bi ga lahko občani prebrali, velja poudariti, da je bilo razposlanih toliko izvodov, da pride na vsakih 60 občanov po eden. Izvode osnutka so prejele vse delovne organizacije, vse organizacije SZDL, vse družbeno-politične organizacije in krajevni odbori ter odborniki skupščine in vsi člani skupščinskih organov. Vse kaže, da so ti izvodi, ki so bili namenjeni širši razpravi, ostali nekje po predalih. Razen tega je bil po enakem postopku že lani v začetku leta razdeljen prvi osnutek, ki je bil publiciran tudi v Dolenjskem listu.

Na mnogih zborih so se v razpravi o osnutku družbenega plana in proračuna občani čudili, kako to, da dobiva občina vedno večje naloge, njena sredstva pa se ne povečujejo. Domala povsod so načenjali krajevne komunalne probleme in v razpravi pokazali mnogo razumevanja za predložene načrte. To je razumljivo, saj je skupščina lani dodelila za krajevne potrebe 13 milijonov dinarjev sredstev (predvsem za popravila poti) in dodeljuje letos v te namene enak znesek. V večini primerov, kjer zbori niso bili sklepčni, je bilo vzrok slabo obveščanje.

Z ZBORA OBČANOV 1. VOLILNE ENOTE V NOVEM MESTU:

„Brez osnutka statuta ne moremo razpravljati!"

Novomeščani, ki prebivajo na področju 1. volilne enote, so se 13. januarja zbrali v poslopju sodišča na svojem zboru. Dnevni red je sicer obsegal samo 3 točke: razpravo o osnutku občinskega statuta, razpravo o realizaciji družbenega plana za 1963 in o osnutku za 1964 ter razno, kljub temu pa se je zavlekel pozno v noč. Dnevni red, sicer navidezno kratek, je bil le preobsežen. Mladi odbornik, ki so ga volivci lani izvolili v občinsko skupščino, Janez Korošec, je kot poročevalec svojo nalogo dobro opravil. Zbrano, dokaj preprosto in kar se da na kratko je volivcem poročal o gradivu, ki ga je dobil. Ko je zaključil svoje poročilo o osnutku statuta, so se volivci v razpravi najprej dotaknili krajevne skupnosti, nato pa so menili, da je težko seznaniti se s statutom, ki je precej obsežen, kar tako, ob zgoščeni razlagi, ki jo posreduje odbornik. Takšno mišljenje je izreklo več diskutantov, nato pa je zbor sprejel sklep, da volivci iz 1. enote predlagajo, naj občinska skupščina posreduje vsakemu gospodinjstvu v občini po 1 izvod osnutka statuta. Ko ga bodo ljudje prebrali, bodo o njem laže diskutirali.

Ko je bilo podano poročilo o realizaciji družbenega plana za minulo leto in o osnutku plana za 1964, se je razvila razprava o komunalni problematiki s področja volilne enote. Volivce je zanimalo, ali zidajo IMV, Iskra in tovarna »Labod« kakšna stanovanja, in ko so prejeli pojasnilo, se je začela razprava o modernizaciji Ulice talcev, ki je v osnutku družbenega plana. Volivci so predlagali, da bi hkrati z Ulico talcev modernizirali tudi Jerebovo ulico, ker se po njej odvija močan promet z osebnimi avtomobili, ki je usmerjen k stavbi sodišča in k izpostavi oddelka za notranje zadeve. Prah, ki se dviga pri tem, jim v poletnih mesecih onemogoča zračenje stanovanj. Vprašali so, zakaj ni pri Košakovem gostišču postavljen prometni znak, ki bi prepovedoval tovorni in ostali avtomobilski promet po Ulici talcev, ker so to na zboru volivcev že večkrat predlagali. Predlagali so vnovič, naj pristojni organi postavijo tak znak ter naj usmerijo promet mimo bencinske črpalke.

Občani so v zvezi s tem menili, da bi odbornik na vsakem zboru moral poročati, kako je s sklepi, ki jih je prejšnji zbor sprejel. Ker je bil sedanji odbornik izvoljen šele sredi lanskega leta, o starejših sklepih ni vedel poročati, pač pa je poročal o dveh sklepih, za katera je dobil podatke od občinske skupščine.

Nato se je razvila razprava o 600-letnici Novega mesta. Več diskutantov je poudarilo, da Novo mesto nima primernih prostorov za kulturno razvedrilo in vzgojo občanov, bodo možne v šolstvu nove saj so ti, ki so na razpolago, bili zgrajeni pred tremi desetletji za takratne potrebe in so danes premajhni. Dramska skupina Svobode »Dušan Jereb« si mora deliti prosvetni dom s kinom, kar ovira njeno dejavnost. Predlagali so, naj bi do 600-letnice zgradili paviljonsko stavbo, v katero bi se preselil kino, prosvetni dom pa bi res služil samo kulturno-prosvetnemu namenu. Preden so se razšli, so razpravljali še o težavah s prometom, ki se mora ustaviti, kadar je na Glavnem trgu, edinem primernem prostoru v mestu, kakšna javna manifestacija. Odbornik jim je pojasnil, da bo ta težava odpravljena, ko bo po urbanističnem načrtu zgrajena obvozna cesta.

V Dol. Toplicah razpravljajo o statutu krajevne skupnosti

V novomeški občini so Dolenjske Toplice prve, ki so izdelale osnutek statuta krajevnih skupnosti. O njem bodo v prihodnjih dneh razpravljali na zborih volivcev. Osnutek obsega 8 poglavij, v katerih so določene pravice in dolžnosti krajevne skupnosti kakor tudi ostalih organov na območju skupnosti, ki obsega 32 naselij in vasi. Zbori občanov bodo v Dol. Toplicah, na Uršnih selih, v Podturnu, Poljanah, Podhosti in Polju, kjer bodo izvolili v svet krajevnih skupnosti 12 članov. Delovne, družbene in politične organizacije bodo v ta svet izvolile 13 članov.

V osnutku je glavna skrb posvečena industriji in kmetijstvu, gozdarstvu, turizmu in obrti, poleg tega pa nekaterim negospodarskim panogam, kot je spomeniško varstvo NOB. V bodoče bo treba bolj kot doslej pospeševati razvoj obrtniške dejavnosti in domače obrti, s čimer se bo dvignila življenjska raven občanov.

Dokajšnjo pozornost posveča načrt tudi organizaciji izletov, taborjenju in razvedrilu domačinov in turistov. Za financiranje krajevnih skupnosti je predvideno, da bo dajala sredstva občinska skupščina, deloma se bodo natekala od prostovoljnih prispevkov občanov in delovnih organizacij, nekaj pa jih bo krajevna skupnost ustvarila sama z dohodki servisov in organizacij.

Osnutek statuta predvideva tudi poravnalni in potrošniški svet, dopušča pa možnost, da krajevna skupnost imenuje po potrebi tudi razne komisije.

D. G.

Novomeška kronika

■ **V samopostrežni trgovini** pri mostu imajo čedalje več strank, med njimi pa se skoraj vsak dan najde potrošnik, ki »pozabi« to ali ono reč plačati. Nekaterih predmetov ne spravi v košarico, temveč kar v žep ali pod plašč. Uslužbenci trgovine so povedali, da je med takimi strankami precej otrok, izmikajo pa predvsem sladkarije.

■ **Na oni strani hriba**, kjer se Marof prevesi proti Bršlinu, je vedno dovolj sankačev. Večinoma se tu sankajo večji otroci, ker po ledeni cesti brzijo sanke z neverjetno hitrostjo. Kljub temu da imajo nekateri motoristične čelade in prvovrstno opremo, je v snegu opaziti sledove krvi. Kdor se zaleti ali na ledu prevrne, navadno ne odnese cele kože.

■ **Na področju mesta** so te dni volivci na zboru občanov obravnavali osnutek statuta občinske skupščine in družbeni plan. Mimo tega so o isti stvari razpravljali volivci delovnih organizacij v posameznih volilnih enotah.

■ **Prihodnji teden** se začno polletne počitnice za učence osemletke in dijake srednjih šol. Učencem in njihovim vzgojiteljem želimo po napornem delu prijeten odmor, v drugi polovici šolskega leta pa več uspehov predvsem tistim, ki jim bodo polletna spričevala kazili »cvetke«.

■ **Kanalizacijska dela v bršlinskem predelu mesta** se letos nadaljujejo. Dogradili bodo kanalizacijo v stanovanjski četrti, ki se je zlasti v minulih dveh letih v Bršlinu močno razvila.

■ **Komunalna ureditev Novega mesta** se je v lanskem letu močno izboljšala, tako ugotavljajo volivci na zborih, ko razpravljajo o realizaciji družbenega plana za 1963. Tu in tam je slišati tudi zahteve, ki presegajo razpoložljiva finančna sredstva, na splošno pa so predlogi zborov stvarni. V eni izmed prihodnjih številk bomo o novomeški komuni pisali obširneje in predstavili Novomeščanom tudi nekaj delovnih kolektivov, ki so z dobršno mero razumevanja prispevali sredstva za komunalno ureditev okolja tovarn.

■ **Zgornji del tržnice** je bil pretekli ponedeljek skoraj prazen, v spodnjem delu pa so gospodinje lahko kupile peso po 120 din kg, smetano v skodelicah po 120 din, radič na merice po 70 din, zeljnate glave po 60 do 90 din, mleko po 70 din, jajca po 50 din, suhe slive po 200 din kg, jabolka po 110 do 130 din kg, fižol po 220 do 250 din kg, kislo zelje in repo po 60 din krožnik, orehe po 200 din firkelj in čebulo po 90 din kg.

■ **Gibanje prebivalstva:** rodile so: Anica Progar iz Adamičeve 8 — Stanislava, Martina Štukelj z Glavnega trga 16 — Katarino, Anica Pavlenč iz Koštialove — Slavka, Alojzija Barle iz Volčičeve 22 — Matejo, Mira Terzin iz Valetičeve 5 — deklico, Marija Travižan iz Slakove — dečka. — Poročila sta se: Stjepan Radaković, pek iz Hladnikove 3, in Marija Špendal, uslužbenka iz Trdinove 3a. — Ponesrečila sta se: Janez Kristan, sin uslužbenca iz Koštialove 33, je pri smučanju padel in si poškodoval glavo; Ivan Petrič, gradbeni tehnik iz Šmihelske 9, je na poledeneli cesti padel in si poškodoval levo koleno. — Smrti do ponedeljka v mestu ni bilo.

Obeta se peš pot ob železniškem mostu

Že lani smo pisali o želji prebivalcev z desne strani Krke, da bi ob železniškem mostu v Novem mestu zgradili hodnik za pešce, ki bi mnogim Novomeščanom in prebivalcem obrobnih naselij z desnega brega skrajšal vsakodnevno pot na delo v industrijski predel Bršlina. Razgovori s predstavniki železnice so ugodno zaključeni. Železnica je dograditev takšnega hodnika dovolila, idejni načrt zanj pa je tudi že narejen.

Priprave Pionirjevih kegljačev za republiško ligo

Prihodnji teden se prične letošnje največje kegljaško tekmovanje — republiška liga. Na lanskem tekmovanju je Pionir z osmim mestom za las ostal v ligi, kajti vsako leto izpadejo po štiri ekipe.

Ekipa Pionirja, ki nima doma možnosti za uspešen trening, je tudi v letošnjih pripravah na ligo gostovala po mnogih kegljiščih. Tako je v prijateljskem srečanju igrala na šeststeznem kegljišču v Ljubljani in premagala oslabljeno ekipo Ljubljane ter Lokomotivo, s katero je imela istočasno dvoboj. Pionirjeva ekipa je dosegla dober rezultat 6654 (povprečno 832). Tudi posamezni tekmovalci so se odlikovali z dobrimi rezultati. Odličen je bil Mrzlak (897), pa tudi Legiša (876) in Hren (869) sta dosegla dobre rezultate. Barbič (836), Juntez (805), Vukšinič (803) in Romih (777) pa so tudi sprispevali svoje. Pri Ljubljani sta bila dobra Grom z 910 in Likovnik z 908, najboljši tekmovalec troboja pa je bil Kum z 927 keglji.

Pionir je gostoval tudi v Celju, kjer pa zaradi slabih kegljev niso bili doseženi boljši rezultati. Najboljši so bili Hren z 852, Legiša (833), Krušič (804) in Murn (803).

Tako ima tehnično vodstvo težko delo, kako sestaviti ekipo za prvi nastop v Ljubljani, ki bo v nedeljo, 19. januarja. V ekipi je smajst popolnoma enakovrednih kegljačev, tako da so na vsaki tekmi kar trije igralci v rezervi. Želimo kegljačem Pionirja, da bi uspešno zastopali dolenjsko kegljanje.

(en)

LETOS: jugoslovanske športne igre

(Razmišljanja ob novoletni želji predsednika Zveze telesnokulturnih organizacij Slovenije Janeza Zemljariča)

Novoletni prazniki so za nami. Še eno leto smo shranili v mapo, na kateri piše »ad acta«. V telesnokulturnem smislu leto 1963 ni bilo ne blesteče, ne zgodovinsko, niti prelomno, vendar se nam določenih uspehov le ni treba sramovati. V nekaterih športnih panogah so uspehi prav ohrabrujoči in dajejo upanje, da bo 1964. leto še uspešnejše. Ne nameravamo se ustavljati pri uspehih oziroma neuspehih v posameznih športnih panogah. Kdor je kolikor toliko redno spremljal poročila na naši športni strani, si je lahko sam ustvaril mnenje o napredku ali nazadovanju v posameznih panogah na področju Dolenjske. Zanima nas nekaj drugega.

Pred nami je velika telesnokulturna akcija, ki naj bi dokončno besede spremenila v dejanja. Že vrsto let govorimo in govorimo o množičnosti v naši telesni kulturi. Ugotavljamo, da smo še precej za drugimi narodi, ki sodijo med razvite. Pripravili smo tudi vrsto akcij, s katerimi bi dvignili množičnost, a pravega uspeha ni bilo. Uspehi so bili le delni — na nekaterih področjih.

Pred nedavnim je bil v Beogradu sestanek vidnejših telesnokulturnih delavcev iz vse države, katerih glavna naloga naj bi bila v letošnjem 1964. letu — **organizacija JUGOSLOVANSKIH ŠPORTNIH IGER.** Znano je, da so se delavske športne igre ponekod (pri nas npr. v Novem mestu, deloma v Vidmu-Krškem itd.) že udomačile in da je tudi porast števila nastopajočih iz leta v leto večji. Žal pa ni bilo povsod tako. Ponekod te oblike rekreativne dejavnosti sploh niso poznali. Omejili so se le na nekatere športne prireditve in — konec.

Sedaj pa gre zares. Leto 1964 mora biti v pogledu množičnosti v telesni kulturi prelomnica! V vsako komuno, v vsak kraj mora prodreti glas o nujnosti razvijanja in razširjanja športne rekreativne dejavnosti delovnih ljudi! Povsod je treba izkoristiti vse možnosti za čim večje vključevanje proizvajalcev v telesnokulturno aktivnost.

Da bi to dosegli, ni dovolj proglas, ni dovolj, da se izvoli odbor, ki bo akcijo vodil, ni dovolj napisati o tem članek. Za uresničitev ideje o Jugoslovanskih športnih igrah se mora angažirati čim širši krog družbenih sil v komuni in v vsakem kraju posebej.

Novoletna želja predsednika ZTKS

Ko razmišljamo o Jugoslovanskih športnih igrah, ki naj bi bile podobne množičnim manifestacijam telesne kulture v tako imenovanih razvitih državah (v ZSSR imajo npr. spartakiado, ki je lani zajela nič manj kot 66,000.000 državljanov Sovjetske zveze), ne moremo mimo novoletne želje **predsednika ZTKS** (Zveze za telesno kulturo Slovenije) tov. **Janeza Zemljariča, ki je med drugim izjavil:**

»Ob prehodu v novo leto imamo vedno mnogo želja, med katerimi je včasih največjo težko določiti. Vseeno pa bi bila največja želja, da bi v letu 1964 uspešno začeli Jugoslovanske športne igre v komunah. Menimo, da bodo te igre, če jih bodo v komunah pravilno razumeli in izkoristili, pomenile veliko stimulacijo za bodoči razvoj telesne kulture. Igre bodo po našem konceptu mobilizacija vseh sil komune na telesnokulturnem področju, pregled doseženih uspehov in priložnost za sprejemanje novih kratkoročnih in dolgoročnih nalog za razvoj telesne kulture v šolah, delovnih organizacijah, krajevnih skupnostih in družbenih organizacijah. S pomočjo Jugoslovanskih športnih iger bi si morala telesna kultura pridobivati ustrezno mesto na vseh območjih naše republike, predvsem pa v tistih, kjer je relativno zaostajala.

Prav zato je naša velika želja za leto 1934, da bi JUGOSLOVANSKE ŠPORTNE IGRE kar najbolj uspele. To je obenem tudi ena najvažnejših nalog Zveze za telesno kulturo Slovenije, republiških strokovnih zvez, okrajnih in občinskih zvez za telesno kulturo in vseh delavcev na področju telesne kulture.«

Želja predsednika ZTKS ni samo njegova želja, to je želja vseh, ki trezno gledajo na razvoj našega telesnokulturnega gibanja. Če želimo tudi glede množičnosti doseči velike uspehe, podobno kot v vrhunskem športu, potem se moramo akcije lotiti še bolj organizirano kot doslej, in to od vrha pa do najmanjše komune. Vsekakor pa je treba več delati, od besed je treba preiti k dejanjem!

V SSSR: 66 milijonov nastopajočih!

Sovjetska zveza sodi vsekakor med najbolj razvite države na svetu, zato ni čudno, da je njen primer pritegnil našo pozornost. Podatek, da je na tekmovanjih in prireditvah III. SPARTAKIADE NARODOV ZSSR (to so nekakšne velikanske delavske športne igre lokalnega in zveznega značaja obenem) lani aktivno sodelovalo okoli 66,000.000 državljanov ZSSR, je dogodek brez primere v vsej dosedanji zgodovini. S takim angažiranjem množic se da primerjati morda le velikanska mobilizacija armad v II. svetovni vojni, toda takrat je šlo za veliko večje teritorije in za večje število držav. Če govorimo o množični osnovi sovjetske telesne kulture, lahko množičnost dokažemo tudi z drugim: za značko GTO (pred 15 leti je bila po njihovem zgledu pri nas uvedena značka ZREN, lani pa »navadna športna značka«) je lani tekmovalo 10 milijonov prebivalcev ZSSR, a 5.5 milijona jo je osvojilo.

Tudi v drugih državah podobno kot v ZSSR skrbijo za množičnost v telesni kulturi. Tragično preminuli predsednik ZDA John Kennedy se je zavedal, da je telesna kultura neobhodna za ohranitev fizičnih sposobnosti. Poval je mornarje, naj v manj kot 20 urah prehodijo 80 km in tako pokažejo svojo fizično zmogljivost. Poziv mornarjem se je spremenil v poziv narodu ZDA, ki je od predsednikovega brata Roberta Kennedyja in najbližjih sodelavcev pa do študentov odšel na ceste in s tem prilično napornim maršem pokazal svoje telesne sposobnosti. Posledice so bile več kot zadovoljive. Res je bilo precej vnetij mišic, oteklih in ožuljenih nog itd., toda dandanes v ZDA obstoji 4600 lokalnih centrov, ki sistematično organizirajo pohode in na ta način prispevajo k dvigu telesnih sposobnosti ameriškega naroda.

Še in še bi lahko navajali primere, ki se pojavljajo v tujem športnem tisku in kažejo, kako nekateri narodi rešujejo probleme množičnega vključevanja prebivalstva v telesno kulturo, da bi povečali telesne sposobnosti in utrdili ljudsko zdravje.

Na severu Evrope so v modi množična tekmovanja v smučanju, v orientacijskem krosu in za športne značke. Šolska tekmovanja zajamejo vse zdrave dijake in študente. Vse hitrejši je tudi razvoj rekreativne dejavnosti v gospodarskih organizacijah in v podjetjih v obliki krajših izletov, kampiranja in podobnih aktivnosti v prirodi.

In kako je pri nas? Kaj smo mi storili, da bi telesna kultura prodrla v najširše ljudske množice?

Pri nas — žal samo poizkusi . . .

Odgovor na ta vprašanja bi bil v različnih predelih naše države, pa tudi na področju naše Dolenjske — različen. Ponekod so dosedanje akcije uspešno izvedli in zabeležili pomembne rezultate, drugod pa je ostalo le pri poizkusih. Na splošno pa lahko rečemo, da je marsikatera dobro zamišljena akcija naletela na gluha ušesa pri odločujočih činiteljih v komunah kot osnovnih celicah naše družbe. Poglejmo nekatere primere:

— Že precej časa je poteklo, odkar je bila sprejeta odločitev, da se uvede tekmovanje za »navadno športno značko«. Izdana so bila pravila, osnovani odbori, tiskane propagandne brošure, izdelana je bila značka, tako da je preostalo le še to, da se prične tekmovanje. Toda do tega ni prišlo ali pa se je po prvih poizkusih na to sčasoma pozabilo. (Tudi v Novem mestu je bilo tako!) Nezainteresiranost je bila tolikšna, da je bilo v vsej državi nabavljenih (od podjetja IKOM Zagreb) le 60.000 značk, vprašanje pa je, koliko jih je bilo od tega števila osvojenih. Glavni potrošniki značk pa so bili štabi mladinskih delovnih brigad, kar meče še slabšo luč na telesnokulturne organizacije. In vendar bi ta akcija lahko mnogo prispevala za razvoj telesne kulture pri nas!

*

— Splošno je znano, da poleti v različnih krajih naše države veliko ljudi utone v rekah in jezerih. Ne bi navajali podatkov, toda položaj je zelo resen. Zato so bili potrebni odločni ukrepi za odpravo »plavalne nepismenosti«. Sprejet je bil sklep, da se v letu 1963 organizira splošna jugoslovanska akcija za učenje plavanja. Spet so bili izvoljeni odbori, napisani članki in sprejeti načrti za izvedbo akcije, a iz vsega ni bilo nič. Leto je za nami. Namesto obsežnih akcij, propagande, tečajev, plavalnih šol in tisočev novih plavalcev smo dočakali le nezainteresiranost in pasivnost. Besede brez dejanj!

*

— Od prihodnjega meseca naprej bo tekla akcija za JUGOSLOVANSKE ŠPORTNE IGRE. Ta akcija bi morala zajeti milijone Jugoslovanov, jih spodbuditi, da se vključijo v eno od številnih vej telesnokulturne dejavnosti. Pobudniki iger so si zamišljali, da bi bila to široka aktivnost, odprta vsakemu, ki to želi, ne glede na starost, spol, poklic in športno pripadnost. Žal so se ponekod že pojavili predlogi nekaterih »strokovnjakov«, da bi se kar rednim prvenstvenim in pokalnim tekmovanjem nataknil naziv »Jugoslovanske športne igre«.

JŠI — pomemben mejnik

Taki in podobni predlogi nekaterih kratkovidnežev so se že pojavili. Kaj bi s tem dosegli? Nič. Kajti v tem primeru ne bi mogli govoriti o večji množičnosti in novem vključevanju državljanov SFRJ v telesnokulturno aktivnost.

Jugoslovanske športne igre bi morale biti nekaj novega, bistveno drugačnega od že obstoječih oblik telesnokulturne dejavnosti. Morale bi se bistveno razlikovati od obstoječega in toliko kritiziranega sistema tekmovanj v našem kvalitetnem športu! V Jugoslovanskih športnih igrah bi smeli in morali sodelovati vsi, ki to žele, brez vsakih omejitev, posebno takih »registracijske« narave. V njihovi organizaciji pa bi morali sodelovati vsi športni in telesnovzgojni delavci in organizacije, seveda pa tudi niz drugih zelo važnih činiteljev, ki imajo možnost mobilizirati široke množice delovnih ljudi. To so: mladinska organizacija, SZDL, sindikati, krajevne skupnosti, organi upravljanja v podjetjih, šole, JLA itd.

Vsakomur je jasno, da za realizacijo takih idej ni dovolj, da se samo objavijo, da se izvolijo organizacijski odbori itd. Za njihovo uresničitev je treba angažirati vse, ki lahko pripomorejo k uspešnemu zaključku iger. Težišče celotne akcije bo seveda v občini, vendar bo treba tudi v vrhu (v okraju, republiki itd.) pripraviti vse (prospekte, plakate, pravila itd.), da bo akcija čim prej in čim lepše stekla.

Fr. MIKEC

Prelepa smučišča na Gačah in drugod v okolici Črmošnjic vabijo

Pridejo tudi Polda, Mulej in Štefe!

Samo dober teden nas še loči od V. republiškega smučarskega prvenstva gozdarjev, lesarjev in lovcev, ki se bo odvijalo 25. in 26. januarja na zasneženih poljanah in strminah Gač in Črmošnjic. Dolenjska nastopa tokrat prvič kot gostitelj v republiški smučarski prireditvi. Preden poročamo o tem, koliko je že pripravljenega za smučarsko srečanje, naj povemo najmlajšim, ki se bodo kot navdušeni gledalci zbrali v nedeljo, 26. januarja, v Črmošnjicah: prav od blizu si bodo lahko ogledali Janeza Poldo, Tinčka Muleja in Janka Štefeta!

Polda, ki je še pred leti v zamejstvu pomenil isto kot Jugoslavija, saj je našo slavo ponesel v svet, leteč po največjih evropskih skakalnicah, kjer je rušil vse rekorde, ter njegova vrstnika Mulej in Štefe, najslavnejši in najbolj priljubljeni jugoslovanski smučarji, se bodo tekmovanja v Črmošnjicah udeležili kot tekmovalci! Mladina, ki si je svoje ljubljence doslej ogledovala samo na slikah, v filmih in na televizijskih zaslonih, jih bo tokrat lahko videla prav od blizu in najbrž bo »padela tudi marsikak avtogram. Belokranjska šolska mladež se že pripravlja na organiziran prihod v Črmošnjice, kamor jo bodo popeljali šolski avtobusi.

Čas se hitro odmika, pripravljalni odbor za tekmovanje pa ima polne roke dela. Prihodnji teden bodo začeli krasiti področje od Vavte vasi pa do Kota pri Semiču, kjer bodo ob cesti v gozdih razpostavljene zastave ter napisi z dobrodošlicami. Gostinski kolektivi iz črnomaljske in novomeške občine bodo postavili koje, v katerih bodo gledalcem na voljo topel čaj, enostavna topla jedila, prigrizek in pijače. Pri Črmošnjicah bo urejen parkirni prostor, ki bo lahko sprejel množico avtomobilov in avtobusov, s katerimi bodo prihiteli gledalci. Prostor za gledalce pri veleslalomski progi bo ozvočen, na slavnostni tribuni pa se bodo zbrali častni gostje.

Otvoritev tekmovanja v veleslalomu v Črmošnjicah bo nekaj več kot to: s tem bo začel živeti zimskošportni center Dolenjske v prihodnjih letih ob sodelovanju črnomaljske in novomeške občine. V začetku tega tedna so začeli montirati vlečnico, ki bo premostila največji vzpon na spodnjih 450 metrih veleslalomske proge. Kot je videti, bo vlečnica predana namenu še v tej zimski sezoni. Prihodnja leta bo na Gačah zrasel dom zimskega oddiha, ki bo smučarjem in ostalim ljubiteljem zimskega športa nudil vse ugodje. Ob smučarskih progah bodo pozneje urejene še sankaške, v Črmošnjicah pa bodo uredili tudi naravno drsališče. Ob veleslalomski progi je teren zelo ugoden za gradnjo smučarske skakalnice za skoke nad 70 metrov, kot so ugotovili smučarski strokovnjaki. Skratka, v Črmošnjicah bo v prihodnosti zrasel zimskošportni center Dolenjske, v katerega se bodo lahko zatekali odrasli na smučanje in oddih, mladina pa bo v njem našla vežbališče, kjer se bo lahko predajala beli opojnosti.

V večjih delovnih kolektivih v novomeški in črnomaljski občini se že pogovarjajo o tem, kako organizirati kolektivni obisk smučarske prireditve v Črmošnjicah in tudi področna avto-moto društva že razmišljajo o tem, da bi priredila množične pohode avtomobilistov v Črmošnjice. Prav gotovo bo nedelja, 26. januarja, ostala mnogim ljubiteljem belega športa z našega področja v najlepšem spominu, najdlje pa jo bodo pomnili najmlajši, ki bodo tokrat prvič videli svoje ljubljence: Poldo, Štefeta in Muleja!

Namiznoteniška šola v Kočevju

Od 18. januarja do 1. februarja bo v Kočevju zvezna namiznoteniška šola za najboljše mladinske igralce. Trenirali bo osem mladincev in osem mladink, šolo pa bosta vodila bivši državni reprezentant Grujić iz Novega Sada in Trutković iz Duge Rese. Namiznoteniška šola bo v novem domu telesne kulture v Kočevju. Ob zaključku bo namiznoteniška zveza Slovenije v Kočevju priredila republiški namiznoteniški turnir.

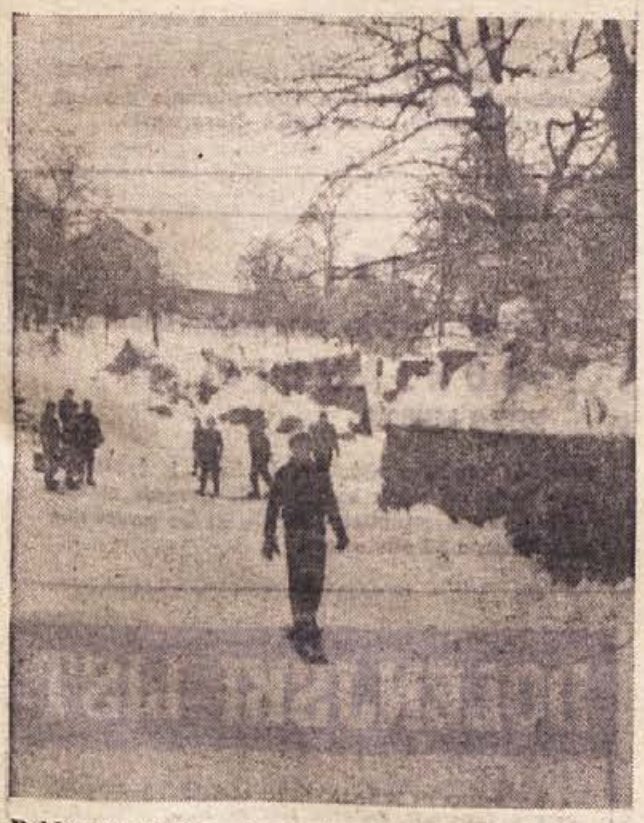

Poldeta in Duška, ki znata na smučeh tudi brez palic zavijati v levo in desno, občudujejo vrstniki, ki gredo iz šole. Vse lepo in prav, če ne bi bilo to sredi Črnomlja, na poti, ki iz glavne mestne ulice zavije v hrib proti vrtcu. — Ne pozabite na previdnost, smučarji in sankači, posebno zdajle v počitnicah!

RADIO LJUBLJANA

VSAK DAN: poročila ob 5.15, 6.00, 7.00, 8.00, 12.00, 13.00, 17.00, 19.30, 22.00. Pisan glasbeni spored od 5.00 do 8.55.

SOBOTA, 18. JANUARJA: 8.05 Vedre melodije za konec tedna. 9.25 Mladina poje. 10.15 Nekaj domačih z majhnimi narodno-zabavnimi ansambli. 11.00 Pozor, nimaš prednosti! 12.15 KN — inž. Mileva Kač: Izkušnje v zaščiti črnega ribeza pri nas in drugod. 12.25 V paviljonu zabavne glasbe. 13.30 Glasbeni sejem. 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.15 Zabavna glasba. 16.00 Vsak dan za vas. 17.05 Gremo v kino. 18.45 Novo v znanosti. 19.05 Glasbene razglednice. 20.00 Zabavna glasba.

NEDELJA, 19. JANUARJA: 8.00 Mladinska radijska igra — Marjan Marinc: Mali hišni svet. 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. 10.00 Se pomnite, tovariši . . . Vlado Lenardič - Vojko: Nenadni rafali v Cerknem. 11.30 Nedeljska reportaža. 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. 13.30 Za našo vas. 14.10 Nekaj melodij — nekaj ritmov. 15.05 Od uverture do kola. 16.00 Humoreska tega tedna — Moss Hart: Doktor in njegov bolnik. 17.15 Radijska igra — Alphonse Daudet — Franjo Kumer: Lek prečastitega očeta Levičnika. 18.02 Glasba iz znamenitih oper. 19.05 Glasbene razglednice. 20.00 Izberite svojo popevko.

PONEDELJEK, 20. JANUARJA: 8.55 Za mlade radovedneže. 9.25 Pojeta sopranistka Ksenija Vidali in baritonist Samo Smerkolj. 10.55 Glasbena medigra. 11.00 Pozor, nimaš prednosti! 12.15 Kmetijski nasveti — inž. Jelka Hočevar: Izkušnje s herbicidi v poljedelstvu in vrtnarstvu. 12.25 Zabavni orkester RTV Ljubljana in pevci 13.30 Glasbeni sejem. 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 S knjižnega trga. 16.00 Vsak dan za vas. 17.05 Glasbena križanka št. 8. 18.10 Na obisku pri bolgarskih zabavnih ansamblih in pevcih. 19.05 Glasbene razglednice. 20.00 Skupni program JRT — Studio Beograd.

TOREK, 21. JANUARJA: 8.35 Domači napevi za prijetno dopoldne 9.25 Veliki zabavni orkestri. 10.40 »Valpurgina noč« iz Gounodove opere »Faust«. 11.00 Pozor, nimaš prednosti! 12.15 Kmetijski nasveti — inž. Lado Simončič: Pridobivanje gozdnega semenja na sadjarski način. 12.25 V ritmu polke in valčka z narodnimi ansambli. 13.30 S poti po Španiji in Italiji. 14.35 Slovenske narodne v priredbi Matije Tomca. 15.30 V torek na svidenje. 16.00 Vsak dan za vas. 17.05 Koncert po željah poslušalcev. 18.45 Na mednarodnih križpotjih. 19.05 Glasbene razglednice. 20.20 Radijska igra — Howard Rodman: Konjiček.

SREDA, 22. JANUARJA: 8.55 Pisani svet pravljic in zgodb. 9.25 Glasba ob delu. 10.45 Človek in zdravje. 11.00 Pozor, nimaš prednosti! 12.15 KN — inž. Janko Živko: Plan melioracij v vzhodni Sloveniji. 13.30 O jugu in soncu v ruskih skladbah. 14.35 Od Sofije do Moskve. 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana poje pesmi slovenskih skladateljev. 16.00 Vsak dan za vas. 17.30 Iz fonoteke radia Koper. 18.45 Ljudski parlament. 19.05 Glasbene razglednice. 20.00 Lahka glasba z velikimi zabavnimi orkestri.

ČETRTEK, 23. JANUARJA: 8.05 Z opernih in koncertnih odrov. 9.25 Slovenski pevci, orkestri in ansambli. 10.15 Pihalna godba The band of the Royal Marines. 11.00 Pozor, nimaš prednosti! 12.15 Kmetijski nasveti — Čebelarstvo. 12.25 Domače pesmi in napevi za opoldne. 13.30 Glasbeni sejem. 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.15 Zabavna glasba. 16.00 Vsak dan za vas. 17.05 Igra ansambel Harry Mooten. 17.15 Turistična oddaja. 18.45 Kulturna kronika. 19.05 Glasbene razglednice. 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov.

PETEK, 24. JANUARJA: 8.05 Po uri v vedrem ritmu. 9.25 Baletni intermezzo. 10.35 Novost na knjižni polici. 11.00 Pozor, nimaš prednosti! 12.15 RKU — inž. Oto Muck: Rezultati večletnih poskusov s silažo. 12.25 Popevke in lepe melodije. 13.30 Virtuozi nam igrajo . . . 14.35 Domače melodije z narodno zabavnimi ansambli. 15.15 Napotki za turiste. 16.00 Vsak dan za vas. 17.05 Petkovo glasbeno popoldne pri skladatelju Claudu Debussyju in Ottorinu Respighiju. 18.45 Iz naših kolektivov. 19.05 Glasbene razglednice. 20.00 Revijska glasba.

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

Tedenski koledar

Petek, 17. januarja — Anton
Sobota, 18. januarja — Vera
Nedelja, 19. januarja — Marij
Ponedeljek, 20. januarja — Boštjan
Torek, 21 januarja — Neža
Sreda, 22. januarja — Viktor
Četrtek, 23. januarja — Rajko
Petek, 24. januarja — Felicijan

MALI OGLASI

GOSPODINJSKO POMOČNICO — veščo kuhe, sprejme družina s triletnim otrokom. Pogoji zelo ugodni. — Milica Mekinda, Ljubljana, Turnerjeva 35 (novi blok).

PRODAM malo rabljeno spalnico, tudi na ček. Pevec, Novo mesto, Partizanska c. 2.

POCENI PRODAM vinograd v Trški gori. Katarina Flandija, Novo mesto, Foersterjeva 2.

KUPIM vprežno kosilnico z žetveno napravo. Naslov v upravi lista. (15-64)

IŠČEMO gospodinjsko pomočnico, veščo kuhanja, k družini s štirimi otroki od 8 do 17 let. Začetna plača 12.000 din. Starejše imajo prednost. Dr. Ivan Hribernik, Kranj.

ZA DOPOLDANSKO POMOČ v gospodinjstvu pri štiričlanski družini v Novem mestu nudim sobo in 8000 din na mesec. Ponudbe pod »Pridna in poštena« na upravo lista.

NAJDENO moško kolo na Mirni se dobi pri Francu Kordanb, Zabrdje 14, Mirna na Dol.

ZDRAVILIŠČE ROGAŠKA SLATINA. — Če bolehate na želodcu ali na jetrih, žolču ali črevesju, če vas muči zaprtje ali hemoroidi in vam umetna zdravila ne pomagajo, se posvetujte z zdravnikom in poizkusite zdravljenje z učinkovitim naravnim sredstvom: rogaškim vrelcem »Donat«. Zahtevajte ga v svoji trgovini, te pa ga dobe v Novem mestu pri trgovskem obratu »ZADRUŽNIK« — tel. 129 (KGPK).

KINO

Črnomelj: 17. in 19. I. angleški barvni film »Valček toreadorja«. 21. in 22. I. ital.-franc. film »Slasti sobotnega večera«. 23. in 24. I. španski barvni film »Mati, poslušaj mojo pesem«.

Kočevje — Svoboda: 18. in 19. I. ameriški barvni film »Gusar«. 22. in 23. I. angleški barvni film »Safir«.

Kočevje — Jadran: od 17. do 19. I. ameriški barvni film »Poslednji mrak«. 19. I. matineja sovjetskega barvnega filma »Človek — amfibija«. 20. in 21. I. ameriški film »Nenadoma lansko poletje«. 22. in 23. I. nemški barvni film »Fredi pod tujimi zvezdami«.

Kostanjevica: 19. I. francoski barvni film »Babet gre v vojno«.

Metlika: 18. in 19. I. angleški film »Obtoženi ste, Oskar Wilde«. 22. in 23. I. jugoslovanski film »Naš avto«.

Mokronog: 18. in 19. I. angleški film »Pot v visoko družbo«.

Novo mesto — Krka: Od 17. do 20. I. ameriški barvni film »Veličastvenih sedem«. Od 21. do 23. ameriški film »Čudodelka«.

Novo mesto — Dom JLA: Od 20. do 22. I. ameriški film »Serenada velike ljubezni«.

Predgrad: 19. I. nemški barvni film »Ljubezenska zmešnjava«.

Sevnica: 18. in 19. I. ameriški film »Prijatelj Joey«. 22. I. nemški film »Med časom in večnostjo«.

Ribnica: 18. in 19. I. angleški film »Krog sleparij«.

Sodražica: 18. in 19. I. italijanski film »Beatrice Cenci«.

Straža: 18. in 19. francoski film »Ambicioznaž«.

Trebnje: 18. in 19. I. ameriški barvni film »Zlomljena zvezda«.

GIBANJE PREBIVALSTVA

Matični urad Novo mesto

od 7. do 13. januarja je bilo rojenih 12 dečkov in 13 deklic.

Poročili so se: Jože Jančar, delavec iz Orehovice, in Neža Šuštaršič, poljedelka iz Zapuž; Jože-Danijel Sladič, delavec iz Velike Bučne vasi, in Veronika Božič, uslužbenka iz Dobrove.

Umrla je Jelka Panjan iz Črnomlja, 3 leta.

Iz novomeške porodnišnice

Pretekli teden so v novomeški porodnišnici rodile: Angela Papež iz Ratja — Antona, Marija Šuštaršič iz Trate — Mojco, Jožefa Lukek z Mirne — Antona, Jožefa Zupančič iz Dolnje Nemške vasi — Jožka, Antonija Spehar iz Bednja — Tatjano, Ana Vidmar iz Zaloga — Marjanco, Marija Simončič iz Boštanja — Franca, Marija Tršinar iz Jurne vasi — Vesno, Ivanka Lamovšek z Malega Cirnika — Bernardo, Veronika Lipar iz Vrbovcev — Stanislava, Ljudmila Zupančič iz Meniške vasi — Stanislava, Lojzka Hočevar iz Dolnjih Kamenc — Anico, Marija Bregar iz Sentjerneja — Ksenijo, Marija Kužnik iz Ljubljane — Antona, Marija Brulc iz Lutriškega Selа — Marijo, Pepca Cimermančič iz Vinje vasi — deklico, Marija Zupančič iz Lokev — dečka.

Iz brežiške porodnišnice

Pretekli teden so v brežiški porodnišnici rodile: Marija Stanjko iz Sv. Križa — Mirjano, Marija Cerjak iz Šentlenarta — Bogdana, Olga Brakus iz Brežic — Ljiljano, Julka Mikolič iz Rovišča — Viljema, Stefanija Glogović iz Velikega Obreža — Stanko, Marija Križnik iz Stolovnika — Jožeta, Terezija Budič iz Leskovca — Bojana, Terezija Preskar iz Podgorja — Romano, Ivana Kozinc iz Šmarja — Mihaelo.

KRONIKA + NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoč v novomeški bolnišnici: **Marija Primc**, užitkarica iz Sel, si je pri prometni nesreči poškodovala levo nogo; **Martin Malerič**, sin upokojenca iz Vojne vasi, je pri smučanju padel in si poškodoval glavo; **Lojzka Jamnik**, delavka iz Gotne vasi, je na poti padla in si poškodovala desno koleno; **Franc Koren**, delavec iz Črnomlja, si je na stroju poškodoval prste leve roke; **Albin Savinc**, upokojenec iz Loga, je padel in si poškodoval levo nogo; **Mirko Pacek**, sin tesarja iz Malega Mraševega, se je z vročim mlekom opekel po glavi in desni roki; **Sonja Volf**, hči ključničarja iz Ljubljane, si je pri avtomobilski nesreči poškodovala glavo.

BREŽIŠKA KRONIKA

NESREČ

Anton Poljšak, upokojenec iz Sremiča, je padel in si poškodoval desno nogo; **Frančiška Jazbec**, gosp. pomočnica iz Volovnika, je padla in si zlomila levo nogo; **Franc Vimpolšek**, preužitkar iz Pišec, je padel in si poškodoval desno nogo; **Franca Hlastana**, delavca iz Stare vasi, je nekdo pretepel in mu prizadel poškodbe po glavi.

OBJAVE — RAZPISI —

OBVESTILO

V zamenjavo za žito lahko dobite vsak delavnik v rednem delovnem času naslednje mlevske izdelke: fino in navadno belo moko, ajdovo, rženo, koruzno in zmesno moko, ješprenj, kašo; drobljenje žita (mletje za prašiče) se izvrši takoj.

Kovačič, mlin, Novo mesto — Kandija

MLIN POVŠE OBVEŠČA

Moka vseh vrst vedno na zalogi v zamenjavo za žito. — Mlin Povše, Podboršt, Mirna peč.

OBVESTILO PRODAJALNE »KROJAČ« V NOVEM MESTU

Prodajalna podjetja »Krojač« na Cesti komandanta Staneta obvešča potrošnike, da ima naprodaj ženske plašče in obleke, moške obleke in suknjiče — po znižanih cenah.

Razpis »KO-MET«, I. Z., METLIKA

razpisuje

razprodajo naslednjih osnovnih sredstev:

— stroj dvoiglica 112 W 130,
— krojni nož za rezanje »Mirna«.

Ogled in informacije na upravi »KO-MET«, Metlika. Razprodaja bo 18. januarja 1964. Prednost nakupa ima družbeni sektor.

Matični urad Metlika

V decembru ni bilo rojstev izven porodnišnice.

Poročili so se: Franc Hočevar, uslužbenec LM iz Kojakega pri Novi Gorici, in Danijela Simčič, gospodinja iz Huma pri Novi Gorici; Ilija Deanović, kovač, in Alojzija Vraničar, vrtnarica, oba iz Metlike.

Umrli sta: Cvetka Oberman, gospodinja iz Curil, 24 let; Bara Prus, gospodinja iz Krmačine, 55 let.

NA VRSTI SO:

Prejemki pod 25.000 dinarjev

V ponedeljek so se pri predsedniku občinske skupščine Ribnica sestali predzacij, predstavniki obratov, ki imajo sedež izven komune, in predsedniki delavskih svetov, da bi se pogovorili o statutih delovnih organizacij, o osebnih prejemkih pod 25.000 din in o nadaljevanju gradnje počitniškega doma v Novigradu.

Gospodarske organizacije intenzivno pripravljajo statute, težave imajo le majhni kolektivi, kjer statuta pravzaprav nima kdo napraviti. Marsikje je nejasnih še vrsta stvari. Pri Inlesu npr. sprašujejo, kako je z investicijami oziroma decentralizacijo sredstev. Verjetno bo najbolje, da tudi v prihodnje še nekaj časa razporeja sredstva centralni delavski svet, kjer so zastopani vsi obrati. V podjetju tudi živahno razpravljajo o stimulativnem nagrajevanju. Nekateri obrati namreč zaradi strukture svoje proizvodnje ne dosegajo v prodaji lastne cene. Statut naj bi določal taka merila delitve, da bo tudi proizvajanje sedaj pasivnih izdelkov stimuliralo ljudi za nadaljnjo proizvodnjo teh artiklov. Seveda pa bodo morali posvetiti posebno skrb zniževanju lastne cene z znižanjem materialnih stroškov, odpravi ozkih grl v proizvodnji, izkoriščanju notranjih rezerv itd.

Na sestanku so veliko govorili tudi o ekonomskih enotah, njihovih pristojnostih in o prenašanju pristojnosti na svet ekonomske enote, ki naj bi približale samoupravo čim širšemu krogu delavcev. Razen tega so se pogovorili še o investicijski politiki in s tem v zvezi o kadrih. Poudarili so, naj bi v prihodnje vprašanje strokovnjakov reševali vzporedno z investicijami, ali z drugimi besedami, ne smemo razširjati delovnih zmogljivosti in kupovati nove stroje, če ne vemo, kdo bo za te stroje pripravljal delo in kdo bo z njimi upravljal. V tej smeri pa je bilo doslej, žal, še vse premalo storjenega. (O statutih delovnih organizacij bomo obširneje spregovorili v eni prihodnjih številk).

Druga stvar, kateri bo treba posvetiti vso skrb, so prejemki delavcev pod 25.000 din. Po statistiki je v ribniški komuni zaposlenih 42,68 odst. ljudi, ki prejemajo mesečno pod 25.000 din. Odstotek bo seveda nižji, če upoštevamo vse dohodke delavcev (premije po periodičnih obračunih, nagrade, nadure). Na ponedeljkovem sestanku so nekateri opozorili, kako škodljivo bi bilo, če bi prejemke zvišali procentualno, prav tako pa tudi na težnje po »izravnavi«, kar bi nestimulativno vplivalo na produktivnost predvsem mladih delavcev in ljudi z večletno prakso. Potrebna je predvsem temeljita analiza dosedanjega načina nagrajevanja ter uvedba nagrajevanja po delu v vseh kolektivih.

Vse strokovne službe podjetij naj analizirajo norme in jih temu primerno uskladijo.

Ko so predstavniki podjetij govorili o gradnji počitniškega doma v Novigradu, so se zavzeli za pospešitev del, da bi bila do sezone opremljena kuhinja in spodnji prostori, kjer bi že letos lahko prve skupine preživele letni dopust. (vec)

OGLEDALO

LJUDJE MED SEBOJ . . .

Kavarna. Vesela družba v kotu pri peči. Zunaj je mrzlo, tu in tam pade kaka snežinka (le naj, saj smo jih že vajeni!), pri peči pa je toplo, da se ti kozarec piva kar prileže. V drugem kotu hrešči bleščeča glasbena skrinja svoje skrhane, izrabljene, sto in stokrat prežvečene melodije.

Družba pri peči hrupno rezgeta. Drug drugega tolčejo po hrbtu. Skozi gosto zaveso cigaretnega dima prhutajo glasovi, besede, stavki se odbijejo od druge stene in obvise na dimni pajčevini s stropa. Nekdo stoji pred omizjem; širok nasmeh in postrani klobuk. Odpije pol steklenice piva, ostanek zlije na razbeljeno peč. Cvrčanje, oblaki alkoholnih hlapov. Rezgetanje . . .

Pepelnik je poln pepela in ogorkov. Zvrhan. Isti »junak« ga izprazni na s pivom polito peč. Pivo in pepel se spojita v elektrofiltrski pepel, primeren za opeko.

Natakarica s cunjo. Očitajoče besede se odbijejo od prsi in ušes »gostov« in obvisijo, skupaj z izrabljeno popevko, na dimnih pajčevinah pod stropom. Natakarica odide z umazano cunjo. Umazanijo na peči spet poplaknejo s pivom. Družba natakarice niti ne opazi. Le nekdo jo mimogrede potreplja, nekdo drug pa molče zre v tla, kot bi ga bilo sram! Morda. Mene je bilo.

Da je bilo to v kočevski »Zvezdi« in da je bilo v silvestrskem pričakovanju, ni treba omenjati. Zakasnela reakcija? Niti ne; takih dni je precej, ne le pred novim letom. Le da so včasih drugi ljudje in drugi motivi. Odnosi med ljudmi pa so približno vedno enaki . . .

(fg)

Personalna uprava

DRŽAVNEGA SEKRETARIATA ZA NARODNO OBRAMBO

JE RAZPISALA

KONKURS

po katerem bodo v letu 1964 sprejeli gojence v naslednje vojaške šole:

1. v pehotne podoficirske šole
2. v artilerijske podoficirske šole
3. v protiletarske artilerijske podoficirske šole
4. v inženirske podoficirske šole
5. v podoficirske šole oklopnih enot
6. v podoficirske šole ABH obrambe
7. v podoficirske šole enot za zvezo
8. v prometne podoficirske šole
9. v sanitetne podoficirske šole
10. v podoficirske šole za zveze tehničnih služb
11. v tehnične podoficirske šole
12. v letalske mehanične podoficirske šole
13. v letalske podoficirske šole za zvezo
14. v vojnopomorske podoficirske šole
15. v mornariško-tehnične podoficirske šole
16. v šole za vojaške godbenike in
17. dijake gimnazij državnega sekretariata za narodno obrambo

Prošnje za sprejem v naštete šole sprejemajo pristojni organi narodne obrambe **pri vsaki občinski skupščini do 10. februarja 1964.**

Pri odsekih za narodno obrambo (pri občinski skupščini) dobijo interesenti tudi vse potrebne podatke glede razpisa za sprejem kot tudi o šolanju v naštetih šolah.

IZ PERSONALNE UPRAVE DSNO

RAZPIS DELOVNIH MEST

FARMIS, obrat KRKA

NOVO MESTO

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

1. **sekretarja — šefa splošnega sektorja**
2. **KV električarja**
3. **KV strojnega ključavničarja**

POGOJI:

pod 1. visokošolska izobrazba (pravna ali ekonomska fakulteta) z najmanj 3-letno prakso ali višješolska izobrazba z najmanj 5-letno prakso na vodilnih delovnih mestih;

pod 2. in 3. ustrezna kvalifikacija s prakso za samostojno delo.

Osebni dohodki po pravilniku o delitvi osebnega dohodka.

Interesenti naj prošnje dostavijo na naslov: **Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij FARMIS, obrat KRKA, Novo mesto.**

OBJAVA

Avtopromet in tuzemska špedicija

»GORJANCI«

NOVO MESTO

obvešča cenjene potnike, da bo s 1. februarjem 1964 na vseh avtobusnih progah začela veljati nova avtobusna tarifa, ki bo povečana za približno 20 odstotkov.

Destilacija

»DANA«, Mirna

razpisuje mesto

obratnega ključavničarja oz. mehanika

Ponudbe pošljite na naslov podjetja.

DOLENJSKI LIST

LASTNIKI IN IZDAJATELJI: občinski odbori SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR: Tone Gošnik (glavni in odgovorni urednik), Ria Bačer, France Grivec, Miloš Jakopec, Jožica Teppey in Ivan Zoran.

IZHAJA vsak petek — Posamezna številka 30 din — Letna naročnina 900 din, polletna 450 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo: 1800 din — Tekoči račun pri podr. NB v Novem mestu: 606-11-603-9 — NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Glavni trg 3 — Poštni predal 33 — Telefon 21-227 — Rokopisov in fotografij ne vračamo — TISKA: Časopisno podjetje DELO v Ljubljani.